

**O‘zbekiston Respublikasi Oliy va O‘rta maxsus ta’lim vazirligi
Toshkent davlat sharqshunslilik instituti**

Sultanova Lola Akmalovna

苏丽塔诺娃•劳拉

**Xitoy tili
汉语阅读教材**

**5120100-Filologiya va tillarni o‘qitish (xitoy tili) ta’lim yo‘nalishi bo‘yicha
tahsil oluvchi talabalar uchun o‘quv qo‘llanma**

Toshkent-2020

Mazkur o'quv qo'llanma hozirgi zamon xitoy tilini o'rganishda amaliy ahamiyat kasb etadi. Qo'llanmadagi matnlar O'zbekiston va Xitoy tarixi, geografiyasi, ikki xalqning urf-odatlar, bayramlari, taomlari, qadimiy afsonalari va tarixiy shaxslar haqida ko'plab ma'lumotlar beradi.

O'quv qo'llanma Oliy o'quv yurtlari va litseylarda xitoy tilini o'rganuvchi yuqori kurs talabalariga amaliy mashqulotlar uchun mo'ljallangan.

Mas'ul muharrir: f.f.n., dots. J.T. Ziyamuxamedov

Taqrizchilar: f.f.n., prof.v.b. A.A.Karimov

“O'zbekiston-Xitoy
Konfutsiy instituti”
direktori f.f.n.,dots.S.A.Nosirova

Toshkent davlat sharqshunoslik instituti O'quv-uslubiy kengashining 2020 yil avgustidagi - sonli yig'ilishi qarori bilan nashrga tavsiya etilgan.

SO‘Z BOSHI

O‘zbekiston va Xitoy Xalq Respublikasi o‘rtasida ta’lim sohasidagi munosabatlar boshqa sohalardagi bo‘lgani kabi tobora mustahkamlanib bormoqda. Ayniqsa bu munosabatlar batamom yangi davrining shakllanishiga muhtaram Prezidentimiz Shavkat Miromonovich Mirziyoyev ulkan hissa qo‘shmoqdalar. XXR raisi Si Jinping taklifiga binoan 2017 yilning 11-12 may kunlari O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning XXRga davlat tashrifi doirasida qator bitimlarning imzolanishi diplomatik munosabatlarimizni yanada yuqori cho‘qqilarga olib chiqdi. Shundan so‘ng yurtimizda xitoy tilini o‘rganishga bo‘lgan qiziqish va hohish yanada ortib ketdi.

Buyuk ipak yo‘lida joylashgan O‘zbekiston va Xitoy hozirgacha o‘zaro do‘stlik, birodarlik va hamkorlik munosabatlarini asrlar osha tobora kengaytirib bormoqda. Xalqlarimizning bunday samimiy bir-biriga yaqinlashuvi va mushtarakligida o‘ziga xos sabablari bor. Har ikki xalqda mehnatsevarlik, samimiylik, tarixga va xalq urf-odatlariga hurmat bilan qarash kabi fazilarlar bor.

O‘zining ko‘hna madaniy va tarixiy qadriyatlariga ega O‘zbekistonga ham Xitoy mamlakatining qiziqishi juda katta. Bu biz uchun sharaflidir. Dunyoning ijtimoiy-iqtisodiy globallashuv davrida mamlakatimizning bugungi taraqqiyotini o‘rganish boshqa davlatlar qatorida XXR uchun ham chuqur ahamiyat kasb etmoqda. Xitoy va O‘zbekiston o‘rtasida siyosiy, iqtisodiy-ijtimoiy, ma’naviy-ma’rifiy sohalarda munosabatlarning rivojlanishi esa, hozirda xitoy tilini yuqori saviyada biluvchi tarjimonlar tayyorlash -davr talabi ekanligini ko‘rsatmoqda.

Ushbu qo‘llanma olti bo‘lim va qirq ikkita darsni o‘z ichiga qamrab oladi. Kitobda avval u yoki bu mavzuga bag‘ishlangan matn, so‘ngra matnni mustahkamlash uchun savol va topshiriqlar, hamda matnga xos yangi so‘zlarning o‘zbek tiliga tarjimasi berilgan. Ahamiyatli tomoni shundaki, qo‘llanma xitoy tilini o‘rganuvchi talabalar uchun qiziqarli va kerakli ma’lumotlar bilan to‘ldirilgan. Shu sababli ham hozirda ushbu qo‘llanma juda zarur va qulay kitoblardan biri sanaladi. Nima uchun degan tabiiy savol tug‘iladi.

Birinchidan, xitoy tilini o'rganuvchi har bir tolibi ilm nafaqat til qoidalarini, balki o'sha mamlakat bilan bog'liq boshqa ma'lumotlarni ham bilishi lingvomadaniyat tamoyillariga ko'ra ham muhim ahamiyat kasb etadi. Kitobda har ikki mamlakat to'g'risida juda qiziq ma'lumotlar yig'ilgan. Jumladan hat ikki xalq madaniyati, urfodat va an'analari, dini, falsafasi, tarixi va adabiyotiga doir ma'lumotlar berilgan.

Ikkinchidan, bo'limlar va darslar mantiqan juda tog'ri taqsimlangan. Mazkur tamoyil asosida taqsimlanish til o'ganivchi o'quvchilar uchun juda qulay va oson. Xotirada ma'lumotlar puxta saqlanib qolishiga ham ancha yordam beradi.

Uchinchidan, matnlarga tanlangan leksika hozigi zamon xitoy tilida ko'p qo'llaniladigan leksika bo'lib, bu so'zlarni bilish o'quvchilarga muhim va asosiysi juda qiziq.

Kitobdan xitoy tili darslarida qo'shimcha qo'llanma sifatida foydalanish mumkin. Bundan tashqari, xitoy tilini o'rganayotgan institut talabalari, xitoy tiliga ixtisoslashtirilgan umumta'lim maktablari va litsey o'quvchilari, bu kitobdagi xitoy tilidagi matnlarni tarjima qilib o'zlarining ikki mamalakat haqidagi ayrim tarixiy, madaniy, adabiy va etnografik bilimlarini boyitishlari ham mumkin. Shunday ekan, mazkur qo'llanma ko'pchilik xitoyshunos talabalarimizga ma'qul va maqbul bo'ladi degan umiddamiz.

第一单元 国家概况

第二课	乌兹别克斯坦国家概	16
第三课	行政区划	22
第五课	锡尔河州	24
第六课	纳曼干州	25
第七课	安集延州	27
第八课	费尔干纳州	28
第九课	吉扎克州	29
第十一课	苏尔汉河州	32
第十二课	卡什卡达里亚	33
第十三课	布哈州	34
第十四课	纳沃依州	35
第十五课	花刺子模州	36
第十六课	卡拉卡尔帕克斯坦共和国	37
第十七课	中华人民共和国国徽	38
第十八课	乌兹别克斯坦共和国国徽	42
第十九课	乌兹别克斯坦共和国国旗	43
第二十课	中华人民共和国国歌	44
第二十一课	乌兹别克斯坦共和国国歌	45
第二十二课	乌兹别克斯坦人口、民族和语言	48

第二单元 远古神话

第二十四课	女娲造人	54
第二十五课	女娲补天	57
第二十六课	鲧禹治水	59

第三单元 节日民俗

第二十七课	中国传统婚礼	63
第二十八课	春节	69
第二十九课	元宵节	71

第三十课	清明节	73
第三十一课	端午节	75
第三十二课	中秋节	77
第三十三课	乌兹别克人的宗教习惯	79
第三十四课	纳乌鲁斯节	82
第三十五课	开斋节	85
第三十六课	古尔邦节	87

第四单元 传统食品

第三十七课	腊八粥	89
第三十八课	饺子	92
第三十九课	元宵	95
第四十课	粽子	96
第四十一课	月饼	97
第四十二课	手抓饭	100
第四十三课	馕，烤肉串，烤包子	103

第五单元 传统美德故事

第四十四课	儒家思想	104
第四十五课	道家思想	109
第四十六课	佛教思想	112
第四十七课	中国传统文化	114
第四十八课	龚太守息盗有方	116
第四十九课	孔融让梨	119
第五十课	俞伯牙摔琴谢知音	122
第五十一课	刘秀开国施仁政	127

第六单元 历史名人

第五十二课	孔子	131
第五十三	阿木尔·帖木儿	138
第五十四课	穆哈马德·塔拉加伊·兀鲁伯	143
第五十五课	阿里舍尔·纳沃伊	147

第		
第五十七课	高铁	152
第五十八课	共享单车	154
策		
第六十课	网购	158
十		
九		
课		
四大		
移动		
支付		

1
5

MUNDARIJA

I BO‘LIM	DAVLAT HAQIDAGI MA’LUMOT	
1-DARS	XITOIY DAVLATI HAQIDA UMUMIY MA’LUMOT	
	12	
2-DARS	O‘ZBEKISTON HAQIDA UMUMIY MA’LUMOT	16
3-DARS	O‘ZBEKISTONNING ADMINISTRATIV BO‘LIMLARI	22
4-DARS	TOSHKENT VILOYATI	23
5-DARS	SIRDARYO VILOYATI	24
6-DARS	NAMANGAN VILOYATI	25
7-DARS	ANDIJON VILOYATI	27
8-DARS	FARG‘ONA VILOYATI	28
9-DARS	JIZZAX VILOYATI	29
10-DARS	SAMARQAND VILOYATI	30
11-DARS	SURXONDARYO VILOYATI	32
12-DARS	QASHQADARYO VILOYATI	33
13-DARS	BUXORO VILOYATI	34
14-DARS	NAVOIY VILOYATI	35
15-DARS	XORAZM VILOYATI	36
16-DARS	QORAQALPOG‘ISTON RESPUBLIKASI	37
17-DARS	XITOIY XALQ RESPUBLIKASINING DAVLAT GERBI	38
18-DARS	O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT GERBI	42
19-DARS	O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BAYROG‘I	43
20-DARS	XITOIY XALQ RESPUBLIKASI DAVLAT MADHIYASI	44
21-DARS	O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT MADHIYASI	45
22-DARS	O‘ZBEKISTON AHOLISI, MILLATI VA TILI	48
II BO‘LIM	XITOIYNING QADIMGI AFSONALARI	
-DARS	PAN GU OSMON VA YERNI YARATGANLIGI	
	HAQIDAGI AFSONA	50
-DARS	NIU VA INSONNI YARATGANLIGI HAQIDAGI AFSONA	
		54
-DARS	NIU VA OSMONNI YAMAGANLIGI HAQIDAGI	
	AFSONA	57
-DARS	GUN YUY INSONLARGA SUVNI YETKAZGANLIGI	
	HAQIDAGI AFSONA	

III BO‘LIM	MILLIY BAYRAMLAR	
-DARS	XITOIY AN‘ANAVIY TO‘Y MAROSIMI	63
28-DARS	BAHOR “CHUN JIE” BAYRAMI	69
29-DARS	“YUAN XIAO” BAYRAMLARI	71
30-DARS	“QING MIN” BAYRAMI	73
31-DARS	“DUAN WU” BAYRAMI	75
32-DARS	HOSIL “ZHONG QIU” BAYRAMI	77
33-DARS	O‘ZBEK XALQINING MILLIY MAROSIMLARI	79
-DARS	NAVRO‘Z BAYRAMI	82
-DARS	R	
-DARS	Q	
	U	
IV BO‘LIM	XITOIYLIK LARNING MILLIY TAOMLARI	
-DARS	XITOIYLARNING “LA BA” BO‘TQASI	89
38-DARS	J	
39-DARS	Y	
40-DARS	Z	
41-DARS	YUE BING	97
	OSH (PALOV)	100
	NON,SHASHLIK,SOMSA	103
V BO‘LIM	TA‘LIMOTLAR HAQIDA HIKOYALAR	
-DARS	KONFUSIYLIK TA‘LIMOTI	104
-DARS	DAOSIZM TA‘LIMOTI	109
-DARS	B	
-DARS	XITOIYNING AN‘ANAVIY MADANIYATI	114
-DARS	Y	
49-DARS	KUN ZHONGNING YAXSHI FAZILATLARI	119
50-DARS	YU BO YANING FIDOIYLIGI	122
51-DARS	XALQPARVAR “LU XU” PODSHOSI HAQIDA	127
VI BO‘LIM	TARIXIY SHAXSLAR	
52-DARS	K	
-DARS	A	
-DARS	MUHAMAD TARAG‘AY	143
55-DARS	ALISHER NAVOIY	147
VII BO‘LIM	XITOIYNING TO‘RT YANGI KASHFIYOTI	

56-DARS	TO‘RT YANGI KASHFIYOT	151
57-DARS	TEZ YURAR POYEZD	152
58-DARS	OMMAVIY FOYDALANISH UCHUN VELOSIPEDLAR	154
59-DARS	MOBIL TO‘LOV	156
60-DARS	O	

СОДЕРЖАНИЕ

ГЛАВА I	СВЕДЕНИЕ О ГОСУДАРСТВЕ	
УРОК-1	ОБЩЕЕ СВЕДЕНИЕ О КИТАЕ	12
УРОК-2	ОБЩЕЕ СВЕДЕНИЕ О УЗБЕКИСТАНЕ	16
УРОК-3	АДМИНИСТРАТИВНОЕ ДЕЛЕНИЕ У	
УРОК-4	ТАШКЕНТСКАЯ ОБЛАСТЬ	23
УРОК-5	БЫРДАРЬИНСКАЯ ОБЛАСТЬ	24
УРОК-6	НАМАНГАНСКАЯ ОБЛАСТЬ	25
УРОК-7	КНДИЖАНСКАЯ ОБЛАСТЬ	27
УРОК-8	ФЕРГАНСКАЯ ОБЛАСТЬ	28
УРОК-9	ДЖИЗАКСКАЯ ОБЛАСТЬ	29
УРОК-10	САМАРКАНДСКАЯ ОБЛАСТЬ	30
УРОК-11	СУРХАНДАРЬИНСКАЯ ОБЛАСТЬ	32
УРОК-12	КАШКАДАРЬИНСКАЯ ОБЛАСТЬ	33
УРОК-13	БУХАРСКАЯ ОБЛАСТЬ	34
УРОК-14	НАВОИЙСКАЯ ОБЛАСТЬ	35
УРОК-15	ХОРЕЗМСКАЯ ОБЛАСТЬ	36
УРОК-16	РЕСПУБЛИКА КАРАКАЛПАКСТАН	37
УРОК-17	ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ГЕРБ КНР	38
УРОК-18	ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ГЕРБ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕ- К	
УРОК-19	ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ФЛАГ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕ- К	
УРОК-20	ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ГИМН КНР	44
УРОК-21	ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ГИМН РЕСПУБЛИКИ УЗБЕ- К	
УРОК-22	НАСЕЛЕНИЕ, НАЦИОНАЛЬНОСТЬ И ЯЗЫК УЗБЕ- К	
ГЛАВА II	ЛЕГЕНДЫ КИТАЯ	

УРОК-23	ЛЕГЕНДА О СОЗДАНИИ НЕБА И ЗЕМЛИ PANGU	
УРОК-24	ЛЕГЕНДА О СОЗДАНИИ ЧЕЛОВЕЧЕСТВО NIUWA	
УРОК-25	ЛЕГЕНДА О СОЗДАНИИ НЕБА NIUWA	57
УРОК-26	ЛЕГЕНДА О ПРЕДОСТАВЛЕНИЯ ЛЮДЯМ ВОДЫ G U	
ГЛАВА III	НАЦИОНАЛЬНЫЕ ПРАЗДНИКИ	
УРОК-27	ТРАДИЦИОННАЯ СВАДЕБНАЯ ЦЕРИМОНИЯ В K	
УРОК-28	НОВЫЙ ГОД, ВЕСЕНИЙ ПРАЗДНИК (CHUNJIE)	69
УРОК-29	ПРАЗДНИК «YUAN XIAO»	71
УРОК-30	ПРАЗДНИК «QING MIN»	73
УРОК-31	ПРАЗДНИК «DUAN WU»	75
УРОК-32	ПРАЗДНИК УРОЖАЯ «ZHONG QIU»	77
УРОК-33	ТРАДИЦИОННЫЕ ПРАЗДНИКИ УЗБЕКСКОГО H	
УРОК-34	ПРАЗДНИК НАВРУЗ	82
УРОК-35	ПРАЗДНИК РАМАЗАН	85
УРОК-36	КУРБАН БАЙРАМ	87
ГЛАВА IV	НАЦИОНАЛЬНЫЕ БЛЮДА КИТАЯ	
УРОК-37	КИТАЙСКАЯ КАША “LA BA”	89
УРОК-38		
УРОК-39	Y	
УРОК-40	Z	
УРОК-41	YUE BING	97
УРОК-42	ПЛОВ	100
УРОК-43	ЛЕПЕШКА, ШАШЛЫК, САМСА	103
ГЛАВА V	РАССКАЗЫ О ДОКТРИНАХ	
УРОК-44	УЧЕНИЕ КОНФУЦИАНСТВО	104
УРОК-45	УЧЕНИЕ ДАОСИЗМА	109
УРОК-46	БУДДИЗМ	112
УРОК-47	ТРАДИЦИОННАЯ КУЛЬТУРА КИТАЯ	114
УРОК-48	ПРЕДОСТОРЕЖЕНИЕ ОТ ПЛОХИХ ПРИВЫЧЕК	
УРОК-49	ПОЛОЖИТЕЛЬНЫЕ КАЧЕСТВА KUN ZHONG	119

УРОК-50	ХРАБРОСТЬ YU BO YA	122
УРОК-51	ГУМАННОСТЬ ИМПЕРАТОРА “LU XU”	127
ГЛАВА VI	ИСТОРИЧЕСКИЕ ЛИЧНОСТИ	
УРОК-52	КОНФУЦИЙ	131
УРОК-53	АМИР ТЕМУР	138
УРОК-54	МУХАММАД ТАРАГАЙ	143
УРОК-55	АЛИШЕР НАВОИ	147
ГЛАВА VII	ЧЕТЫРЕ СОВРЕМЕННЫХ ИЗОБРЕТЕНИЙ КИТАЯ	
УРОК-56	ЧЕТЫРЕ СОВРЕМЕННЫХ ИЗОБРЕТЕНИЙ	151
УРОК-57	СКОРОСТНОЙ ПОЕЗД	152
УРОК-58	ВЕЛОСИПЕДЫ ОБЩЕСТВЕННОГО ПОЛЬЗОВА- НИЯ	154
	ОПЛАТА ПО МОБИЛЬНОЙ СВЯЗИ	
УРОК-59	ОНЛАЙН ПОКУПКИ	158
УРОК-60		

第一单元 国家概况

第一课中国基本概况

中华人民共和国，简称中国。

中国位于亚洲东部，太平洋西岸。陆地面积 960 万平方千米，同 14 个国家接壤。中国地势西高东低。西部有世界上最高大的青藏高原，平均海拔 4000 米以上，有“世界屋脊”之称，珠穆朗玛峰海拔 8844.43 米，为世界第一高峰。中部有内蒙古高原、黄土高原、云贵高原和塔里木盆地、四川盆地，平均海拔 1000—2000 米。东部多为平原。自北向南分布着东北平原、华北平原、长江中下游平原。平均海拔 500 米至 1000 米以下；

中华民族有着悠久的历史。从遥远的古代起，中华各民族人民的祖先就劳动、生息、繁衍在我们祖国的土地上，共同为中华文明和建立统一的多民族国家而贡献自己的才智。中国经历了夏、商、周、秦、汉、三国、晋、南北朝、隋、唐、宋、元、明、清等朝代。1840 年鸦片战争以后，封建的中国逐渐沦为半殖民地、半封建社会，各族人民遭受帝国主义和封建主义的双重压迫和剥削。二十世纪初，各族人民掀起了波澜壮阔的反帝反封建斗争，在中华民族的团结奋进史上谱写了新的篇章。中国发生了翻天覆地的伟大历史变革。反帝反封建的伟大斗争，使各民族在新的历史条件下实现新的团结和统一。1911 年孙中山先生领导的辛亥革命，废除了封建帝制，创立了中华民国。但是，中国人民反对帝国主义和封建主义的历史任务还没有完成。1949 年，以毛泽东主席为领袖的中国共产党领导中国各族人民创建了伟大的中华人民共和国。中华民族开始了新的历史进程。

中国幅员广阔，地形复杂，气候多样，动物资源、植被种类丰富，分布错

综复杂。成为世界上动植物资源最丰富的国家之一。地质条件多样，矿产资源丰富，其中钨、锑等的探明储量居世界首位。煤、铁、铅锌、铜、银等的储量均居世界前列。

全国省级行政区划为 4 个直辖市，23 个省，5 个自治区，2 个特别行政区，在历史上和习惯上，各省级行政区都有简称。省级人民政府驻地称省会（首府），中央人民政府所在地是首都。北京，简称京，是中华人民共和国首都。是全国政治、经济和科学文化的中心，也是国内国际交往的中心之一，是中国历史文化名城和古都之一。

问题

- 1、 为什么中国的青藏高原有“世界屋脊”之称？
- 2、 中国过经历了那些朝代？
- 3、 说说中国的行政区划。

生词

1. 基本	jīběn	asos, asosiy; главный
2. 概况	gàikuàng	vaziyat ; ситуация
3. 简称	jiǎnchēng	qisqartma nomi ; сокращенные названия
4. 陆地	lùdì	yer; земля
5. 地势	dìshì	relyef; рельеф
6. 高峰	gāofēng	uch, cho'qqi; пик, вершина
7. 高原	gāoyuán	plato; плато
8. 盆地	péndì	chuqurlik, chuqur; впадина
9. 平原	píngyuán	tekislik; равнина
10. 祖先	zǔxiān	bobo; дед
11. 生息	shēngxī	yashamoq; жить

12.经历	jīnglì	bo'lib o'tmoq, boshdan kechirmoq ; переживание
13.朝代	chádài	qirollik, sulola; королевство
14.封建	fēngjiàn	feodal, feodalizm; феодал,феодализм
15.逐渐	zhújiàn	sekin, sekinlik bilan ; медленно
16.沦为	lúnwéi	aylanmoq, o'zgarmoq ; измениться, стать
17.半殖民地	bànzhímíndì	yarim mustamlaka; полуколония
18.遭受	zāoshòu	yo'liqmoq, duchor bo'lmoq; выдержать
19.帝国主义	dìguózhǔyì	imperializm; империализм
20.压迫	yāpò	jabr-zulm, ezish; гнёт, давить
21.剥削	bōxuē	ekspluatatsiya ; эксплуатация
22.掀起	xiānqǐ	ko'tarilmoq, boshlanmoq; вознасить
23.波澜壮阔	bōlánzhuànguò	keng miqyosda; в широких масштабах
24.团结	tuánjié	birlashma, ittifoq; единение, единство
25.废除	fèichú	buzmoq, bekor qilmoq ; анулирование
26.创立	chuànglì	tuzmoq ; создать
27.领袖	lǐngxiù	yo'lboshchi, dohiy; вождь, глава
28.幅员	fùyuán	hudud, maydon; площадь
29.地形	dìxíng	relyef, umumiy ko'rinish ;рельеф поверхности
30.资源	zīyuán	resurs, manba; ресурс
31.钨	wū	volfram ; вольфрам
32.煤	méi	ko'mir ; уголь
33.铁	tiě	temir ; железо
34.锌	xīn	ruh ; цинк
35.铅	qiān	qo'rg'oshin ; свинец
36.驻地	zhùdì	o'rnashgan joy, o'rin ; расположение
37.交往	jiāowǎng	do'stlikni yoymoq, do'stlikni targ'ib qilmoq ; под- держивать знакомство

专有名词

1. 太平洋 tàipíngyáng Tinch okeani ; Тихий океан
2. 平方千米 píngfāngqiānmǐ kvadrat kilometr; кв²
3. 平均海拔 píngjūnhǎibá dengiz sathidan o'rtacha balandlik ; средняя высота над уровнем моря
4. 鸦片战争 yāpiànzhànzhēng afyun urushi; опиумная война
5. 行政区 xíngzhèngqū ma'muriy hudud; административный округ
6. 直辖市 zhíxíashì markazga bo'ysunuvchi shahar ; город центрального подчинения
7. 自治区 zìzhìqū avtonom tuman ; автономный округ

第二课 乌兹别克斯坦国家概况

乌兹别克斯坦共和国，简称乌兹别克斯坦。“乌兹别克”在乌兹别克语中为“自己统治自己”，即“独立”之意。

乌兹别克斯坦是位于中亚中部的内陆国家，西北濒临咸海，与哈萨克斯坦、吉尔吉斯斯坦、塔吉克斯坦、土库曼斯坦和阿富汗毗邻。总面积为44.74 万平方公里。地理位置优越，处于连结东西方和南北方的中欧中亚交通要冲的十字路口，古代曾是重要的商队之路的汇合点，是对外联系和各种文化相互交流的活跃之地。

乌兹别克斯坦历史悠久。公元9 世纪至11 世纪，乌兹别克族形成。14 世纪中叶，帖木儿王朝建立起庞大的帝国，其首都撒马尔罕（现为乌第二大城市）是堪与罗马、雅典、巴比伦媲美的文化古城。1917 年俄国十月革命胜利后，乌建立苏维埃政权，1924 年10 月，乌兹别克苏维埃社会主义共和国成立并加入苏联。1991 年8 月31 日，乌兹别克斯坦宣布独立，同年12 月21 日，乌兹别克斯坦共和国以创始国身份加入独联体。

乌兹别克斯坦自然资源丰富，是独联体中亚五国中经济实力较强的国家。矿产资源主要有天然气、煤炭、石油、有色金属、黄金、铜、铅、锌和稀有金属等，黄金储量居世界第四位，天然气的产量仅次于土库曼斯坦，居中亚第二位、独联体第三位。棉花年产量居世界第四位。国民经济支柱产业是“四金”：黄金、“白金”（棉花）、“黑金”（石油）、“蓝金”（天然气）。

乌兹别克斯坦是古“丝绸之路”所经地区，全国有 4000 多处自然和人文景观，主要集中在塔什干、撒马尔罕、布哈拉、希瓦等城市。

乌兹别克斯坦全国分为 1 个自治共和国（卡拉卡尔帕克斯坦自治共和国）、1 个直辖市（塔什干）和 12 个州：安集延州、布哈拉州、吉扎克州、卡什卡达里亚州、纳沃伊州、纳曼干州、撒马尔罕州、苏尔汉河州、锡尔河州、塔什干州、费尔干纳州、花拉子模州。

首都塔什干 (Toshkent) 位于锡尔河支流奇尔奇克河谷的绿洲中心，是古代东西方贸易的重要中心和交通要冲，著名的“丝绸之路”便经过这里。它也是中亚地区最大的城市。

乌兹别克斯坦独立后，中华人民共和国于 1992 年 1 月成为首批与乌兹别克斯坦建立外交关系的国家之一。建交以来，两国关系发展顺利，高层互访不断。1996 年 7 月，江泽民主席对乌兹别克斯坦进行国事访问，双方签署中乌联合声明。1999 年 11 月，卡里莫夫总统应邀对中国进行国事访问。2004 年 6 月，胡锦涛主席对乌兹别克斯坦进行国事访问并出席上海合作组织塔什干峰会，双方签署联合声明。2005 年 5 月，乌兹别克斯坦总统卡里莫夫访华，两国元首签署《中华人民共和国和乌兹别克斯坦共和国友好合作伙伴关系条约》。2007 年 11 月，温家宝总理对乌兹别克斯坦进行正式访问，两国发表联合公报。

通过两国政府和人民的共同努力，中乌双方在发展政治、经济、人文等领域的关系方面取得了重大成就。两国间的合作对维护地区稳定发挥着越来越重要的作用。

问题

1、在乌兹别克语中“乌兹别克”代表什么意思？

2、中亚最大的城市是哪个？

3、说说乌兹别克斯坦的行政区划。

生词

1. 共和国 gònghéguó respublika; республика
2. 统治 tǒngzhì hukmronlik qilmoq ; главенствовать
3. 处于 chǔyú joylashmoq ; находиться в
4. 十字路口 shízìlùkǒu chorraha ; перекресток
5. 商队 shāngduì karvon ; караван
6. 汇合点 huìhédiǎn tutashgan joy; место слияния
7. 交流 jiāoliú almashmoq; обмениваться
8. 活跃 huóyuè faol, jonli; активный, живой, оживленный
9. 悠久 yōujiǔ uzoq muddat ; ддогий
10. 形成 xíngchéng shakllanmoq; формироваться, образовываться
11. 庞大 pángdà ulkan; огромный
12. 媲美 pìměi teng bo'lmoq; быть равным
13. 胜利 shènglì g'alaba qozonmoq ; побеждать
14. 社会主义 shèhuìzhǔyì sotsializm ; социализм
15. 成立 chénglì asos solmoq, yaratmoq; основывать, создавать
16. 加入 jiārù a'zo bo'lmoq, qo'shilmoq ; вступать в, ствно-
в виться членом
17. 创始国 chuàngshǐguó ta'sis etuvchi davlat ; государство
инициатор
18. 资源 zīyuán resurs, boylik ; ресурсы, богатства
19. 较强 jiàoqiáng kuch, qudrat ; сила
20. 矿产 kuàngchǎn foydali qazilmalar ; полезные ископаемые

21. 天然气 tiānránqì tabiiy gaz ; природный газ
22. 煤炭 méitàn toshko'mir ; уголь
23. 石油 shíyóu neft ; нефть
24. 有色金属 yǒu sèjīnshǔ rangli metal ; цветной металл
25. 黄金 huángjīn oltin; золото
26. 铜 tóng bronza; бронза
27. 铅 qiān qo'rg'oshin; свинец
28. 锌 xīn rux; цинк
29. 稀有金属 xīyǒujīnshǔ nodir metall ; редкий металл
30. 储量 chǔliàng zahira, xazina; запасы
31. 产量 chǎnliàng ishlab chiqarish; производство
32. 仅 jǐn faqat ; но
33. 棉花 miánhuā paxta; хлопок
34. 支柱 zhīzhù tayanch, ustun ; колонна, опора
35. 产
36. 丝绸之路 sīchóuzhīlù Buyuk ipak yo'li; Шелковый путь
37. 景观 jǐngguān landshaft, manzara; ландшафт, пейзаж
38. 集中 jízhōng markazlashtirmoq ; централизовать
39. 毗邻 pílin chegaradosh, qo'shni ; граничить, сосед
40. 自治共和国 zìzhìgònghéguó avtonom respublika ; автономная республика
41. 直辖市 zhíxiáshì markazga bo'ysunuvchi shahar ; центрально подчиненный
42. 州 zhōu viloyat; район
43. 支流 zhīliú irmoq, quyilib kelish; приток
44. 绿洲 lùzhōu voha; оазис
45. 贸易 màoyì savdo-sotiq; торговля

46.冲	chōng	kuchli; сильный
47.顺利	shùnlì	omadli, muvaffaqiyatli ; успешный
48.层	céng	qatlam, qavat; этаж, слой
49.主席	zhǔxí	boshqaruvchi, rais; председатель
50.进行	jìnxíng	olib bormoq, boshqarmoq, o'tkazmoq; вести
51.国事访问	guóshìfǎngwèn	davlat tashrifi ; государственный визит
52.签署	qiānshǔ	imzolamoq ; подписать, расписка
53.声明	shēngmíng	e'lon qilmoq; объявлять
54.应邀	yìngyāo	taklifni qabul qilmoq ; принять приглашение
55.峰会	fēnghuì	cho'qqi ; вершина
56.元首	yuánshǒu	davlat boshlig'i; глава главагосударства,
57.伙伴	huǒbàn	sherik; партнер, компаньон
58.条约	tiáoyuē	shartnoma ; контракт
59.正式	zhèngshì	rasmiy ; официальный
60.发表	fābiǎo	bayon qilmoq; выпустить, объявить
61.公报	gōngbào	axborotnoma; вестник, бюллетень
62.领域	lǐngyù	soha, muhit; профессия
63.取得	qǔdé	erishmoq ; достичь
64.维护	wéihù	himoya qilmoq ; защищать
65.稳定	wěndìng	mustahkam, barqaror ; стабильный, устойчи- вый
66.发挥	fāhuī	ko'rsatmoq, namoyon qilmoq ; показывать
67.作用	zuòyòng	foyda, foydalanmoq ; польза, использовать

专有名词

1. 帖木儿 tiēmù'ér Amir Temur; АмирТемур
2. 哈萨克斯坦 hāsàkèsītǎn Qozog'iston; Казахстан

3. 吉尔吉斯斯坦 jǐěrgísītǎn Qirg'iziston; Киргизстан
4. 土库曼斯坦 tǔkùmànsītǎn Turkmaniston ; Туркмения
5. 阿富汗 āfūhàn Afg'oniston ; Афганистан
6. 撒马尔罕 sā mā ěr hǎn Samarqand ; Самарканд
7. 雅典 yǎ diǎn Afina; Афины
8. 巴比伦 bā bī lún Bobil; Вавилон
9. 苏维埃政权 sū wéi āi zhèng quán; sovet hokimiyati, советская власть
10. 苏联 sū lián Sovet Ittifoqi; Советский Союз
11. 布哈拉 bù hā lā Buxoro ; Бухара
12. 希瓦 xī wǎ Xiva ; Хива
13. 安集延 ān jí yán Andijon ; Андижан
14. 吉扎克 jí zhā kè Jizzax; Жиззах
15. 卡什卡达里亚 kǎ shén kā dǎ lǐ yà Qashqadaryo; Кашкадарья
16. 纳沃伊 nà wò yī Navoiy; Навои
17. 纳曼干 nà màn gàn Namangan ; Наманган
18. 苏尔汉河 sū ěr hàn hé Surxondaryo; Сурхандарья
19. 锡尔河 xī ěr hé Sirdaryo; Сырдарья
20. 塔什干 tā shí gàn Toshkent; Ташкент
21. 费尔干纳 fèi ěr gàn nà Farg'ona; Фергана
22. 花拉子模 huā lā zǐ mó Horazm ; Хорезм
23. 奇尔奇克河 qí ěr qí kè hé Chirchiq daryosi ; Чирчик
24. 上海合作组织 shàng hǎi hé zuò zǔ zhī Shanxay hamkorlik tash-
kiloti; Шанхайская организация сотрудничества

第三课 行政区划

乌兹别克斯坦全国共分十二个州，一个自治共和国(卡拉卡尔帕克斯坦共和国)
一个直辖市(首都塔什干)。

十二个州分别是:

1. 花刺子模州, 首府城市为: 乌尔根奇市
2. 纳沃依州, 首府城市为: 纳沃依市
3. 布哈拉州, 首府城市为: 布哈拉市
4. 撒马尔罕州, 首府城市为: 撒马尔罕
5. 卡什卡达里亚州, 首府城市为: 卡拉西市
6. 苏尔汉河州, 首府城市为: 铁尔梅兹市
7. 吉扎克州, 首府城市为: 吉扎克
8. 锡尔河州, 首府城市为: 古利斯坦市
9. 塔什干州, 首府城市为: 塔什干市
10. 纳曼干州, 首府城市为: 纳曼干
11. 安集延州, 首府城市为: 安集延
12. 费尔干纳州, 首府城市为: 费尔干纳

问题:

1. 乌兹别克斯坦全国共有多少个州?
2. 乌兹别克斯坦有几个自治共和国?

生词:

1. 自治共和国 – zìzhì gònghéguó – **avtonom respublika**; автономная республика
2. 首府 – shǒufǔ - **viloyat markazi**; столица автономной област

第四课 塔什干州

该州行政中心为塔什干市。人口超过 220 万人，地处西天山山脉西坡锡尔河中游地段，在安格连—阿尔马雷克地区蕴藏有丰富的矿藏，如金，银，宝石，铜，铅，稀有金属等。大部分矿藏埋藏不深，易于开采。州内主要河流为锡尔河和其支流奇尔奇克河。

塔什干州工业发达，门类齐全。有两个大型火电站：国家塔什干地区发电站和奇尔奇克—保兹苏依电站。有阿尔马雷克冶金联合企业，还有冶金厂，农业机械厂，拖拉机厂，大化肥厂，塑料厂等。轻工业以扎棉为主。农业以棉花种植业为主，水利设施比较完善。园艺蔬菜种植业相当发达，畜牧业以发展肉奶生产为方向。

该州教育比较发达，有 1070 多所各类学校，包括 55 所中等专业学校，98 所职业技术学校，21 所高等学校，还有 1300 多所学前教育机构。

问题：

1. 塔什干的人口是多少？
2. 州行政中心是哪个城市？
3. 塔什干州有多少所学校，有多少所中等专业学校
4. 4. 塔什干州有多少所职业技术学校，多少所高等学校，有多少所学前教育机构？

生词

1. 山脉 — shānmài — tog' tizmasi; горы, горная цепь
2. 蕴藏 — yùncáng — qamrab olmoq; заключать в себе, содержать
3. 矿藏 — kuàngcáng — mineral resurslar; минеральные ресурсы
4. 金 — jīn — oltin; золото
5. 银 — yín — kumush; серебро
6. 宝石 — bǎoshí — qimmatbaho tosh; драгоценный камень
7. 铜 — tóng — mis; медь
8. 铅 — qiān — qo'rg'oshin; свинец

9. 金属 – jīnshǔ – metall; металл
10. 门类 – ménlèi – tur, guruh; тип класс
11. 齐全 – qíquán – to'liq, butun to'plam; полный, вполном наборе
12. 电站 – diànzhàn – elektr stansiyasi; электростанция
13. 企业 – qǐyè - korxona; предприятие
14. 机械 – jīxiè – mexanizm; механизм
15. 拖拉 – tuōlā – cho'zmoq; тянуть, затягивать
16. 化肥 – huàféi – kimyoviy o'g'it; химическое удобрение
17. 塑料 – sùliào – plastmassa, пластмасса, пластик
18. 轻工业 – qīnggōngyè – yengil sanoat; легкая промышленность
19. 畜牧业 – xùmùyè – chorvachilik; животноводство

第五课 锡尔河州

人口 195 万，行政中心为古利斯坦市(Гулистан)。

紧邻塔什干州的左侧，锡尔河的左岸，坐落在锡尔河在费尔干那盆地的出口处，北与哈萨克斯坦接壤，南与塔吉克斯坦为邻，面积 5350 平方公里。

该州主要的工业是棉花加工业，其次是机械制造，金属加工，建材饰品等工业。在轻工业中，扎棉业和缝纫业比重较大。

该州文化教育事业也比较发达，有 331 所各类普通学校，10 所中等专业学校，15 所职业技术学校，2 所高等学校，198 所学前教育学校。

问题：

1. 锡尔河州的人口是多少？

2. 州行政中心是哪个城市？
3. 锡尔河州有多少所学校，有多少所中等专业学校？
4. 锡尔河州有多少所职业技术学校，多少所高等学校，有多少所学前教学学校？

生词

1. 行政 – xíngzhèng – ma'muriyat; администрация
2. 紧邻 – jǐnlín – yaqin joylashmoq; находиться рядом с..., близкий сосед
3. 盆地 – péndì – chuqurlik; впадина
4. 接壤 – jiērǎng – chegaradosh bo'lmoq; граничить
5. 制造 – zhìzào – ishlab chiqarmoq; производить
6. 建材 – jiàncái – qurilish materiallari; строительные материалы
7. 缝纫 – féng rèn – tikmoq; шить

第六课 纳曼干州

位于该国东部，北与吉尔吉斯接壤，西与塔吉克斯坦相连，面积 7900 平方公里，人口 213 万。行政中心为纳曼干(Наманган) 市。

纳曼干州位于费尔干纳盆地的北部，锡尔河的右岸，大部分地区为平原，北部和西北部为山地。矿藏有石英，金，铜，铁，锡，铋，石油等。

轻工业是该州主要工业部门，食品工业和建材工业及机械制造工业和电力工业都比较发达。农业主要是灌溉农业基本农业作物是棉花，还种植粮食蔬菜瓜果等，养蚕业也有相当规模。畜牧业以养牛为主，山前地带养羊。

有 691 所各类普通学校，13 所中等专业学校，36 所职业技术学校，1 所高等学校，531 所学前教育学校。

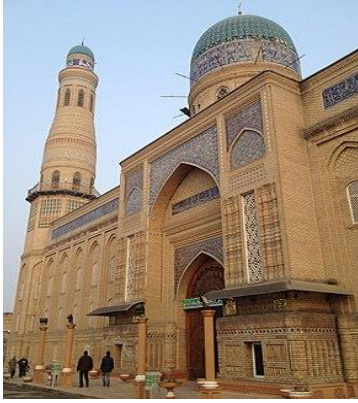
问题：

1. 纳曼干州的人口是多少？
2. 纳曼干州有多少所学校，有多少所中等专业学校？
3. 纳曼干州有多少所职业技术学校，多少所高等学校，有多少所学前教育学校？

生词

1. 相连 – xiānglián – bog'lanmoq, bog'liq bo'lmoq; быть связанным, соединяться
2. 平原 – píngyuán – tekislik; равнина
3. 石英 – shíyīng – chaqmoqtosh, kvars; кварц
4. 铁 – tiě – temir, железо
5. 锡 – xī – qalay; олово
6. 锑 – tī – surma; антимоний, сурьма
7. 石油 – shíyóu – neft; нефть
8. 电力 – diànlì – elektr energiyasi; электрическая энергия
9. 灌溉 – guàngài - sug'ormoq; поливать, орошать
10. 蚕 – cán – ipak qurti; шелкопряд
11. 相当 – xiāngdāng – muvofiq bo'lmoq; соответствовать
12. 规模 – guīmó - masshtab, o'lcham; масштаб, размер

第七课 安集延州

位于该国费尔干纳盆地的东部，东北部和南部与吉尔吉斯斯坦接壤，面积 4200 平方公里，人口 240 万，州建立时间为 1941 年 3 月 6 日。行政中心为安集延 (Андижан) 市。州属城市 3 个，区属城市 8 个，村镇 5 个，农业居住点 95 个。

安集延州工农业都比较发达。是该国石油天然气的主要产地，有 9 个石油天然气产地，如安集延，和卓阿巴德，布斯塔，南阿拉梅斯克等。该州有 110 多家厂矿，重要的有机制造，电机，建材，轻工，食品等行业;有化工厂，轧棉花厂，榨油厂，砖厂，肉制品厂，奶制品厂，葡萄酒厂，鞋厂等。

农业主要是灌溉农业，基本农作物是棉花，还种植粮食蔬菜瓜果等，养蚕业也有相当基础。

有 841 所各类普通学校，15 所中等专业学校，22 所音乐学校，20 所体育学校，5 所高等学校。

问题:

- 1 安集延州的人口是多少?
2. 州行政中心是哪个城市?
3. 安集延州有多少所学校，有多少所中等专业学校?
4. 安集延州有多少所职业技术学校，多少所高等学校，有多少所学前教学学校?

生词

1. 建立 – jiànlì – qurmoq, asos solmoq; строить основывать
2. 村镇 – cūnzhèn – kichik shahar va qishloqlar; небольшие города и села
3. 居住 – jūzhù – yashamoq, istiqomat qilmoq; жить, проживать
4. 产地 – chǎndì – ishlab chiqarish joyi; место производства
5. 化工 – huàgong – kimyo sanoati; химическая промышленность
6. 榨 – zhà – quritmoq, siqmoq; выжимать, давить

7. 砖厂 – zhuānchǎng – g'isht zavodi; кирпичный завод
8. 制品 – zhìpǐn – mahsulot; продукт, изделие
9. 奶制品 – nǎizhìpǐn – sut mahsulotlari; молочные продукты
10. 鞋厂 – xiéchǎng – oyoq kiyim ishlab chiqarish zavodi; фабрика по изготовлению обуви

第八课 费尔干纳州

该州建于 1938 年 1 月 15 日，在费尔干纳盆地的南部，该州南部和西部分别与吉尔吉斯和塔吉克斯坦接壤。面积 6700 平方公里，人口 292 万，州行政中心是费尔干纳(Фергана)。该州有 4 个州属城市，区属城市 5 个，村镇 10 个，农业定居点 164 个。

比较发达的工业部门有石油和建材工业，化工，棉纺等。化学工业的主要产品是化肥，硫酸，化纤等。费尔干纳和浩罕两个城市工业比较集中，主要是金属加工石油生产，天然气和轻工业设备。建材工业生产水泥，砖，钢筋，混凝土制品等。

农业主要是灌溉农业？基本农作物是棉花？还种植粮食蔬菜瓜果等，养蚕业也有相当基础。

航空交通比较发达，有航线直达莫斯科，塔什干，杜尚别和撒马尔罕等。

文化卫生事业比较发达，有 1048 所各类普通学校，22 所中等专业学校，39 所职业技术学校，4 所高等学校，985 所学前教育学校。

问题：

- 1 费尔干纳州的人口是多少？
2. 州行政中心是哪个城市？
3. 费尔干纳州有多少所学校，有多少所中等专业学校？
- 4 费尔干纳州有多少所职业技术学校，多少所高等学校，有多少所学前教学学校？

生词

1. 棉纺 – miánfǎng – paxta o'rish;
2. 化学 – huàxué – kimyo; химия
3. 硫酸 – liúsulf – sulfat kislota; серная кислота
4. 化纤 – huàxiān – kimyoviy tola; химическое волокно
5. 集中 – jízhōng – to'plamoq, jamlamoq; сосредоточивать(ся)
6. 设备 – shèbèi – moslama, jihoz; оборудование
7. 水泥 – shuǐní – sement; цемент
8. 砖 – zhuān – g'isht; кирпич
9. 钢筋 – gāngjīn – armatura; стержень
10. 混凝土 – hùnníngtǔ – beton; бетон

第九课 吉扎克州

该州建于 1973 年 12 月 29 日，和哈萨克斯坦，塔吉克斯坦都接壤。面积 21200 平方公里，人口 106 万，州行政中心是吉扎克(Джизах)。该州有 1 个州属城市，区属城市 6 个，村镇 8 个，农业定居点 105 个。

比较发达的工业部门有建材工业，钨钼采矿业，棉纺针织缝纫等。农业主要是灌溉农业，基本农作物是棉花，还种植粮食蔬菜瓜果，养蚕和养蜂等。

有 422 所各类普通学校，12 所中等专业学校，1 所高等学校。

问题：

1. 吉扎克州的人口是多少？
2. 州行政中心是哪个城市？

3. 吉扎克州有多少所学校，有多少所中等专业学校？
4. 吉扎克州有多少所职业技术学校，多少所高等学校，有多少所学前教学学校？

生词

1. 钨 – wū – volfram; вольфрам
2. 钼 – mù – molibden; молибден
3. 针织 – zhēnzhī – to'qimachilik; вязание
4. 蜂 – fēng – ari; пчела

第十课 撒马尔罕州

该州比较大，建于 1938 年 1 月 15 日，和塔吉克斯坦有接壤。面积 16800 平方公里，人口 295 万，州行政中心是撒马尔罕(Самарканд)。州属城市 2 个，区属城市 9 个，村镇 12 个，农业居住点 125 个。

泽拉夫尚河流是该州主要河流，其河谷地区人口比较稠密，每平方公里有 160-200 人，人口中 80% 是乌兹别克族。农业主要依靠灌溉，在该州有很多水库，比和卡特库尔干水库能蓄水 10 亿立方，其余还有卡拉杰宾斯克，图逊沙依斯科，扎尔巴得思克等水库。

该州旅游业比较发达，有很多名胜古迹。

工业中心是撒马尔罕和卡塔库尔干。比较发达的工业部门是机械制造，金属加工，化工食品和轻工业及建材工业。撒马尔罕磷酸化肥厂是该国最大化工企业。

航空业比较发达，有航班通往莫斯科，圣彼得堡，塔什干，阿什哈巴德，巴库等地。

农业主要是灌溉农业，基本农作物是棉花，葡萄种植和园艺业及养蚕业也比较发达。

该州文化教育卫生事业也比较发达，有 1025 各类普通学校，18 所中等专业学校，63 所职业技术学校，6 所高等学校，568 所学前教育机构。还有一些研究所，比如出名的卡拉库尔羊研究所，葡萄园艺和葡萄酒酿造研究所和考古研究所等。

问题：

1. 撒马尔罕州的人口是多少？
2. 州行政中心是哪个城市？
3. 撒马尔罕州有多少所学校，有多少所中等专业学校？
4. 撒马尔罕州有多少所职业技术学校，多少所高等学校，有多少所学前教学学校？

生词

1. 稠密 – chóumì – qalin; плотный
2. 依靠 – yīkào – tayanmoq, bog'liq bo'lmoq; полагаться на..., зависеть от...
3. 水库 – shuǐkù – suv ombori; водохранилище
4. 磷 – lín – fosfor; фосфор
5. 航空 – hángkōng – aviatsiya; авиация
6. 航班 – hángbān – reys raqami; номер рейса
7. 园艺业 – yuányìyè – bog'dorchilik; садоводство

第十一课 苏尔汉河州

该州建于 1941 年 3 月 6 日，与塔吉克和土库曼接壤，南部沿阿姆河同阿富汗相邻，面积 20100 平方公里，人口 195 万。州行政中心是铁尔梅兹市 (Термез)。州属城市 1 个，区属城市 7 个，村镇 7 个，农业居住点 114 个。

该州比较显著的特点是无霜期在中亚最长，在 226-266 之间。另外，该州农业人口占比例相当大，高达 81%。

农业是该州的主要经济支柱产业，是细纤维棉花的主要产地。畜牧业主要是养羊业。

工业主要是食品加工业，轻工业和建材工业，另外还有矿山开采，石油和煤炭工业等。

该州有 622 所各类普通学校，13 所中等专业学校，23 所职业技术学校，572 所前教育机构。

问题：

1. 苏尔汉河州的人口是多少？
2. 苏尔汉河州行政中心是哪个城市？
4. 苏尔汉河州有多少所学校，有多少所中等专业学校？
5. 苏尔汉河州有多少所职业技术学校，多少所高等学校，有多少所学前教学学校？

生词

1. 面积 – miànjī – maydon; площадь
2. 显著 - xiǎnzhù – sezilarli, muhim; заметный, значительный
3. 中亚 – zhōngyà – O'rta Osiyo; Средняя Азия
4. 农业 – nóngyè – qishloq xo'jaligi; сельское хозяйство
5. 占 – zhàn – tashkil etmoq, ega bo'lmoq; составлять, обладать

6. 比例 – bǐlì – mutanosib, nisbat; соотношение, пропорция
7. 高达 – gāodá – yetmoq, erishmoq; достигать
8. 经济 – jīngjì – iqtisodiyot; экономика
9. 支柱 – zhīzhù – ustun; колонна, основа
10. 纤维 – xiānwéi – tola; волокно
11. 煤炭 – méitàn – ko'mir; уголь

第十二课 卡什卡达里亚

该州建于 1943 年 1 月 20 日，与塔吉克和土库曼接壤，面积 28600 平方公里，人口 246 万。州行政中心为卡拉西市(Карши)，州属城市 1 个 2，区属城市 11 个，村镇 5 个，农业居住点 148 个。

该处于卡什卡达里亚河流域，地下资源有天然气，钾盐，大理石，花岗岩，石墨，铜和油页岩等。

卡什卡达里亚河流域流经该州。建有一批大水库，如奇姆库尔干水库，帕奇卡马尔斯水库。已经建成的《莫斯科》运河把泽拉夫尚河的部分水量调入卡什卡达里亚河。

轻工业和食品工业是该州的主要产业部门。

该州有 816 所各类普通学校，14 所中等专业学校，24 所职业技术学校，422 所学前教育机构。

问题：

1. 卡什卡达里亚州的人口是多少？
2. 卡什卡达里亚州行政中心是哪个城市？
4. 卡什卡达里亚州有多少所学校，有多少所中等专业学校？
5. 卡什卡达里亚州有多少所职业技术学校，多少所高等学校，有多少所学前教育学校？

生词

1. 流域 – liúyù – daryo vohasi; долина реки
2. 资源 – zīyuán – resurs; ресурс
3. 天然气 – tiānránqì – tabiiy gaz; природный газ
4. 钾盐 – jiǎyēn – kaliyli tuz; калиевая соль
5. 大理石 – dàlǐshí – marmar; мрамор
6. 花岗岩 – huāgāngyán – granit; гранит
7. 油页岩 – yóuyèyán – yonuvchi slanets; горючий сланец нефтеносный сланец
8. 运河 – yùnhé – kanal; (водный) канал
9. 部门 – bùmén – bo'lim; отдел

第十三课 布哈州

该州建于 1938 年 1 月 15 日，与哈萨克斯坦和土库曼接壤，面积 40300 平方公里，人口 154 万。州行政中心为布哈拉市(Бухара)。州属城市 3 个，区属城市 8 个，村镇 5 个，农业居住点 95 个。

泽拉夫尚河流经该州，是该州的水源之一，该河流入沙漠，形成一些盐湖。南部与土库曼斯坦相邻处有阿姆河。州内有一些湖泊。

布哈拉 – 希瓦地区已探明的天然气储量很大，占国家储量的 78%。布哈拉棉布生产联合体布匹的生产能力设计为 1.09 亿米每年；布哈拉卡拉库尔羔皮厂一年可以加工 90 万张皮子。布哈拉榨油厂一昼夜可以处理 700 吨棉籽；

该州有 747 所各类普通学校，13 所中等专业学校，22 所职业技术学校，2 所高校，14 所音乐学院。

问题：

1. 布哈州的人口是多少？

2. 布哈州行政中心是哪个城市？
4. 布哈州有多少所学校，有多少所中等专业学校？
5. 布哈州有多少所职业技术学校，多少所高等学校，有多少所 学前教学校？

生词

1. 水源 – shuǐyuán – manba, chashma, buloq; источник (воды)
2. 沙漠 – shāmò – cho'l; пустыня
3. 湖泊 – húpō – ko'l, озеро
4. 探明 – tàn míng – aniqlamoq; выяснять
5. 储量 – chǔliàng – zahira, запасы
6. 联合 – liánhé – aloqa qilmoq, bog'lanmoq; соединяться, союз
7. 布匹 – bùpǐ – mato, gazlama; ткань
8. 设计 – shèjì – loyihalashtirish; проектировать
9. 昼夜 – zhòuyè – kecha va kunduz; день и ночь
10. 棉籽油 – miánzǐyóu – paxta yog'i; хлопковое масло
11. 通向 – tōngxiàng – ...ga olib bormoq; вести к
12. 葡萄 – pútáo – uzum; виноград
13. 甜菜 – tiáncài – lavlagi; свекла
14. 养殖 – yǎngzhí – ko'paytirmoq; размножать разводит
15. 茧 – jiǎn – pilla; кокон
16. 羊羔 – yánggāo – qo'zichoq; ягненок

第十四课 纳沃依州

该州建于 1982 年 4 月 20 日，与塔吉克和土库曼接壤，面积 111000 平方公里，人口 82 万。州行政中心为纳沃依市(Навои)，州属城市 2 个，区属城市 4 个，村镇 8 个，农业居住点 54 个。

该州是通向乌西部城市和土库曼斯坦的必经之路，州行政中心是纳沃伊市，距离塔什干 509 公里。

农业主要有棉花，葡萄，甜菜，卡拉库尔羊养殖业和蚕茧等。该州年产绵羊羔皮 50 万多张，产量排布哈拉州之后，名列第二位。工业有矿山，建材生产，金矿开采等，工业产值占全国的 50%左右。

2008 年 12 月，乌兹别克斯坦政府决定在该州国际机场区域内建立 «自由工业经济区»。

问题：

1. 纳沃依州的人口是多少？
- 2 纳沃依州行政中心是哪个城市？
4. 纳沃依州有多少所学校，有多少所中等专业学校？
5. 纳沃依州有多少所职业技术学校，多少所高等学校，有多少所 学前教学学校？

第十五课 花刺子模州

该州建于 1938 年 1 月 15 日，同土库曼斯坦接壤，面积 6100 平方公里，人口 148 万，州行政中心为乌尔根奇市(Ургенч)，州属城市 1 个，区属城市 2 个，村镇 7 个，农业居住点 101 个。

该州的农业是种植棉花，粮食生产主要是水稻，州内的水源是阿姆河，南部有些不大的湖泊沼泽，电力主要由卡拉卡尔帕克斯坦共和国的电站输送。工业

主要有食品工业和轻工工业，比较发达的是扎棉业。该州有 320 所各类普通学校，7 所中等专业学校，32 所职业技术学校，1 所高校，275 所学前教育机构。

问题：

1. 花刺子模州的人口是多少？
- 2 花刺子模州行政中心是哪个城市？
4. 花刺子模州有多少所学校，有多少所中等专业学校？
5. 花刺子模州有多少所职业技术学校，多少所高等学校，有多少所 学
前教学校

生词

1. 粮食 – liángshi – oziq-ovqat; продовольствие
2. 水稻 – shuǐdào – guruch; рис
3. 沼泽 – zhǎozé – botqoqlik; болото
4. 输送 – shūsòng – yetkazib bermoq; транспортировать, доставлять

第十六课 卡拉卡尔帕克斯坦共和国

该共和国 1925 年 2 月 16 日建立，人口 158 万，面积 166600 平方公里，同土库曼斯坦接壤，和哈萨克斯坦相邻，境内有咸海和阿姆河。共和国属城市 7 个，区属城市 7 个，村镇 14 个，农业居住点 124 个。首都奴库斯市。民族主要为卡拉卡尔帕克族。

该州的农业是种植棉花，粮食生产主要是水稻，该共和国以前是原苏联苜蓿种子的生产基地，草原和跳然牧场很多，适宜发展畜牧业。

工业主要以农产品加工为主，还有建材和金属加工工业，轧棉业是主导产业，另外渔业捕捞船舶修理等也有相当发展。

该共和国有铁路可以直接经过哈萨克斯坦进入俄罗斯然后和欧洲铁路网相连。

该共和国有 825 所各类普通学校，22 所中等专业学校，38 所职业技术学校，1 所高校。

问题：

1. 卡拉卡尔帕克斯坦共和国的人口是多少？
2. 卡拉卡尔帕克斯坦共和国有多少所学校，有多少所中等专业学校？
3. 卡拉卡尔帕克斯坦共和国有多少所职业技术学校，多少所高等学校，有多少所 学前教学学校

生词

1. 民族 – mínzú – millat; национальность
2. 苜蓿 – mùxu – beda; люцерна
3. 种子 – zhǒngzi – don, urug'; семя
4. 草原 – cǎoyuán – maysazor, o'tzor; луг, степь
5. 天然 – tiānrán – tabiiy; природный
6. 牧场 – mùchǎng – o'tloq; пастбище, луг
7. 适宜 – shìyí – mos keladigan, muvofiq; подходящий, соответствующий
8. 加工 – jiāgōng – ishlab chiqarmoq, tayyorlamoq; производить, обрабатывать
9. 捕捞 – bǔlāo – tutmoq; ловить, вылавливать
10. 修理 – xiūlǐ – ta'mirlash; ремонтировать
11. 铁路 – tiělù – temir yo'l; железная дорога

第十七课 中华人民共和国国徽

中华人民共和国国徽，中间是五星照耀下的天安门，周围是谷穗和齿轮。

1991年3月2日，第七届全国人大常委会第18次会议通过了《中华人民共和国国徽法》，并于1991年10月1日起施行。

中华人民共和国国徽的内容主要由国旗、天安门、齿轮和谷穗构成。其蕴含的深刻内容是：中国的新民主主义革命是从五四运动开始的，到1949年取得了伟大胜利，建立了中华人民共和国，天安门是“五四”运动的发源地，又是新中国成立时举行开国大典的盛大场所，用天安门图案作新的民族精神的象征，是十分恰当的。用齿轮、谷穗象征工人阶级与农民阶级；用国旗上的五星，代表中国共产党领导下的中国人民大团结，鲜明地表现新中国的性质是工人阶级领导的以工农联盟为基础的人民民主专政的社会主义国家。在建国一周年之际，国徽挂上了天安门。

1954年9月，一届全国人大一次会议及其通过的中华人民共和国宪法第一百零五条规定：“中华人民共和国国徽，中间是五星照耀下的天安门，周围是谷穗和齿轮。”以后历次宪法均予以确认。

为了维护国徽的尊严，正确使用国徽，1991年3月2日第七届全国人民代表大会常务委员会第十八次会议通过了《中华人民共和国国徽法》，当天国家主席杨尚昆签发主席令予以公布，并自1991年10月1日起施行。

问题

5. 请描述一下中华人民共和国国徽。
6. 中华人民共和国国徽上的齿轮和谷穗分别象征什么？
7. 《中华人民共和国国徽法》什么时候开始施行？

生词

1. 国徽 guóhuī	davlat gerbi ; государственный герб
2. 照耀 zhàoyào	yonib turmoq, yaltiramoq ; блестеть

3. 谷穗 gǔsui boshq; зерно
4. 齿轮 chǐlún tishli g'ildirak; зубчатое колесо
5. 届 jiè marta, navbat, sessiya, chaqiriq ; очередь
6. 全国 quánguó butun mamlakat, umummilliy, umumdavlat; вся страна, вся
нация
7. 人大 réndà Xalq vakillari umumxitoy majlisi (qisqartma) ; собрание
представителей всех народов (аббревиатура)
8. 会议 huìyì majlis, konferensiya, yig'ilish; собрание, конференция
9. 施行 shīxíng ro'yobga chiqarmoq; осуществлять применять
10. 关于 guānyú haqida ; o, ob
11. 办法 bànfǎ uslub, usul ; способ
12. 内容 nèiróng mazmun ; содержание
13. 构成 gòuchéng tarkibiy qism, tashkilqilmoq; компонент, составлять
14. 建立 jiànlì qurmoq; строить
15. 深刻 shēnkè chuqur, jiddiy; глубокий
16. 革命 géming inqilob; революция
17. 开始 kāishǐ boshlanmoq ; начать
18. 取得 qǔdé erishmoq ; достичь
19. 伟大 wěidà buyuk; великий
20. 胜利 shènglì g'alabaga erishmoq; побеждать
21. 发源地 fāyuándì suv manbasi, sarchashma; исток (реки)
22. 举行 jǔxíng o'tkazmoq, tashkillashtirmoq; проводить, устраивать
23. 开国大典 kāiguódàdiǎn davlat tashkil topishiga bag'ishlangan tantanalar;
торжество по случаю образования государства
24. 精神 jīngshén ruhiy, ma'naviy; духовный
25. 象征 xiàngzhēng ramz, ramziy; эмблема, символ
26. 十分 shífēn juda; очень

- 27.恰当 qiàdàng mos keldigan, munosib; подходящий, уместный
- 28.副组长 fùzǔzhǎng rahbar o'rinbosari ; зам начальника
- 29.拟 nǐ tuzmoq; составлять, разрабатывать
- 30.命令 mìnglìng buyruq, buyurmoq; приказ, приказывать
- 31.盛大 shèngdà tantanavor; грандиозный, величественный
- 32.场所 chǎngsuǒ joy; место
- 33.阶级 jiējí sinf, toifa; класс
- 34.农民 nóngmín qishloq aholisi; крестьянин, фермер
- 35.领导 lǐngdǎo boshqarmoq, rahbarlik qilmoq, rahbar; управлять
- 36.团结 tuánjié uyushma ;организация
- 37.鲜明 xiānmíng aniq, oydin, ravshan ; отчетливый, ясный
- 38.性质 xìngzhì xususiyat; свойство, характер
- 39.联盟 liánméng ittifoq, federatsiya ; федерация
- 40.基础 jīchǔ asos, asosiy ; основа, базис
- 41.民主 mínzhǔ demokratiya ; демократия
- 42.专政 zhuānzhèng diktatura ; диктатура
- 43.宪法 xiànfǎ konstitutsiya; конституция

专有名词

1. 中国人民政治协商会议 zhōngguó rén mín zhèng zhì xié shāng huì yì
Xitoy xalq siyosiy maslahat ittifoqi
2. 天安门 tiān'ān mén Tian'anmen maydoni; площадь Тяньаньмэн
3. 政协（政治协商会议的简称）zhèng xié Xitoy xalq siyosiy maslahatlar
majlisi; Народный политический консультативный совет Китая,
НПКСК

4. 新民主主义 xīnmínzhǔzhǔyì yangi demokratiya, yangi demokratik;
новая демократия
5. 五四运动 wǔsìyùndòng 4-may harakati; Движение четвертого мая

第十八课 乌兹别克斯坦共和国国徽

呈圆形。圆面上有一只展翅的吉祥鸟，高扬的翅膀挟带起高山与河流，绿谷与田园；背景是初生的旭日和碧绿的原野。圆面上端为一颗八角星，象征着世界的一致与多样性。星内绘有一弯新月和一颗五角星，象征着伊斯兰教。用标有「乌兹别克斯坦」的国旗颜色饰带缠绕捆束的棉桃和麦穗标志着棉花和粮食均为乌兹别克斯坦人民的劳动所创造。

问题:

1. 请描述一下乌兹别克斯坦共和国国徽
2. 一颗八角星象征什么？
3. 棉桃和麦穗标志什么？

生词

1. 圆形	yuánxíng	dumaloq; круглый
2. 展翅	zhǎnchì	qanotlarini yozmoq; расправить крылья
3. 碧绿	bilù	yorqin yashil rang; ярко-зеленый
4. 原野	yuányě	dala; поле
5. 缠绕	chánràò	o'ralmoq; обвиваться, обматываться
6. 麦穗	màisui	bug'doy boshog'i; пшеничный колос

第十九课 乌兹别克斯坦共和国国旗

国旗呈长方形，宽高之比为 2:1。自上而下分别为浅蓝，白，浅绿三色平行宽带在白色和浅蓝，浅绿色宽带之间为两道红色细条。在浅蓝色宽带左侧有一弯白色新月和 12 颗白色五角星。

蓝色代表蔚蓝的天空和纯净的水，水是生命的起源之一。蓝色也是乌兹别克斯坦 14 世纪时的统治者，民族英雄帖木尔所缔造的国家的旗帜颜色。白色宁静纯洁抒发了对和平安宁的渴望之情，同时也是乌兹别克斯坦人民时代相传的《世界》的象征，绿色象征大自然的蓬勃生机与肥沃的国土，充满了无限的充满了无限的希望和活力，还象征___现代《绿色》环境保护运动与历史之间的紧密联系。两条红色细横条象征旺盛的生活力以及世界上的每一个生命与天地万物之间的律动。新月表示乌兹别克斯坦古老的传统，也是崭新共和国诞生的标志。呈梯形排列的 12 颗五角星代表着从《纳乌鲁斯》节那一天开始计算的，有着古老传统的乌兹别克斯阳历 12 个月，也代表着科学

问题:

1. 乌兹别克斯坦共和国国旗是由什么颜色组成?
2. 国旗的颜色表达什么?
3. 新月和 12 颗五角星象征什么?

生词

1. 长方形 chángfāngxíng to'g'ri to'rtburchak; прямоугольник
2. 自上而下 zìshàngérxià pastdan yuqoriga; от основания до вершины
3. 平行 píngxíng parallel; параллельный
4. 宽带 kuāndài qalin chiziqli; широкополосный
5. 细 xì xìngichka; тонкий
6. 弯 wān egmoq; гнуть, сгибать
7. 起源 qǐyuán kelib chiqmoq; происходить
8. 统治者 tǒngzhìzhě hukimdor; правитель, властитель

9. 缔造 dì zào yaratmoq, создавать
10. 抒发 shūfā ifodalamoq; выражать
11. 蓬勃 péngbó gullab-yashnayotgan; процветающий
12. 肥沃 féiwò hosildor; плодородный
13. 富饶 fùráo mó'l-ko'l, serob; изобильный, плодородный
14. 引领 yǐnlǐng yo'naltirmoq; направлять
15. 火炬 huǒjù mash'al, mash'ala; факел

问题:

4. 乌兹别克斯坦共和国国旗是由什么颜色组成?
5. 国旗的颜色表达什么?
6. 新月和 12 课五角星象征什么?

第二十课 中华人民共和国国歌

《义勇军进行曲》，是中华人民共和国

义勇军进行曲

起
聚
每个人被迫着发出最后的吼声。

«Марш добровольцев»

Вставай, кто рабом стать не желает!

Из своей плоти Великую стену поставим!

Для судьбы нации грозный час наступил,

И из груди рвётся клич наш последний:

Вставай! Вставай! Вставай!

Нас миллионы, но сердцем мы едины,

Под огнём канонады смело мы в бой

пойдем,

Вперёд! Вперёд! Впе

第二

乌兹别克斯坦共和国国歌作词是乌兹别克民族诗 阿杜拉·阿里波夫作词，谱曲是作曲家 姆塔尔·布尔哈诺夫。

歌
词
大
意
是

课

我们的国家自由共和国国歌
幸运和未来与你相随
亲爱的朋友们
繁荣将随科学前进而大放光彩
我们的祖国将更加繁荣富强

亲爱的祖国，我的乌兹别克斯坦
你富饶的山谷流淌着黄金
我们的先辈引领着我们伟大的人民
在风云激荡的岁月里前行
这片土地将会成为幸福的乐园

啊
巍巍的坚强堡垒
自由，年轻的一代已经成长起来
就
像立的火炬将会永远和平将得到保卫
是
你
搏
士

亲爱的祖国
繁
荣
矗立在遥远我的乌兹别克斯坦
你富饶的山谷流淌着黄金
我们的先辈引领着我们伟大的人民
在风云激荡的岁月里前行
这片土地将会成为幸福的乐园

Mutal Burhonov musiqasi
Abdulla Oripov so'zi
Madhiya matni

Serquyosh hur o'lkam, elga baxt, najot,
Sen o'zing do'stlarga yo'ldosh, mehribon!
Yashnagay to abad ilmu fan, ijod,
Shuhrating porlasin toki bor jahon!

Oltin bu vodiylar - jon O'zbekiston,
Ajdodlar mardona ruhi senga yor!
Ulug' xalq qudrati jo'sh urgan zamon,
Olamni mahliyo aylagan diyor!

Bag'ri keng o'zbekning o'chmas iymoni,
Erkin, yosh avlodlar senga zo'r qanot!
Istiqlol mash'ali tinchlik posboni,
Xaqsevar, ona yurt, mangu bo'l obod!

Oltin bu vodiylar - jon O'zbekiston,
Ajdodlar mardona ruhi senga yor!
Ulug' xalq qudrati jo'sh urgan zamon,
Olamni mahliyo aylagan diyor!

Вставай, моя свободная страна, счастье народу, удача,
Ты сама – друг среди друзей, о, любимая моя!
Расцветай, о, источник знания, науки,
Пусть слава твоя сияет вечно!

Припев:

Золотые долины - дорогой Узбекистан,
Славный дух твоих предков с тобой!
Сила великого народа в тяжкие времена
Создала тебя на радость всему миру!

Не угаснет вера великодушного узбека,
Свободные молодые поколения – твое сильное крыло!
Оплот независимости, хранитель мира,
Правдолюбивая, о, Родина, вечно цвети!

Припев:

Золотые эти долины - дорогой Узбекистан,
Славный дух твоих предков с тобой!
Сила великого народа в тяжкие времена
Создала тебя на радость всему миру!

问
题

1. 谁
2. 隼
鹫
幽
朔
遽
斯
昀
共
和

第二十二课

乌兹别克斯坦人口、民族和语言
国歌

乌兹别克斯坦人

日)。人口密度 59 人/平方

公里，居世界第 136 名。乌兹别克斯坦是中亚人口最多的国家。有 129 个民族，乌兹别克族占 80%、俄罗斯族占 4.4%、塔吉克族占 4.9%、哈萨克族占 3.9%、鞑靼族占 1.1%、卡拉卡尔帕克族占 2.2%、吉尔吉斯族占 1%、朝鲜族占 0.7%。其它民族还有乌克兰族、土库曼族和白俄罗斯族等。

乌兹别克斯坦官方语言为乌兹别克语，俄语为通用语。大多数居民讲乌兹别克语和俄语。1990 年 6 月 20 日，乌兹别克共和国最高苏维埃通过《主权宣言》，宣布乌兹别克语为国语。乌兹别克语属阿尔泰语系突厥语族。古时乌兹别克语书写使用的是阿拉伯字母。苏联时期，苏维埃政府把乌兹别克语改用俄文字母拼写，独立后，政府开始文字改革，用拉丁字母代替俄文字母。乌兹别克语的应用范围迅速扩大。政府提倡发扬民族传统文化，从小学开始用乌兹别克语教学。各大学已把俄语列为外语，并要求非乌孜别克族大学生也必须学习乌兹别克语。从 2001 年开始，乌兹别克斯坦开始使用拉丁字母拼写去兹别克语，到 2005 年完全替代了俄文字母。

问题

1. 中亚人口最多的国家的是哪个国家？现有人口多少？
2. 乌兹别克斯坦官方语言是什么语言？
3. 乌兹别克语属于哪个语系？

生词

1. 密度 mǐdù zichlik; плотность
2. 字母 zìmǔ alifbo; алфавит
3. 语系 yǔxì tillar oilasi; языковой семейство
4. 语族 yǔzú tillar guruhi; языковая группа
5. 政府 zhèngfǔ hokimiyat; правительство
6. 范围 fànwéi doira, soha, sfera; сфера, область
7. 提倡 tíchàng rag'batlantirmoq; повышать
8. 列为 lièwéi hisobga kiritmoq; причислять, относить к
9. 必须 bìxū zarur; необходимый
10. 替代 tǐdài to'ldirmoq; заполнять
11. 主权 zhǔquán suverenitet; суверинитет
12. 传统 chuántǒng an'ana, an'anaviy; традиция; традиционный
13. 发扬 fāyáng rivojlantirmoq ; развивать
14. 独立 dúlì mustaqil; независимый
15. 宣言 xuānyán manifest, deklaratsiya; декларация
16. 宣布 xuānbù e'lon qilmoq; объявлять
17. 应用 yīngyòng foydalanmoq ; использовать

专有名词

1. 塔吉克族 tājíkèzú tojik millat ; таджик
2. 哈萨克族 hāsākèzú qozoq millati; казах
3. 卡拉卡尔帕克族 kālākǎ'ěrpàkèzú qoraqalpoq millati; каракалпак
4. 吉尔吉斯族 jí'ěrjísīzú qirg'iz millati; киргиз
5. 朝鲜族 cháoxiānzú koreys millati; кореец
6. 乌克兰族 wūkèlānzú ukrain millati; украинец
7. 土库曼族 tǔkùmànzú turkman millati; туркмен
8. 阿尔泰 ā'ěrtài oltoy; алтай
9. 阿拉伯 ālābó arab; араб

第二单元 远古神话

第二十三课 盘古开天辟地

中国远古神话，是原始社会劳动人民面对周围这个充满了未知的世界，以丰富神奇的想象对自然、宇宙所作的解释和描述，反映出中国古代人对天地宇宙和人类由来的原始观念。

中国远古神话源远流长，大多包含反映远古社会丰富多彩的历史内容。其中有解释世界和人类起源的，有反映人类与自然作斗争的，有歌颂献身精神的等等。

《盘古开天辟地》讲的是：很久以前，天与地是合在一起的，就像一个大鸡蛋，一团混沌。在这片混沌中沉睡着一个人，他的名字叫盘古。有一天盘古忽然醒来，发现自己已经长大，大鸡蛋已容不下他，他觉得自己所在的空间是那么的压抑，于是他一撑，鸡蛋被撑破了，鸡蛋里面轻而清的东西上升成为天，重而浊的东西下降成为地。盘古头顶着天，脚踩着地，不停的长，天与地就分开了，但是天与地分开没多久就又开始慢慢合拢，盘古就用自己的身体来支撑着天与地，就这样支撑了很久很久，天与地的位置已经被固定住了，但是伟大的盘古却因疲劳过度，累死了。盘古死后，他的身体开始变化，眼睛化为日月星辰，骨骼变成了山脉和丘陵，肉身变成了平原和盆地，血和汗水变成了江海，毛发变成了森林，草原和沼泽。世界就这样形成了。

问题

- 1、 用自己的话讲一讲盘古开天辟地的故事。
- 2、 说说在乌兹别克斯坦流传的反映人类与自然作斗争的故事。
- 3、 说一说《古兰经》里有关人类由来的故事

生词

1. 远古	yuǎngǔ	qadimiy; древний
2. 神话	shénhuà	afsona, mif, asotir; миф
3. 原始	yuánshǐ	birinchi, dastlabki, birlamchi; изначальный
4. 面对	miànduì	oldida, ro'parasida, qarshisida; напротив
5. 周围	zhōuwéi	atrofida; вокруг
6. 充满	chōngmǎn	to'ldirmoq; заполнить
7. 未知	wèizhī	noma'lum; неизвестный
8. 丰富	fēngfù	boy; богатый

9. 神奇 shénqí sehrli, afsonaviy, xayoliy, ajoyib, mo'jizakor;
удивительный, чудесный
10. 想象 xiǎngxiàng tasavvur qilmoq, ko'z oldiga keltirmoq,
faraz qilmoq; представлять
11. 自然 zìrán tabiat, tabiiy; природа, природный
12. 宇宙 yǔzhòu kosmos, fazo, dunyo, koinot, olam; вселенная
13. 解释 jiěshì tushuntirmoq, tushuntirib bermoq, izohlamoq,
sharhlamoq; объяснить
14. 描述 miáoshù nusxa ko'chirmoq, gapirib bermoq, bayon qilmoq;
копировать
15. 反映 fǎnyìng aks ettirmoq, tasvirlamoq, gavdalantirib
ko'rsatmoq; отражать
16. 观念 guānniàn konsepsiya, g'oya; концепция, идея
17. 源远流长 yuányuǎnliúcháng uzoq tarixga ega bo'lmoq; иметь дол-
гую историю
18. 包含 bāohán o'z ichiga olmoq, ega bo'lmoq; включать в себя
19. 起源 qǐyuán boshlanmoq, sodir bo'lmoq, kelib chiqish, paydo
bo'lish, yaratilish; возникновение
20. 歌颂 gēsòng kuylamoq, madh qilmoq, tarannum etmoq, shuhratini
olamga yoymoq, ko'klarga ko'tarmoq, mashhur qilmoq; воспевать, про-
славлять
21. 混沌 hùndùn хаос; хаос
22. 沉 chén cho'kmoq, g'arq bo'lmoq, botmoq, (uzoq uyqu); то-
нуть, погружаться
23. 发现 fāxiàn aniqlamoq, tushunib yetmoq; обнаружить
24. 所在 suǒzài joy, yer; место, местонахождение
25. 空间 kōngjiān maydon, joy, bo'shliq, makon; пространство,
место

26.压抑	yāyì	siqib qo'ymoq, siqmoq ; прижимать
27.于是	yúshì	shunda; тогда, таким образом
28.撑破	chēng pò	sinmoq, sinib ketmoq, parchalanmoq ; ломаться , разбиться
29.浊	zhuó	xira, g'ira-shira, kir; мутный, грязный, смутный
30.下降	xiàjiàng	pastga tushirmoq; снижаться, опускаться
31.合拢	hélǒng	yig'moq, yig'ilmoq; собирать
32.支撑	zhīchēng	tiramoq, tirab qo'ymoq, tirgovuch qo'ymoq; подпира́ть, поддерживать
33.位置	wèizhi	joy, o'rin, vaziyat; ситуация
34.固定	gùdìng	doimiy, muttasil, to'xtamaydigan, doim bo'lib turadigan; постоянный
35.疲劳过度	pí láo guò dù	qattiq charchash, holdan toyish, madori qurish ; сильно устать
36.星辰	xīngchén	yulduzlar ; звезды
37.骨骼	gǔgé	skelet; скелет
38.山脉	shānmài	tog' tizmasi ; горная цепь
39.丘陵	qiūlíng	tepalik; вершина
40.肉身	ròushēn	tana, badan ; тело
41.毛发	máofā	sochlar; волосы
42.森林	sēnlín	o'rmon; лес
43.草原	cǎoyuán	cho'l, dasht; степь
44.沼泽	zhǎozé	botqoq, botqoqlik; болото
45.世界	shìjiè	dunyo, olam; мир

第二十四课 女娲造人

《女娲造人》讲述的是：在盘古肉身化为大地之后，大地上出现了很多种生物。多了很多年之后，大地上出现了一位同样伟大的人物——女娲。女娲发现天上有了太阳、月亮和星星，地上有了山川草木，甚至有了鸟兽虫鱼了，可是单单没有人类。那为什么不创造一种像自己一样的生物加入到世间呢？想着，她就顺手从池边掘起一团黄泥，掺合了水，在手里揉团着，揉团着，揉团成了第一个娃娃模样的小东西。这就是最早的“人”。

女娲对于她的作品，感到很满意。于是，她又继续动手做她的工作，她用黄泥做了许多能说会走的可爱小人儿。从此，她再也不感到孤独、寂寞了。她工作了许久，感觉到疲倦不堪了，最后，她想出了一个绝妙的创造人类的方法。她从崖壁上拉下一条枯藤，伸入一个泥潭里，搅成了浑黄的泥浆，向地面这么一挥洒，泥点溅落的地方，就出现了许多小小的人儿，和先前用黄泥捏成的小人儿，模样一般无二。不久，大地上就布满了人类的踪迹。大地上虽然有了人类，女娲的工作却并没有终止。她又考虑着：人是要死亡的，死亡了一批再创造一批吗？这未免太麻烦了。怎样才能使他们继续生存下去呢？这可是一个难题。

后来她终于想出了一个办法，就是把那些小人儿分为男女，让男人和女人配合起来，叫他们自己去创造后代。这样，人类就世代代绵延下来，并且一天比一天加多了。

问题

- 1、 用你自己的话讲一讲女娲造人的故事。
- 2、 你还知道更多关于人类起源的故事吗？请讲一讲。
- 3、 课文中“绵延”是什么意思？

生词

1. 讲述 jiǎngshù so'zlab bermoq, bayon qilmoq, hikoya qilmoq, hikoya qilib bermoq ; рассказывать, излагать, повествовать
2. 生物 shēngwù tirik mavjudot ; живое существо
3. 像.....一样 xiàng.....yīyàng xuddi...dek, ga.....o'xshash; как..., как будто...
4. 世间 shìjiān yorug' dunyo; мир, земля
5. 顺手 shùnshǒu (xuddi) shu paytda, shunda , o'tib ketayotib, borayotib, yo'lakay ; заодно, мимоходом
6. 池 chí chuqur, chuqurlik, o'ra ; глубокий
7. 掘 jué qazimoq ; копать
8. 掺 chān qo'shmoq, aralashtirmoq; смешивать
9. 揉 róu ishqalamoq, ishqamoq, uqalamoq; массировать
10. 模样 múyàng tashqi ko'rinish, ko'rinish, chiroy ; внешность
11. 满意 mǎnyì mamnun bo'lmoq, qoniqmoq ; быть довольным
12. 继续 jìxù davom etmoq ; продолжать
13. 动手 dòngshǒu kirishmoq, boshlamoq ; начать
14. 从此 cóngcǐ dan boshlab..... начать
15. 再也不..... zàiyěbù hechham...maydi ; больше не быть
16. 孤独 gūdú yolg'iz; одинокий
17. 寂寞 jìmò yolg'iz, zerikarli; одинокий, уединенный

18. 许久 xǔjiǔ juda ko'p vaqt, ancha vaqtgacha, ancha oldin, an-
cha ilgari, ancha burun ; на долго, долгое время
19. 疲倦 píjuàn charchaganlik, charchoq, toliqqanlik; усталый,
утомленный
20. 不堪 bùkān chiday olmaslik, ko'tara olmaslik; быть не в со-
стоянии выдержать
21. 绝妙 juémiào ajoyib, mo'jizakor, g'oyat go'zal; удиви-
тельный, чудесный
22. 枯藤 kūténg qurib qolgan, so'ligan novda; высохший
23. 伸入 shēnrù (qo'lini) tiqmoq, suqmoq; пожать(руку)
24. 泥潭 nítán botqoqlik, balchiqzor ; болото
25. 搅 jiǎo aralash-tirmoq; смешать
26. 浑黄 húnhuáng xira, gugurt sariq rang; мутный, желтый
27. 泥浆 níjiāng loy, botqoq, balchiq; грязная лужа
28. 挥洒 huīsǎ quymoq, purkatib sermoq, sermoq, purkamoq;
поливать;
29. 溅落 jiànluò suvga qo'nmoq приводнение
30. 先前 xiānqián avval, ilgari, oldin, burun; раньше, прежде
31. 捏 niē qismoq, ushlamoq ; держать
32. 踪迹 zōngjī iz ; след
33. 终止 zhōngzhǐ to'xtatmoq, tugatmoq; завершать(ся), прекра-
щать(ся)
34. 考虑 kǎolù o'ylamoq, hisobga olmoq; думать, обдумывать,
размышлять
35. 未免 wèimiàn juda, juda ham, haddan tashqari, o'ta, ni-
hoyatda, ortiq darajada emasmikin; слишком уж,
36. 麻烦 máfán ovora qilmoq, bezovta qilmoq; беспокоить

37. 难题 nántí qiyin savol, mushkul vazifa, qiyin muammo;
трудный вопрос
38. 办法 bànfǎ usul, yo'l, metod метод
39. 配合 pèihé o'zaro moslamq, muvofiqlashtirmoq, uyg'un-
lashtirmoq, birlashtirmoq; объединить
40. 后代 hòudài avlodlar; потомки
41. 世代 shìdài asrdan asrga, asrlar aro; эпоха
42. 绵延 miányán cho'zilmoq, cho'zilib ketmoq, uzaymoq
растягивать

第二十五课 女娲补天

《女娲补天》讲的是：在远古的时候，天空突然崩塌，出现了一个大洞，大地上洪水泛滥，人类面临巨大的灾难。这时，人类的母亲女娲挺身而出，练出五彩石修补天空，天地重新恢复了平静，人们又过上了幸福的生活。

问题

- 1、你还听说过的其他关于洪水的神话故事吗？请讲一讲。
- 2、课文中“崩塌”是什么意思？
- 3、请讲一讲诺亚方舟的故事。

生词

1. 补 bǔ qo'shmoq, mustahkamlamoq, mahkamlamoq ; укрепнуть
2. 女娲 nǚwā Nuwa (odam yaratuvchisi) Нюйва
3. 崩塌 bēngtā qulamoq, ag'darilmoq, qulab tushmoq, o'pirilib tushmoq; повернуть
4. 洞 dòng teshik, tuynuk, yoriq; дыра
5. 洪水 hóngshuǐ toshqin, suv toshqini; наводнение
6. 泛滥 fànlàn bo'ronli suv toshqini ; потоп
7. 面临 miànlín ko'z o'ngida, ko'z oldida; на глазах
8. 巨大 jùdà judakatta, g'oyat katta, ulkan ; очень большой
9. 灾难 zāinán ofat, falokat, musibat, baxtsizlik ; неудачливый
10. 挺身而出 tǐngshēn'érchū dadillik bilan olg'a qadam bosmoq, qo'rqmasdan olg'a chiqmoq, jasurona kurashga chorlamoq; осторожный
11. 练 liàn mashq qilmoq, o'rganmoq ; упражняться
12. 五彩石 wǔcǎishírangbarang, turli xil tosh; цветный камни
13. 修补 xiūbǔ ta'mirlamoq, tuzatmoq, yamamoq; починить
14. 重新 chóngxīn yana, tag'in, qaytadan, yangidan; еще раз
15. 恢复 huīfù tiklamoq, qayta(yangi) dan boshlamoq; восстанавливать
16. 平静 píngjìng tinch, jimjit, sokin ; спокойный

第二十六课 鲧禹治水

《鲧禹治水》讲述了鲧、禹父子两代治理洪水、拯救人类的故事。远古时候，大地被洪水淹没，大神鲧偷了天帝的宝贝“息壤”——一种能自己生长的土，去堵塞洪水，然而用这种堵截的方法治理洪水没有成功，鲧被天帝处死。后来，他的儿子禹继承父亲的事业，继续治水，他采用了疏导的方式，终于疏通了河道，使洪水流进了大海，平息了水患。在他治理洪水的八年之中，三次经过自己的家门却没有回家，他的这种一心为公的精神被传为佳话。

这些美丽动人的神话，反映了远古先民对身边自然现象的认识和征服自然的愿望，体现了中华民族祖先不怕困难、英勇顽强与自然灾害作斗争的伟大精神。

充满着原始浪漫主义色彩的远古神话对中国文学的发展影响很大，可以说是中国文学的源头，后世的许多作家都从古代神话中吸取营养，创作出了优美、动人的文学篇章。

问题

- 1、 在鲧禹治理洪水的八年之中，三次经过自己的家门却没有回家，这是一种什么样的精神？
- 2、 《鲧禹治水》的故事反映了什么？
- 3、 请用自己的话讲讲《鲧禹治水》的故事。

生词

1. 鲧 gǔn ism Gun (Yu ning otasi) Гун
2. 禹 yǔ ism Yu Юй
3. 治水 zhìshuǐ suv toshqiniga qarshi kurash; борьба с наводнением
4. 治理 zhìlǐ boshqarmoq, idoraqilmoq, tartib o'rnatmoq; заведовать
5. 洪水 hóngshuǐ toshqin, suv toshqini; наводнение
6. 拯救 zhěngjiù qutqarmoq, yordam bermok ; помогать
7. 淹没 yānmò ko'mib ketmoq, bosmoq; закопать
8. 偷 tōu o'g'irlamoq, yashirincha, maxfiy, xufiya, bildirmay
9. 天帝 tiāndì iloh, tangri, Olloh, Xudo; Бог
10. 宝贝 bǎobèi qimmatbaho/ do'mboqqinam, bolalar, go'daklar; новорожденные
11. 息壤 xīrǎng yerni to'xtatmoq, tugatmoq, chek qo'yumok; прекратить
12. 生长 shēngzhǎng o'smoq, katta bo'lmoq ; вырасти
13. 堵塞 dǔsè otilib chiqmoq, chiqa boshlamoq; внезапно
14. 然而 rán'ér ammo, biroq, lekin; но
15. 堵截 dǔjié kesib olmoq; отрезать
16. 成功 chénggōng omadli; удачливый
17. 处死 chǔsǐ qatl qilmoq, o'ldirmoq; казнить
18. 继承 jìchéng davom ettirmoq, meros qilib olmoq, meros olmoq; получить наследство
19. 事业 shìyè ish, yumush, xizmat; служба
20. 继续 jìxù davom etmoq ; продолжать

21. 采用 cǎiyòng qo'llamoq, tatbiq qilmoq, ishlatmoq; использовать
22. 疏导 shūdǎo olib bormoq, olib borib qo'ymoq, eltib qo'ymoq; до-
нести
23. 疏通 shūtōng chuqurlashmoq ; углубить
24. 河道 hédàodaryofarvateri (suvning kemalar yura oladigan chuqur joyi,
kema yo'li) ; русло реки
25. 平息 píngxī to'xtamoq, bosilmoq, tinchimoq, tinmoq; остано-
вить
26. 水患 shuǐhuàn suv toshqini; наводнение
27. 佳话 jiāhuà afsona ;легенда
28. 动人 dòngrén hayajonlantiruvchi, ta'sirchan, to'lqinlantiruvchi,
qiziqarli; волноваться, нетерпение
29. 反映 fǎnyìng aks ettirmoq, tasvirlamoq, gavdalantirib ko'rsatmoq;
объяснять
30. 自然 zìrán tabiat, tabiiy ; природа
31. 现象 xiàxiàng fenomen (his-tuyg'u tajribasi bilan payqaladigan hodi-
sani anglatuvchi tushuncha) ; феномен
32. 征服 zhēngfú zabt qilmoq, bosib olmoq, o'ziga bo'ysundirmoq;
завоевывать
33. 愿望 yuànwàngtilak, umid, xohish ; надежда
34. 体现 tǐxiànk'o'rsatmoq, namoyon qilmoq; показывать
35. 祖先 zǔxiānajdod, o'tganota-bobolar; предки
36. 英勇 yīngyǒngjasoratli, jasur, botir, mard, dovyurak, qo'rqmas;
храбрость
37. 顽强 wánqiáng kuchli, baquvvat, zabardast, dadil, jasur, yurakli,
jur'atli, dovyurak, mard, ikkilanmaydigan ; сильный
38. 灾害 zāihài falokat, baxtsizlik, musibat ; бедствие

39. 浪漫主义 làngmànzhuǐyì romantizm ; романтизм
40. 源头 yuántóu boshlanish nuqtasi, uchi,manbai; bulog'i; родник; источник
41. 古代 gǔdài qadimda; в старину
42. 吸取 xīqǔ chiqarmoq, sug'urmoq, sug'urib chiqarib olmoq; извлекать что
43. 营养 yíngyǎng ovqatlantirmoq, yedirmoq, ovqat bermoq, boqmoq; то'yimlilik; накормить
44. 创作 chuàngzuò asar, ijod, ijod qilish; повесть
45. 优美 yōuměigo'zal, judachiroyli, nafis, nozik, nafosatli, nazokatli; красивый
46. 篇章 piānzhāng maqola; пословица

专有名词

1. 盘古 pángǔ ism Pangu Паньгу
2. 女娲 nǚwā ism Nyuyva (odamni yaratgan) Нюйва

中国传统婚礼，源于中国几千年的文化积累，有着独具风格的喜庆文化特征，在中国流传了几千年的婚嫁习俗，如今已有些被人淡忘或忽略，但其孝敬的主题和最传统的婚礼流程，依然或多或少的影响着我们。几乎婚礼中的每一项礼仪都渗透着中国人的哲学思想。

在中国古代，由求亲说媒到迎娶完婚的程序如下：

第一、提亲。俗称说媒。即男方家请媒人去女方家提亲，女方家答应议婚后，男方家准备礼品前去求婚。在中国古代，男女婚姻大事，要听从“父母之命，媒妁之言”，即儿女不能自由寻找自己的对象。男女双方的婚事要经媒人说合帮助，双方父母同意后才开始讨论并着手准备结婚事宜。

第二、“问名”。俗称合八字，男方家长托媒人问女方出生年月日和姓名，请算命者“排八字”，看男女双方出生年月日以及生肖是否相配。旧时有人迷信，认为属鸡的和属狗的不能结婚，所谓“鸡犬不和”，属龙的和属虎的不配，认为会有“龙虎相斗”，属虎的和属羊的不配，担心“羊落虎口”，属蛇的和属鼠的不配，因为有“蛇吞老鼠”之说。等排好“八字”，认为周全后，开始议亲。

过大礼。男方选定吉日带着礼品到女方家举行订婚大礼，选择吉利的日子结婚。旧时选择吉日一般多为双月双日，不喜欢选三，六，十一月，因为“三”有“散”音，不选六是因为不想新人只有半世姻缘，十一月隐含不尽之意。

第三、迎亲。婚礼当天，男方带迎书亲自到女方家迎娶新娘上轿。新娘下轿后鞋不能沾地，要走在铺的红毡上。然后跨过准备好的火盆，象征日子红红火火。再跨过放着苹果的马鞍，寓意平平安安。接下来是拜堂。一拜天

地，感谢老天爷给男女二人的“天合之美”，二拜高堂，感谢父母的养育之恩，夫妻对拜，表示双方间相敬如宾。

第四、闹洞房。闹洞房是婚礼的最后程序，也是任何婚礼都不可少的内容，它是婚礼的高潮，也是最热闹最有趣的节目。拜堂结束，新娘新郎进洞房，男方用秤杆挑下新娘的盖头，表示新娘“称心如意”。之后，男女二人喝交杯酒，象征一对新人自此合二为一。新婚之夜，亲戚朋友，同学同事纷纷拥入新房，喜笑逗乐，对新娘百般戏谑，称之为“闹房”、“戏新娘”。闹的方式各种各样，往往都是向新娘出谜语、对对子，请其讲述恋爱经历及平常不见于口的男女之事。这期间，人们之间随随便便的关系是礼俗所允许的，很多禁忌都被解除了，颇似西方文化中的狂欢节。因此，无论如何戏闹，如何难以接受，新娘是万万不能反目生气的。如若气走了闹洞房的人，将被视为是新娘的任性，人缘不好。

不过，现在的年轻人的思想发生了很大的变化，他们的婚礼没有那么复杂，一般只是在男方家里办几桌酒席，宴请至亲好友，大家热热闹闹的，年龄相近的朋友可以跟新郎新娘开玩笑；还有的新婚夫妻干脆旅行结婚，不办酒席，到各处去旅行度蜜月。

问题

- 1、请用自己的话说一说中国传统的婚礼流程。
- 2、请说一说乌兹别克斯坦的传统婚礼流程。
- 3、请说一说中国的和乌兹别克斯坦的现代婚礼有什么异同。

生词

1. 传统	chuántǒng	an'anaviy	традиционный
2. 婚礼	hūnlǐ	to'y	свадьба
3. 积累	jīlèi	yig'moq	собирать
4. 风格	fēnggé	uslub, janr	жанр

5. 流传 liúchuán avloddan avlodga o'tgan до н.э.
6. 婚嫁 hūnjià uylanish va turmushga chiqish; пожениться
7. 如今 rújīn hozirda; нынешнее время
8. 淡忘 dànwàng asta-sekinlik bilan unutilmoq постепенно за-
бывать
9. 忽略 hūlüè ahamiyatsiz bo'lmoq, e'tibor berilmay qolmoq
не иметь значения
10. 孝敬 xiàojìng hurmat bilan taqdim qilmoq; представить
11. 主题 zhǔtí mavzu, g'oya, mafkura; тема
12. 流程 liúchéng texnologiya ; технология
13. 依然 yīrán qolishiga qaramasdan несмотря не это
14. 影响 yǐngxiǎng ta'sir qilmoq ; задеть чувства
15. 几乎 jīhū deyarli, qariyb; почти
16. 礼仪 lǐyí diniy marosim, udum ; религиозные обряды
17. 渗透 shèntòu singmoq, ichiga kirmoq; устроиться на работу
18. 哲学 zhéxué falsafiy; философия
19. 求亲 qiúqīn unashtirib qo'yimoq ; засватать
20. 说媒 shuōméi unashtirmoq ; сватать
21. 迎娶 yíngǔ turmushga chiqmoq; выйти замуж
22. 完婚 wánhūn uylanish, xotin olish; жениться
23. 程序 chéngxù rasmiy marosim tartibi ketma-ketligi официаль-
ный
24. 提亲 tíqīn unashtirmoq; сватать
25. 媒人 méirén sovchi; сваты
26. 求婚 qiúhūn – o'z nikohiga o'tishni taklif qilmoq, qo'lini so'ramoq; сделать
предложение
27. 婚姻 hūnyīn nikoh; обручиться

28. “父母之命，媒妁之言” “fùmǔzhīmìng, méishuòzhīyán” ota-ona
buyruq beradi, sovchi tanishtiradi родители приказывают сватысватают
29. 对象 duìxiàng yor, oshiq, er, xotin; муж жена
30. 说合 shuōhé vositachilik qilmoq, o’rtaga tushmoq, oraga
tushmoq ; вмешаться
31. 讨论 tāolùn muhokama, maslahatlashish ; советовать
32. 着手 zhuóshǒu kirishmoq, boshlamoq ; начать
33. 结婚 jiéhūn turmush qurmoq, uylanmoq; жениться
34. 事宜 shìyì ish, yumush; работа
35. 算命者 suànmìngzhě folbin; ясновидящий
36. 生肖 shēngxiào muchal; зодиак
37. 迷信 míxìn xurofiylik, xurofotga berilganlik , irim-sirimlarga
ishonish, bid’atparast быть с уеверным
38. 所谓 suǒwèi deb atalgan, deb nomlangan; так называть
39. 蛇 shé ilon; змея
40. 鼠 shǔ sichqon; крыса
41. 周全 zhōuquán har tomonlama, e’tibor bilan, puxta (sinchiklab)
qilingan; со всех сторон
42. 选定 xuǎndìng tanlab olmoq, tanlamoq ; выбрать
43. 吉日 jíri baxtli kun; счастливый день
44. 大礼 dàlǐ zal; зал
45. 选择 xuǎnzé tanlamoq; выбирать
46. 吉利 jíli baxtli, omadli; счастливый
47. 半世 bànsì yarim umr, umrining yarmi ; пол жизни
48. 姻缘 yīnyuán er-xotinlik rishtasi, er-xotinlik munosabatlari; от-
ношения между мужем и женой

49. 迎亲	yíngqīn	yaqinlarni taklif qilmoq; приглашать родственни- ков
50. 迎娶	yíngqǔ	turmushga chiqmoq; выходить замуж
51. 新娘	xīnniáng	kelin; невеста
52. 轿	jiào	arava; паланкин
53. 火盆	huǒpén	qizib turgan kulli mis tog'ora; горячий горшок
54. 象征	xiàngzhēng	ramz bo'lmoq, timsol, nishon, emblema; эм- блема
55. 马鞍	mǎ'ān	egar; седло
56. 寓意	yùyì	yashirin ma'no, kinoya, istiora, shama, kesatiq;
57. 平安	píng'ān	muvaqqafiyatli успешно
58. 拜堂	bàitáng	to'y marosimi; to'y rasm-rusumi, udumioбряды
59. 高堂	gāotáng	juda katta zal, ulkan zalбольшойзал
60. 养育	yǎngyù	o'stirmoq, parvarish qilmoq, tarbiyalab katta qilmoq
61. 恩	ēn	yaxshilik, mehr доброта
62. 洞房	dòngfáng	yangi uylangan, endigina turmush qurganlarning xonalari, yotoqxonalariмолодожены
63. 高潮	gāocháo	qad, qomat; фигура
64. 新郎	xīnláng	yangi uylangan, endigina turmush qurgan, yosh
65. 称心如意	chèngxīnrúyì	mamnun (shod) bo'lmoq, ko'ngildagidek, didiga mos ; удовлетвориться
66. 戏谑	xìxuè	hazillashmoq ; пошутить
67. 闹房	nàofáng	to'y kunida yangi uylangan, endigina turmush qurganlar ustidan hazillashmoq, kulmoq, kalaka qilmoq, kulgu qilmoq
68. 各种各样	gèzhǒnggèyàng	turli xil, har xil ; разнообразный
69. 谜语	míyǔ	topishmoq ; загадка

70. 对子 duìzi chuqur ma'noli she'r ,chuqur ma'noli ibora, hikmatli gap
71. 恋爱 liàn'ài sevgi, muhabbat ; любовь
72. 礼俗 lǐsú marosim, udum ; обряды
73. 允许 yǔnxǔ ruxsat bermoq ; разрешить
74. 禁忌 jìnjì taqiq, man запрет
75. 解除 jiěchú bartaraf qilmoq, olib tashlamoq ; избежать
76. 狂欢节 kuánghuānjié to'lqinlanib, jo'shib vaqtichog'lik qilish bayrami
77. 无论如何 wúlùnruhé nima bo'lishidan qat'iy nazar
не смотря ни на что
78. 反目 fǎnmù biroz aytishib qolish, oradan gap o'tish, araz, gina, kelishmovchilik, janjallccopa
79. 任性 rènxīng o'jarlik, qaysarlik, mag'rurlik va g'urur bilanупрямство
80. 人缘 rényuán munosabat отношения
81. 宴请 yàmqǐng bazm (ziyofat)ga taklif qilmoq пригласить на мероприятие
82. 干脆 gāncuì ochiqchasiga, to'g'ri откровенно
83. 蜜月 mìyuè asal oyимедовыймесяц

第二十八课 春节

中国重大的传统节日有春节、元宵节、清明节、端午节、中秋节等。春节是农历的一岁之首，俗称“大年”。春节在我国大约有四千多年的历史了。它是我国民间最热闹、最隆重的一个传统节日。过去，春节被称为“新年”，因为按照中国历史上一直沿用的农历，这天是正月初一，为新一年的开头。1911年辛亥革命后，中国采用公历纪年，农历新年便改称“春节”（大约在公历1月下旬到2月中旬之间）。春节时，家家贴春联、贴年画、装饰居室。春节前一夜叫“除夕”，是家庭团聚的重要时刻，全家人欢聚一起，吃一顿丰盛的“年夜饭”；许多人通宵不眠，称“守岁”。次日，大家便开始到亲朋好友家里“拜年”，相互问候，祝愿在新的一年里万事如意。春节期间，传统的文娱活动以狮子舞、龙灯舞、划旱船、踩高跷最为普遍。

问题

- 1、中国的春节大约在公历什么时候？
- 2、中国人怎样庆祝春节？
- 3、请说一说中国和乌兹别克斯坦人庆祝春节的异同。

生词

1. 春节	Chūnjié	Bahor bayrami; Yangi yil (oy taqvimibo'yi-cha)	Новый год по лунному календарю
2. 农历	nónglì	oy kalendari	лунный календарь
3. 俗称	súchēng	odatda nomlanmoq	просто-народное название

4. 隆重 lóngzhòng tantanali, tantanavor парадно
5. 按照 ànzhào -gabinoan в согласии
6. 沿用 yányòngfoydalanishnidavometmoq продолжать в использовании
7. 正月 zhēngyuè yanvaroyi (oykalendarigabinoan) 1ый месяц
8. 开头 kāitóu boshlamoq начало
9. 采用 cǎiyòng qo'llamoq использовать
10. 公历 gōnglì grigorian calendar григорянский календарь
11. 纪年 jìnián yil hisobi, sana год
12. 下旬 xiàxúnoyning 20-kunlari; 3-o'nkunlik 3я декада
13. 中旬 zhōngxún oyningo'rtasi; 2-o'nkunlik 2ая декада
14. 贴 tiē yopishtirmoq наклеивать
15. 春联 chūnlián yangi yil yozishmalari новогодние парные
надписи
16. 年画 niánhuà yangi yil rasmlari новогодние картины
17. 装饰 zhuāngshì bezamoq, bezatmoq украшать
18. 居室 jūshìyashashjoyi место жительства
19. 除夕 chúxī Yangiyilarafasi канун Нового Года
20. 团聚 tuánjù birga yig'ilmoq общее собрание
21. 欢聚 huānjù xursandchilikda uchrashmoq счастливое собра-
ние
22. 丰盛 fēngshèng dabdabali, to'kis роскошно
23. 通宵 tōngxiāotunbo'yi, butuntun целый день
24. 守岁 shǒusui Yangi yil kechasida uxlamaslik
25. 拜年 bàinián Yangi yil bilan tabriklamoq
26. 万事如意 wànshìrúyì barcha ishlaringizda omad
27. 狮子舞 shīziwǔ ajdaho raqsi

28. 龙灯舞 lóngdēngwǔ olovli ajdaho ko'rinishidagi fonar bilan
raqs
29. 踩高跷 cǎigāoqiāo yog'ochoyoqda yurmoq
30. 普遍 pǔbiàn umumiy

第二十九课 元宵节

农历正月十五为元宵节，又称上元节、元夜、灯节。这是春节后的第一个月圆之夜。过元宵节，有吃元宵和观灯的习俗。元宵以糯米粉为皮，内裹果料糖馅，圆形，是“团圆”的象征。元宵节观灯始于公元一世纪，沿至当代仍在各地盛行。每到元宵节之夜，许多城市举办灯会，展出各种彩灯，造型新奇，千姿百态；在农村，则举行文娱活动，如放焰火、踩高跷、耍龙灯、扭秧歌、荡秋千等。

问题

- 1、元宵是什么形状？
- 2、元宵象征什么？
- 3、请用自己的话说一说中国人如何欢度元宵节。

生词

1. 灯节 Dēngjié Fonuslarbayrami (15-yanvarda, oykalendar-igako'ra)праздник фонарей
2. 元宵 yuánxiāoguruchunidan tayyorlangan shirinlik праздник Юаньсяо
3. 举办 jǔbànu yushtirmoq, tashkillashtirmoq организовать
4. 展出 zhǎnchū namoyishetmoq представлять
5. 彩灯 cǎidēng rang-barangfonarlar разноцветные фонари
6. 造型 zàoxíngtasvirlamoq описать
7. 新奇 xīnqí yangilik; o'zigaxoslik; новинка
8. 举行 jǔxíng o'tkazmoq; tashkil qilmoq; организовать
9. 糯米粉 nuòmǐfěn yopishqoq guruch un клейкий рис
10. 糖馅 tángxìàn shakarli nachinka сладкая начинка
11. 团圆 tuányuán birgalikda uchrashmoq общее собрание
12. 象征 xiàngzhēng belgi, ramz символ
13. 公元 gōngyuán yangi erana новая эра
14. 世纪 shìjì asr век
15. 沿用 yányongqollab kelmoq поддерживать
16. 盛行 shèngxíng moda, keng tarqalgan мода
17. 放 (焰火) fàng qilmoq (mushakbozlik) пускать (салют)
18. 荡秋千 dàngqiūqiān arg'imchoq uchmoq раскачать качели

第三十课 清明节

公历四月五日前后为清明节，已有 2000 多年历史。是二十四节气之一。在二十四个节气中，既是节气又是节日的只有清明。

清明节是祭祖和扫墓的日子。扫墓俗称上坟，是祭祀死者的一种活动。按照旧

的习俗，扫墓时，人们要携带酒食果品、纸钱等物品到墓地，将食物供祭在亲人墓前，再将纸钱焚化，为坟墓培上新土，折几枝嫩绿的新枝插在坟上，然后叩头行礼祭拜，最后吃掉酒食回家。

清明时分，天气转暖，草木复萌，人们常常结伴到郊外踏青、放风筝、欣赏春光，所以清明节有时也被称做“踏青节”。

问题

- 1、 请查阅有关资料，说明什么是二十四节气。
- 2、 为什么说清明节既是节气又是节日？
- 3、 请说一说乌兹别克斯坦人如何祭祖。

生词

1、	上坟	shàngfén	qabrni ziyorat qilmoq	посещение кладбищ	
2、	祭祀	jìsì	qurbonlik keltirish; qurbonlik	пожертвование	
3、	携带	xiédài	o'zi bilan olib bormoq	взять собой	
4、	果品	guǒpǐn	mevalar	фрукты	
5、	纸钱	zhǐqián	ko'mish marosimida yoqiladigan	qogoz pulari	бу-
мажные деньги
6、	墓地	mùdì	qabriston	кладбище	
7、	供	gòng	qurbonlik qilmoq	пожертвование	

8、	焚化	fénhuà	yoqmoq; yoqilgan жжигать
9、	坟墓	fénmù	qabr, mozor кладбище
10、	叩头	kòutóu	ta'zim qilmoq приклоняться
11、	行礼	xínglǐ	ta'zim qilmoq приклоняться
12、	俗称	súchēng	odatda nomlanmoq простонародное название
13、	折	zhé	sindirmoq разбить
14、	节气	jiéqì	mavsum (oy kalendariga ko'ra) сезон
15、	扫墓	sǎomù	qabrni ziyorat qilmoq посетить кладбище
16、	祭礼	jìlǐ	qurbonlik marosimi обряд пожертвовании
17、	踏青	tàqīng	shahar tashqarisida bahorda sayr uyush-
tirmoq совершать прогулкувесной
18、	郊外	jiāowài	shahar tashqarisi загород
19、	放（风筝）	fàng	(varrakni) uchirmoq пускать (змею)
20、	欣赏	xīnshǎng	qarab zavqlanmoq вдохновляться
21、	祭祖	jìzǔ	ajdodlar xotirasiga qurbonlik
keltirish приносить пожертвованиепредкам

第三十一课 端午节

农历五月初五是端午节，一般认为，这个节日是为了纪念中国古代伟大的爱国诗人屈原。屈原（约公元前 340—前 278 年）是战国时期楚国人，他因自己的政治理想无法实现，又无力挽救楚国的灭亡，当秦

国灭楚后，五月初五抱石投汨罗江自杀了。为纪念这位伟大的爱国诗人，后人把这天定为端午节。人们听到屈原跳江的消息后，便纷纷划船来打捞他的尸体。但始终没有找到。为了不让鱼虾吃掉他的尸体，百姓就把食物扔进江中喂鱼。后来，人们又改为用芦苇的叶子把糯米包成粽子扔进江里。于是，就形成了端午节吃粽子、赛龙舟的习俗。时至今日，赛龙舟不仅仅限于端午节，龙舟文化活动也已经扩展至世界很多地方，甚至演变为重要的赛事。

问题

- 1、 请说说端午节的来历。
- 2、 用自己的话说一说中国人如何欢度端午佳节。
- 3、 请上网查阅有关赛龙舟的活动。

生词

1、 纪念	jìniàn	xotirlamoq, xotirasiga	вспоминать
2、 灭亡	mièwáng	halok bo'lish	исчезать
3、 划船	huáchuán	qayiqda uchmoq	кататься на лодке
4、 打捞	dǎlāo	tutib olmoq; ko'tarib olmoq	поймать
5、 尸体	shītǐ	murda, jasad	труп
6、 鱼虾	yúxià	qisqichbaqa	рак

- 7、 叶子 yèzi barg лист
- 8、 粽子 zòngzi zunzi (yegulik nomi)Дзонгцзи
- 9、 扩展 kuòzhǎn tarqalmoq; o'sib bormoq, rivojlanmoq рас-
спространяться
- 10、 喂 wèi boqmoq алло
- 11、 芦苇 lúwěi qamish камыш
- 12、 糯米 nuòmǐ yopishqoq guruchклеякийрис
- 13、 新奇 xīnqí yangi; juda, o'taслишком
- 14、 赛龙舟 sàilóngzhōu ajdaholi qayiqlarda musobaqa tashkil-
lashtirmoq гонки лодок в форме дракона

专有名词

- 1、 秦 qín Qin sulolasi (mil.avv. 221-206-y)
- 2、 汨罗江 mìluójiāng daryo nomi

第三十二课 中秋节

农历八月十五为中秋节，又称“团圆节”。这一天正当秋季的正中，故称“中秋”。八月十五的晚上，月圆桂香，成了人们赏月的最好时光，人们把圆月看做团圆美满的象征。每逢中秋，人们就要备上精制的月饼和

各种瓜果祭奉月神。祭奉之后，全家人一边赏月一边品尝，因为月饼是圆的，象征着团圆，一家人分吃，表示合家团圆欢聚。远离家乡的人此时也会仰望明月，思念故乡和亲人。自古以来，中国就有很多文人以月亮为题来抒发对亲人的思念和祝福。

问题

- 1、 中秋节的传统食品是什么？
- 2、 这些食品有什么象征意义？
- 3、 请说说中国文学作品中与月亮有关的诗歌。

生词

1. 中秋	Zhōngqiū	Oy bayrami (kuzgi bayram) Лунный праздник
2. 赏月	shǎngyuè	oydin tunni zavq bilan tomosha qilmoq любоваться лунной ночью
3. 时光	shíguāng	vaqti, payti период
4. 美满	měimǎn	baxtli, omadli счастливый
5. 每逢	mèi féng	har safar каждый раз
6. 精制	jīngzhì	mohirona tayyorlangan рафинировать
7. 月饼	yuèbǐng	oy pirogi, nachinkali лунный пирог
8. 品尝	pǐncháng	tatib ko'rmoq пробовать
9. 欢聚	huānjù	quvonchli uchrashuv счастливая встреча
10. 文人	wénrén	yo'zuvchi; adib писатель

11. 仰望 yǎngwàng osmonga qaramoq смотреть на небо
12. 抒发 shūfā izhor etmoq; bayon qilmoq; to'kib sochmoq высказывать
13. 祭奉 jìfèng xotirlamoq вспоминать
14. 农历 nónglì oy taqvimì Лунный календарь

专有名词

1. 辛亥革命 Xīnhàigémìng Sinhay inqilobi Синхайская революция
2. 屈原 Qūyuán ism, (shoir ismi) Чью Юань (имя писателя)
3. 战国时期 zhànguóshíqī Chjan'go davri (Kurashayotgan podsholiklar)

第三十三课 乌兹别克人的宗教习惯

乌兹别克人的主要宗教为伊斯兰教，属逊尼派。乌兹别克斯坦的穆斯林对伊斯兰教的信仰程度与其年龄成正比：年纪越长者对宗教就越虔诚。斋戒、礼拜、宗教禁忌等无不遵守。年轻人则不十分重视宗教信仰，许多人对古兰经不很了解，宗教仪式很少参加，不禁酒、不戒烟。除穆斯林式的婚礼和割礼以外，其他宗教习惯已很少遵循。而虔诚的穆斯林每周有一天去清真寺做礼拜，每天要完成五功。有严格的宗教管理体制。宗教神职人员负责日常的具体宗教事务和礼仪。有毛拉、伊玛目、穆夫提、乌里玛等。其中，毛拉为阿拉伯语的音译，原意为“保护者”主人等，是穆斯林对具有伊斯兰教专业知识者的尊称。在讲波斯语的穆斯林中，这些人也被称作“阿訇”。毛拉负责处理关于祈祷、礼仪、婚姻、遗嘱、和财产分配以及夫妻不忠、子女不孝等事务。穆夫提为阿拉伯语音译，意为伊斯兰教的教法说明人，由精通古兰经、“圣训”和伊斯兰教法的穆斯林学者担任。其职责是按照《古兰经》、圣训和教法，对各类诉讼提出法律意见，作为判决的依据。乌里玛为阿拉伯语音译，是伊斯兰教学者的统称。卡兹，意为宗教法官，负责宗教和某些民事纠纷的裁决。

宗教方面的禁忌有：禁食猪肉、狗肉、驴肉、动物血、自死物等；禁酒，禁烟，但不严格；不能亵渎伊斯兰圣物等。吃饭时不能脱帽。对食物不能挑来挑去、嗅闻摸擦。饭前必洗手，洗手后禁止乱甩。要用毛巾擦干手。吃馕时不能拿整个馕往嘴里放。家里有少妇时。禁止外人进入。新婚夫妻的房子也禁止外人进入。

问题:

- 1、 根据课文内容, 请说明什么是“五功”。
- 2、 请说明毛拉、伊玛目、穆夫提、乌里玛这些宗教神职人员在宗教事务中的职责。
- 3、 请联系实际说明伊斯兰教的习俗禁忌。

生词

1. 信仰	xìnyǎng	biror bir dinga sig'inmoq	вераисповедовать
2. 虔诚	qiánchéng	xudojo'ylik, dindor, taqvodor	джихад
3. 斋戒	zhāijiè	ro'za tutmoq	держать пасху
4. 礼拜	lǐbài	namoz o'qimoq	читать намаз
5. 禁忌	jìnjì	taqiq	табу
6. 遵守	zūnshǒu	rioya qilmoq	соблюдать
7. 割礼	gēlǐ	qurbonlik qilish marosimi	жертво приношения
8. 遵循	zūnxún	amalqilmoq, tayanmoq	придерживаться
9. 严格	yángé	talabchan, qattiqqo'l	требовательно
10. 体制	tǐzhì	tizim	система
11. 负责	fùzé	javobgar	ответственный
12. 尊称	zūnchēng	muloyim munosabatda bo'lmoq	быть вежливым
13. 波斯语	bōsīyǔ	fors tili	фарси
14. 祈祷	qǐdǎo	ibodat qilmoq, ibodat	молиться
15. 遗嘱	yízhǔ	vasiyat qilmoq, vasiyatnoma	завещание
16. 精通	jīngtōng	anglamoq	освоить, овладеть
17. 担任	dānrèn	javobgarlikni o'z bo'uniga olmoq	взять на себя от-
ветственность
18. 诉讼	sùsòng	sud jarayoni	судебное дело
19. 依据	yījù	asoslanganholda	наоснове...

20. 统称	tōngchēng	umumiy nomlanishi общее название
21. 卡兹	kǎzī	qozikalon Казны
22. 纠纷	jiūfēn	kelishmovchilik разногласие
23. 裁决	cáijué	qaror qilmoq; qaror принять решение, решение
24. 亵渎	xièdú	oyoq osti qilish,tahqirlash унижать
25. 脱帽	tuōmào	bosh kiyimni yechib qo'ymoq снять головной убор
26. 嗅	xiù	hidlamoq нюхать

专有名词

27. 穆斯林	mùsīlín	Musulmon Мусильман
28. 古兰经	gǔlánjīng	Qur'on Каран
29. 毛拉	máolā	Mulla Мулла
30. 伊玛目	yīmǎmù	Imom Имам
31. 穆夫提	mùfūtí	Muftiy Муфтий
32. 乌里玛	wūlǐmǎ	Ulamо Улама
33. 阿訇	āhōng	Oxun Охун
34. 馕	náng	Non Хлеб

第三十四课 纳乌鲁斯节

乌兹别克斯坦主要法定节日有新年，1月1日；军人节，1月14日；妇女节，3月8日；胜利日，5月9日；独立日，9月1日；国际残疾人节，12月3日；宪法节，12月8日。主要的民俗节日有纳乌鲁斯节、开斋节和古尔邦节。

每年3月21日，乌兹别克斯坦人民迎来一年中第一个也是最重要的节日——纳乌鲁斯节。“纳乌鲁斯”在乌兹别克语中是“春天”的意思。在冰雪消融、春暖花开、万物复苏的初春，乌兹别克人民开始走亲访友，结伴游玩，享受大好春光。在节日这天，人们身着漂亮的民族服装，三五成群，载歌载舞，喜迎佳节。

节日期间，乌兹别克人制做一种叫“酥麻莱克”的传统食品。它由经过一夜培育而成的麦芽作为原料，经过育苗、切块、压榨、熬制等工序制作而成。在整个制作过程中，需要有很多人一起参与才能完成。首先，育苗过程是由家族里一位德高望重的老人负责。经过一夜精心的培育，绿油油的麦芽平平整整的长出来，成功的麦芽不能长得太高，也不能太矮，大约有一寸半是最好的。这就需要育苗的老人要有丰富的经验和精湛的技术。第二道程序是切块。培育好的麦芽长成后是连成一片的，因此需要将其切成一寸见方的小块，以易于用榨汁机压榨。这道工序有时需要同时动用四五台小型压榨机，很多人一起来完成，人们边说边笑，麦芽很快变成了麦芽汁。第三道程序是熬制。熬制的过程最有趣。人们在户外支起一口大锅，用捡来的枯枝作为燃料，将压榨好的麦芽汁倒进大锅里，并加入每个人带来的代表美好愿望的大小石块，麦芽汁煮沸后大家用大铲轮流搅动，其余的人则围着熊熊燃烧的大火和沸腾的大锅载歌载舞，一派节日景象，充满了欢乐气氛。

制作好的“酥麻莱克”吃起来甜甜的，是每家必备的传统食品。也是走亲访友的绝好礼品。乌兹别克人认为吃了这种麦芽粥，新的一年就会充满希望。

问题

- 1、 请用自己的话说一说乌兹别克斯坦人如何庆祝纳乌鲁斯节。
- 2、 纳乌鲁斯节和中国的春节有什么异同。
- 3、 请用自己的话说一说“酥麻莱克”的制作过程。

生词

1. 法定	fǎdìng	qonunan o'rnatilgan	установленный закон
2. 军人	jūnrén	harbiy	служба
3. 妇女	fùnǚ	ayol kishi, xotin-qizlar	женщины
4. 胜利	shènglì	g'alaba	выигрыш
5. 国际	guóji	xalqaro	международный
6. 残疾	cánji	nogiron	инвалит
7. 宪法	xiànfǎ	konstitutsiya	конституция
8. 民俗	mínsú	milliy an'analar	традиции
9. 开斋	kāizhāi	Ramazon	Рамазан
10. 冰雪	bīngxuě	muz va qor	лед и снег
11. 消融	xiāoróng	erimoq	таить
12. 春暖花开	chūnnuǎnhuākāi	bahorda havo ilib, gullar ochiladi	весной цветут цветы
13. 万物	wánwù	hamma narsalar	все вещи, всё
14. 复苏	fùsū	qayta tiklanmoq	восстановиться
15. 享受	xiǎngshòu	bahramand bo'lmoq	насладиться
16. 载歌载舞	zàigēzàiwǔ	qo'shiq aytib raqsga tushish	петь песни и танцевать
17. 培育	péiyù	yetishtirmoq	выращивать
18. 麦芽	màiyá	bug'doy boshoglari	солод
19. 原料	yuánliào	oxomashyo	материал, первичный продукт

20. 育苗 yùmiáo bug'doybosh oqlarini yetishtirish выращивание посадочного материала
21. 压榨 yāzhà bosib suvini chiqarish выжать все соки
22. 熬 áo qaynatmoq варить
23. 工序 gōngxù ishni ketma-ketligi последовательность работы
24. 整个 zhěnggè butun, hammasi все полностью
25. 德高望重 dégāowàngzhòng hurmatga sazovor va komi иметь уважения
26. 负责 fùzé mas'uliyat ответственность
27. 精心 jīngxīn e'tiborli обращать внимания
28. 平整 píngzhěng tayyorgarlik подготовка
29. 矮 ǎi past низенько
30. 寸 cùn sun (o'lchov birligi) сун (измерение)
31. 丰富 fēngfù boyitmoq богатство, достаток
32. 经验 jīngyàn tajriba умение, опыт
33. 技术 jìshù texnika техника
34. 榨汁机 zhàzhījī sharbat chiqargich соковыжималка
35. 燃料 ránliào yoqilg'i горячее вещество
36. 倒 dǎo yiqilmoq, solmoq падать
37. 愿望 yuànwàng xohish, istak хотеть, желание
38. 煮沸 zhǔfèi qaynatmoq варить
39. 搅动 jiǎodòng aralashtirmoq смешивать
40. 熊熊燃烧 xióngxióngránshāo alangadek tovlanmoq, lovullab yonmoq, qizarib turmoq гореть сильно
41. 沸腾 fèiténg qaynamoq, qaynash кипит
42. 充满 chōngmǎn to'ldirmoq, to'liq пополнять
43. 气氛 qìfēn atmosfera атмосфера

44. 必备 bībèi zarur,kerakli важный нужный

45. 粥 zhōu bo'tqa каша

第三十五课 开斋节

开斋节是伊斯兰教的主要节日之一。也是乌兹别克人的一个盛大传统宗教节日。

按伊斯兰教历，每年分十二个月，单月为三十天，双月为二十九天，每年较公历少十天或十一天，三年相差一个月左右。因此按公历计算，伊斯兰教的节日并没有固定的时间。

按照伊斯兰教规定，每年九月为斋月，斋月期间，成年男女穆斯林每天从日出后到日落前不饮不食，称为“封斋”。在斋月里，穆斯林要做到清心寡欲，白天戒绝饮食，即使不“封斋”的，也要尽力节制自己的食欲。

斋月的开始和结束，均以见新月为准。斋月有时二十九天，有时三十天。于伊斯兰教历的十月一日开斋，故称“开斋节”。

在开斋节这一天，人们都要沐浴更衣，成年男人们则要聚集在附近的清真寺做礼拜，然后开始节日活动。人们身着民族服装，走亲访友互赠节日礼品，很多青年男女会聚集在一起唱歌跳舞，一些平日有过误会、矛盾的，节日期间通过长者牵线搭桥，相互致“色俩目”问候，并表示道歉。

问题

- 1、 请用自己的话说一说你和你的家人、朋友如何庆祝开斋节。
- 2、 什么叫封斋？
- 3、 请说说你对“封斋”的理解。

生词

1. 宗教 zōngjiào din религия
2. 按照 ànzhào asoslanib основополагая
3. 公历 gōnglì grigorian taqvimì григорианский календарь
4. 计算 jìsuàn hisob-kitob расчеты
5. 规定 guīdìng o’rnatmoq(qonun) устанавливать(закон)
6. 食欲 shíyù ishtaha аппетит
7. 虚弱者 xūruózhě kamqonlikka uchragan odam мало крове
8. 沐浴 mùyù yuvinmoq мыться
9. 聚集 jùjí yig’ilmoq, to’planmoq собрать, собирать
10. 清真寺 qīngzhēnsì Masjid Мечеть
11. 礼拜 lǐbài ibodat qilmoq богослужение
12. 坟地 féndì mozor, qabr кладбище
13. 亡灵 wánglíng qalb душа
14. 布施 bùshī zakot милостыня
15. 赠送 zèngsòng sovg’a qilmoq дарить (подарок)
16. 误会 wùhuì noto’g’ri tushunmoq не правильно понять
17. 矛盾 máodùn tushunmovchilik разногласие
18. 牵线 qiānxiàn tanishtirmoq знакомить
19. 搭桥 dāqiáo aloqa o’rnatmoq связь
20. 色俩目 sèliǎmù Salom Салам
21. 道歉 dàoqiàn kechirim so’ramoq просить прощения
22. 化解 huàjiě unutmoq забыть
23. 恩怨 ēnyuàn yaxshilik va yomonlik добро и зло
24. 欢度 huāndù nishonlamoq

第三十六课 古尔邦节

开斋节过后的第 70 天，即伊斯兰教历十二月十日，是乌兹别克人的另外一个重要节日——古尔邦节。“古尔邦”在阿拉伯语中含有“牺牲、献身”的意思，因而又称为“宰牲节”或“忠孝节”。

节日期间，乌兹别克人们家家户户打扫得干干净净，凡牲畜超过一定数量的人家，都要宰杀一些牛羊。宰杀的肉，自家可食用三分之一，其余的送给穷人和亲友。

临近古尔邦节的时候，家家户户的主妇就忙碌起来了，他们要制作大量的传统食品，为节日期间来家里祝贺节日的亲朋好友和远方的来客准备好充足的美食。盛大的

的节日也是主妇们展示烹饪手艺与持家德行的大好机会。

古尔邦节期间，大家一起相互交流感情，畅叙情怀，加深亲朋好友的往来。每到一户，主人按照传统的礼节，摆出丰盛的筵席，其中，一大盘清炖羊肉是必不可少的，而客人即使吃得再饱，也得尝尝主人家的羊肉。

古尔邦节这一天清晨，所有的成年男人都要去附近的清真寺做礼拜，听阿訇诵读《古兰经》，场面蔚为壮观。之后，各家各户都要去墓地祈祷，缅怀并祝福死去的亲人。

问题

- 1、 请用自己的话说一说乌兹别克斯坦各地人民如何欢度古尔邦节。
- 2、 “古尔邦”是什么意思？
- 3、 古尔邦节的传统食品是什么？请用自己的话说一说它的制作过程。

生词

1. 牺牲 xīshēng qurbonlik qilish жертво приношение
2. 献身 xiànshēn o'zini qurbon qilish, bag'ishlamoq жертвовать собой
3. 宰牲节 zǎishēngjié Qurbon hayiti Курбан хаит
4. 忠孝 zhōngxiào sodiqlik va hurmatверностии уважение
5. 牲畜 shēngchù jonivor животное
6. 超过 chāoguò o'tib ketmoq, oshib ketmoq проехать, проити
7. 宰杀 zǎishā so'ymoq резать
8. 临近 línjìn arafasida на кануне
9. 忙碌 mánglù band занят
10. 祝贺 zhùhè tabriklamog поздравлять
11. 美食 měishí tansiq taomизысканноеблюдо
12. 展示 zhǎnshì ko'rgazma, ko'rsatmoqвыставка, выставлять
13. 烹饪 pēngrèn oshpazlik, ovqat tayyorlash готовить еду
14. 手艺 shǒuyì mohirlik, mahorat способность, способный
15. 德行 déxíng savob ishдоброедело
16. 情怀 qínghuái hissiyot, kayfiyat чувства
17. 畅叙 chàngxù ochiq gapirish откровенно говорить
18. 筵席 yánxí marosim мероприятие
19. 摆 bǎi ko'rsatmoq показывать
20. 丰盛 fēngshèng yetarli, dabdabaliдостаточность, достаток
21. 清炖 qīngdùn yog'siz qaynatishваритьбезмасло
22. 尝 cháng ta'tib ko'rmoq пробовать
23. 诵读 sōngdú ovozni chiqarib o'qish читать вслух
24. 墓地 mùdì qabr кладбище
25. 缅怀 miǎnhuái хотirlamoq чтить
26. 壮观 zhuàngguān ulkan manzara большое пространство, пейзаж

27. 祈祷 qídǎo ibodat qilish богослужение
28. 阿訇 āhōng oxun Ахонг

第四单元 传统食品

第三十七课 腊八粥

在中国，农历十二月又被称作“腊月”，十二月初八就叫“腊八节”。腊八节是中国汉民族的传统节日，也被视为春节的前奏。在这一天，家家户户要做腊八粥，合家团聚在一起食用，还在亲友邻里之间相互馈赠，以示祝福。

腊八粥的种类非常丰富。民间传统腊八粥讲究选用八种主料、八种辅料，与腊八的“八”相吻合，意喻吉利。主料以豆类和米类为主，主人可以根据喜好和习惯选用。腊八粥的辅料，习惯在桃脯、杏脯、核桃仁、枣子、花生、莲子、葡萄干等里面选用。主辅料配齐后，用砂锅加水在炉火上慢慢地熬，熬熟后再加上白糖、玫瑰、桂花等甜味调料。

中国各地腊八粥品种繁多。如果是比较讲究的家庭，特别注重腊八粥的颜色。粥的质地雪白透明，盛在精美的餐具里，不仅色香味美，同时还象征着吉祥福寿、喜庆丰收。在冰天雪地的腊月，一家人围坐在餐桌旁，喝着香甜可口的腊八粥，被认为是十分惬意的事情。

问题

- 1、 中国人在什么时候过“腊八节”？
- 2、 “腊八粥”有什么象征意义？
- 3、 上网查阅有关腊八粥的做法。

生词

1. 腊八粥 làbāzhōu “laba” bo’tqasi

Каша Лаба

2. 腊月 làyuè Oytaqvimibo’yichadekabr конец месяца
3. 前奏 qiánzòu xushxabar новость, известие
4. 合家团聚 hé jiātuánjù birgalikda yig’ilmoq общее собрание
5. 馈赠 kuìzèng taqdim etmoq, bermoq присуждать, давать
6. 民间 mínjiān xalqchil в народе
7. 讲究 jiǎngjiu jiddiy yondashmoq, jiddiy e’tibor qaratmoq
8. 选用 xuǎn yòngtanlamoq, tanlab olmoq ishlatmoq, foydalanmoq выбрать
9. 吻合 wēnhé mos tushmoq подходить
10. 意喻 yì yù fikr, ma’no tushuntirmoq, izohlamoq мнение, взгляд
11. 吉利 jíli baxt, omad счастье
12. 桃 táo shaftoli персик
13. 杏脯 xìngfǔ turshak, bargak курага
14. 核桃仁 hétàorén chaqilgan yong’oq mag’izigecheskiy орех
15. 枣子 zǎo zǐ finik urugi финики
16. 花生 huāshēng yer yong’oq орех
17. 莲子 liánzǐ nilufar urug’i зерно лотоса
18. 葡萄干 pútaogan mayiz изюм
19. 砂锅 shāguō qozon, tova, tovoq казан
20. 熟 shú qaynatilgan, tayyor варенный
21. 白糖 báitáng shakar, qand сахар
22. 玫瑰 méiguī atirgul роза
23. 桂花 guìhuā dolchin daraxtining gullari османтус душистый
24. 甜味 tiánwèi shirin сладкий
25. 调料 tiáoliào ziravorlar, qo’shimchalar приправы

26.繁多	fánduō	ko'p, ko'p sonli	многочисленный
27.比较	bǐjiào	nisbatan	сравнительно
28.颜色	yánsè	rang, tus	цвет
29.粥	zhōu	bo'tqa	каша
30.质地	zhìdì	sifat, xossa, xususiyat	качество, вид
31.雪白	xuěbái	qordek oppoq	белый как снег
32.透明	tòumíng	shaffof	прозрачный
33.精美	jīngměi	nafis	приятный, красивый
34.色香味美	sè xiāng wèi měi	rang ifor, muattar, mazali ta'm, hid	приятный запах
35.吉祥	jíxiáng	baxtdan nishona	счастливый
36.福	fú	baxt, muvaffaqiyat, omad	победа, выигрыш
37.寿	shòu	uzoq umr	долголетие
38.喜庆	xǐqìng	nishonlamoq, tantana	празновать
39.丰收	fēngshōu	mo'l hosil	урожай
40.冰天雪地	bīng tiān xuědì	sovuq	очень холодно
41.围坐	wéi zuò	ctol atrofida otirmoq	сидеть вокруг стола
42.餐桌	cānzhuō	taomlar tortilgan stol	кухонный стол
43.香甜可口	xiāngtián kěkǒu	muattar va shirin, mazali maz-	алівкусный
44.惬意	qièyì	mamnun, qoniqarli	удовлетворительно

第三十八课 饺子

民谚有“冬至不端饺子碗、冻掉耳朵没人管”，“初一饺子初二面，初三合子围锅转。”合子也是一种饺子，平时是烙熟，而初三是煮熟。正月初五叫“破五”，也吃饺子。实际上，中国人最讲究、最为看重的是大年除夕这顿饺子(也叫“年夜饭”)。

除夕的子时正是新旧年交替的时候，人们在这时吃饺子，是取新旧交替。

“更岁交子”的意思。“饺子”与“交子”谐音，这也是“饺子”名称的由来。又因为白面饺子的形状像银元宝，一盆盆端上桌表达了“新年发大财，元宝滚进来”的美好心愿。全家人其乐融融在一起吃年夜饺子，以示来年财源茂盛、平安吉祥、幸福康健、人丁兴旺等美好期望与祝愿。这是祖祖辈辈血脉里传承下来的文化基因。

我国地域辽阔，对吃除夕饺子的习俗不同。苏杭一带，除夕夜吃蛋饺和胖头鱼，但鱼只吃中间留头尾，蕴含金银元宝和有头有尾，一年到头，家事盛旺。黑龙江、吉林、辽宁除夕吃酸菜大肉饺，意“酸宝”(拴宝)。河南一带把饺子与粉皮共煮，叫“粉皮饺子”，意“玉带缠宝”。陕西一带则将饺子和面条渗合煮，叫做“金丝穿元宝”。山东，除夕夜全家坐在一起包饺子，年夜必须吃素饺子，意求新年素素净净、平平安安。少数民族年除夕食品各具特色。蒙古族人除夕夜煮水饺、烤羊腿，围火炉而食。满族人年夜饭丰盛而隆重，吃饺子、豆包等。这些习俗尽管不同，但年夜饭吃饺子是共通共同的，美好的寓意都是为了新年添个好彩头。

问题

- 1、 根据课文，说说饺子的多重寓意。
- 2、 用自己的话说一说中国各地吃除夕饺子的不同习俗。
- 3、 请从不同的方面说说乌兹别克斯坦的饺子和中国的饺子有何不同。

生词

1. 民谚 mǐn yàn maqol, metal пословица
2. 冬至 dōngzhì qishki quyosh turishi зимний восход солнца
3. 烙 lào pishirmoq, qovurmoq печь
4. 煮 zhǔ qaynatmoq варить
5. 破五 pòwǔ Yangi yilning beshinchi kuni (Oy taqvimi bo'yicha)
6. 看重 kànzòng hurmat qilmoq, qadrlamoq уважать
7. 除夕 chùxī Yangi yil arafasi Новый год
8. 年夜 niányè Yangi yil arafasi (Oy taqvimi bo'yicha) канун Нового года
9. 子时 zǐshí tungi soat 11 dan soat 1 gacha bo'lgan vaqt время с 11 до 1 ночи
10. 新旧交替 xīnjiùjiāotì eskining o'rniga yangisi keladi старое заменяет новое
11. 交 jiāo kirib kelmoq, navbatma-navbat almashib kelmoq, заходить по очереди
12. 谐音 xiéyīn ohangdorlik гармония, симфония
13. 白面 báimiàn oq un, bug'doy un изерно
14. 形状 xíngzhuàng shakl вид
15. 银 yín kumush серебро
16. 盆 péng tog'ora горшок
17. 元宝 yuánbǎo “yuanbao” (50 lyanlik kumush tanga yoki 5-10 lyanlik oltin tanga) Юаньбао (золотая монета)
18. 端 duān dasturxonga tortmoq накрыть на стол
19. 其乐融融 qílèróngróng xursandchilik kayfiyatida bo'lmoq,

shodlanmoq радоваться

20. 来年 láinián kelasi yil следующий год
21. 财源茂盛 cáiyuán màoshèngmoddiy resurslarga boi богата ресурсами
22. 人丁兴旺 réndīngxīngwàng katta oila, zich aholi большая семья
23. 期望 qīwàng umid, intizorlik bilan kutishнадеется, ждать
24. 祖祖辈辈 zǔzǔbèibèi avloddan avlodga по наследству
25. 血脉 xuèmài nasliy кровяная связь
26. 承传 chéng chuán davom etmoq, uzatmoqпродолжать
27. 地域 dìyù hudud, sarhadместность
28. 辽阔 liáokuò keng шире
29. 杭 háng Xanchjou shahriгородХанджоу
30. 苏 sū Suchjou viloyati провинция Суджоу
31. 蕴含 yùn hán o'zida saqlamoq, mujassam qilmoq, yashirmoq mu-
jassam qilmoq, ega bo'lmoq, хранить при себе
32. 家事 jiāshì uy ishlari, yumushlariдом.заботы
33. 盛旺 shèng wàng gullab-yashnamoq, kuchli qizg'in, alangali,
qaunoqпроцветать
34. 酸菜 suāncài nordon (tuzlangan) karam, tuzlangan sabzavot-
larсоленныеовощи
35. 拴 shuān to'qimoq, bog'lamoqклавиш,порщен
36. 粉皮 fěnpí ingichka jelatin plastinkalari (dukkaklilar yoki kar-
toshka unidan qilingan kraxmaldan tayyorlangan mahsulot)
37. 素净 sùjìng yog'siz без масло
38. 水饺 shuǐjiǎo sho'rvali chuchvara пельмени супом
39. 隆重 lóngzhòng tantanavor, ulug'vor парадно
40. 豆 dòu dukkaklilar бобы
41. 添彩头 tiān cǎitóu qo'shmoq, to'ldirmoq, kattalashtirmoq baxtli

第三十九课 元宵

农历正月十五是中国民间传统的元宵节。元宵节吃元宵是中国人独具特色的饮食风俗。

民间相传，这一习俗起源于春秋时期（前770-前476）。元宵又称“汤圆”，是一种用糯米粉做成的小圆球，有的实心，有的带馅儿。馅儿多由白糖、豆沙、果仁等制成，煮、煎、蒸、炸皆可。中国人希望诸事圆满，在一年开始的第一个月圆之夜吃元宵，就是希望家人团圆、和睦、幸福、美满。

问题

1. 说一说元宵蕴含的文化意义。
2. 请说明煮、煎、蒸、炸的制作方法有何不同。
3. 用自己的话说一说元宵的做法。

生词

1. 独 dú alohida, yagona отдельно
2. 相传 xiāngchuán afsonalarga ko'ra, rivoyatlarga ko'raговоря по приданию
3. 起源 qǐyuán boshlanmoq, kelib chiqmoqначинать
4. 春秋时期 chūnqiūshíqī Chunsyu davri династия Чунчю (mil.avv.770-mil.avv.476-yillar)
5. 汤圆 tāngyuán shirin nachinkali Yangi yil chuchvaralari новогоние пельмени
6. 圆球 yuánqiú shar шар
7. 实心 shíxīn ichidan to'ldirilgan, butun, to'la полный
8. 果仁儿 guǒrénr meva urug'i, danagizerно
9. 煎 jiān qovurmoq, pishirmoq жарить

10. 蒸 zhēng bug'da pishirmoq 蒸parивать, парить
11. 炸 zhá qovurmoq жарить
12. 诸 zhǔ har bir каждый
13. 圆满 yuánmǎn qoniqarli, muvaffaqiyatli 满удовлительливо
14. 圆月 yuányuè to'liq oy полнолуние
15. 团圆 tuányuán ayriliqdan keyingi uchrashuv; birgalikda yig'ilmoq
собраться вместе
16. 和睦美满 hémù měimǎn kelishuv, do'stlik, totuvlik baxtli согласие,
дружба

第四十课 粽子

端午节吃粽子，这是中国人民的又一重要统
习俗。粽子由来已久，花样繁多。据记载，
早在春秋时期就出现了粽子原型。直到今
天，每年农历五月初五，不少百姓人家都要
浸糯米、洗粽叶、包粽子。各地粽子的风味

不同，从馅料看，北方多为包小枣的北京枣粽；南方则有豆沙、鲜肉、火
腿、蛋黄等多种馅料，其中以浙江嘉兴粽子为代表。

吃粽子的风俗在中国盛行千年而不衰，而且流传到朝鲜、日本及东南亚等家。

问题

- 1、 上网查找有关粽子的图片，并说明制作过程。
- 2、 说说吃粽子的历史渊源。
- 3、 中国北方和南方粽子有什么不同？

生词

1. 记载 jìzǎi ko'rsatmalar, ko'rsatma berish дать показание
2. 原型 yuánxíng dastlabki shakl, ilk namuna образец
3. 浸 jìn damlamoq макать
4. 鲜肉 xiānròu barra go'sht свежее мясо
5. 蛋黄 dànhuáng tuxum sarig'i желток
6. 代表 dàibiǎo namoyish etmoq, vakili (ramzi, ifodachisi) bo'lmoq представлять
7. 盛行 shèngxíng keng tarqalmoq распространиться
8. 衰 shuāi zaiflashmoq, bo'shashmoq расслабиться
9. 流传 liúchuán tarqalmoq распространяться

专有名词

10. 朝鲜 cháoxiān Shimoliy Koreya; Северная Корея

第四十一课 月饼

按照中国的历法，农历七、八、九三个月是秋季。八月是秋季中间的一个月，八月十五又是八月中旬的一天，所以这个节日叫中秋节。秋季，天气爽朗，夜空中的月亮显得特别皎洁明亮。八月十五的晚上是月圆之夜，成了人们赏月的最好时光。人们把圆月看做美满的象征。

中秋节吃月饼，和端午节吃粽子、元宵节吃元宵一样，是中国民间的传统习

俗。月饼是圆的，象征着团圆，有的地方也叫它“团圆饼”，是中秋佳节必食之品。古往今来，人们都把月饼当作吉祥、团圆的象征。每逢中秋月圆，合家团聚，品饼赏月，谈天说地，可谓其乐融融。

中国月饼的品种很多，各地的制法也不相同，风味各异。从产地大致可以分为五类：京、津、广、苏、潮，各有千秋。月饼馅儿又甜的、咸的、荤的、素的，月饼上面还有各种花纹和字样，不但好吃而且也很好看。

问题

- 1、 说说做月饼的文化内涵。
- 2、 用自己的话说说月饼的做法
- 3、 上网查找有关月饼的资料，说说各类月饼的地方特色。

生词

1. 中甸	zhōngxún	ikkinchi o'n kunlik	2ая декада
2. 中秋	zhōngqiū	Oy (kuzgi) bayrami	Осени и праздник
3. 天气爽朗	tiānqìshuǎnglǎng	ochiq havo	открытое небо
4. 皎洁	jiǎojié	toza	чистый
5. 赏月	shǎnyuè	Oy yorug'ida tabiatdan zavqlanish	любоваться лунной ночью
6. 时光	shíguāng	shu kundagi vaziyat, holat	ситуация
7. 每逢	měiféng	har safar	каждый раз
8. 可谓	kěwèi	aytish mumkinki, ehtimol, shekilli	может быть, предполагать
9. 大致	dàzhì	asosan, umuman, taxminan	приблизительно
10. 千秋	qiānqiū	mingyillik	тысячелетие
11. 荤	hūn	go'shtli taom	мясное блюдо
12. 花纹	huāwén	naqsh, bezak	набойка, рисунок
13. 字样	zìyàng	belgi, iyeroglif	иероглиф

专有名词

14. 黎族 Lízú “Li” millati, Xitoydagi kam sonli millatlardan biriЛи
15. 傣族 Dǎizú “Dai” millati, Xitoydagi kam sonli millatlardan biriДай
16. 布朗族 Bùlǎngzú “Bulan” millati, Xitoydagi kam sonli millatlardan biriБулан
17. 哈尼族 Hānízú “Xani” millati, Xitoydagi kam sonli millatlardan biriХани
18. 腊八节 làbājié “Laba” bayrami праздник Лаба
19. 吉林 jílín Jilin viloyati р-н Зилин
20. 辽宁 liáoníng Lyaonin viloyati провинция Лиаонинг
21. 河南 hénán Xenan viloyati провинцияХенан
22. 陕西 shǎnxī Shensi viloyati провинция Шенси
23. 山东 shāndōng Shandun viloyati провинция Шандонг
24. 满族 mǎnzú manchurlar заставлять
25. 京 jīng Pekin shahrini qisqartmasi
26. 津 jīn Tyanszin shahrini qisqartmasiсокращенног.Тяньзин
27. guǎng qisqacha Guandun viloyati, Guanchjou shahriпровинцияГуандонг , г.Гуанджоу
28. 潮 cháo qisqacha Chaochjou shahri город Чао

第四十二课 手抓饭

乌兹别克菜 – 东方最丰富多彩之一。一些乌兹别克食谱是百年的历史。大约有成千上万的菜肴和食谱其起源可以从时代突厥和蒙古入侵前，并在全国不同地区可以追溯到可以编写自己的方式。在北方比较喜欢抓饭，烤肉，糕点和面包糕点。在南方正准备多种米饭和蔬菜的相当复杂的菜肴，使优秀的甜点。在本地表中一个重要的地方需要羊肉，马肉，有很多的蔬菜，自己种植蔬菜，乳制品和面包优秀的本土汤。最有名的乌兹别克斯坦饭的是羊肉饭。羊肉饭是乌兹别克斯坦菜的象征。目前有 1000 多种羊肉饭的做法。在乌兹别克斯坦，不同的地区都有独特饭菜的做法，为此他们引以为豪。羊肉饭用羊肉，达茵香，芝麻做。如果你想尝尝真的羊肉饭，就当地人带路。抓饭是乌兹别克斯坦的传统美食，其主料为大米、胡萝卜和羊肉。抓饭种类繁多，按制作方法和用途大体可分为婚庆抓饭、茶馆抓饭和宫殿抓饭等，按地方风味则有塔什干抓饭、浩罕抓饭、布哈拉抓饭、撒马尔罕抓饭和花刺子模抓饭等。抓饭堪称乌兹别克斯坦“国饭”。孩子出生、女儿出嫁、父母大寿、招待贵宾……各类重大活动都离不开抓饭。乌首都塔什干有一家著名的“中亚抓饭中心”，几乎所有到乌的外国人都会慕名而去，已成该国重要文化符号。

手抓饭是乌兹别克烹饪之王，在婚礼宴会期间为庆祝尊贵客人的到来，在重要庆祝活动以及家庭范围内举行婚宴上都少不了这道菜。如果没有手抓饭，友好的晚餐和丧礼就不能成席。在该地区，几乎每个国家菜肴都是稻米做的，但乌兹别克手抓饭是古代延袭下来的菜谱，被当地人称为烹饪艺术的杰作。关于手抓饭的治疗和营养品质，在民间有许多比喻和传说。乌兹别克人相信正是手抓饭的名字 - “osh palov”包含了菜肴基本成分名称的第一个字母：洋葱，胡萝卜，肉类，油盐，水和大米。

在乌兹别克斯坦烹饪中有 50 多种手抓饭美食：有肉类或鸡肉，豌豆或土豆；用蒸汽或羊脂肪烹饪是基本的方法。但有些变种，例如花刺子模或撒马尔罕变种的馓子或大蒜。自十世纪至十二世纪以来未曾有变化，保存了鹌鹑和葡萄干，或由“蜡质成熟”米制成的美食的古老食谱，而一些制作“传统普洛夫（美食）”的技术已有一千年的历史。

问题:

3. 抓饭的主料是什么?
4. 有什么类型的抓饭?
5. 乌兹别克人们的什么活动离不开抓饭?

生词

1. 突厥 – tū jué – turkiy xalq; тюрки
2. 蒙古 – měng gǔ - Mo'g'iliston; Монголия
3. 入侵 – rù qīn – bostirib kirmoq; вторгаться
4. 追溯 – zhuī sù – yodga olmoq; восстановить в память
5. 编写 – biān xiě – ijod etmoq, to'qimoq, yozmoq; сочинять, писать
6. 抓饭 – zhuā fàn – osh; плов
7. 烤肉 – kǎo ròu – qovurilgan go'sht, жаренное мясо
8. 糕点 – gāo diǎn – tort; торт, пирожное
9. 马肉 – mǎ ròu – ot go'shti; конина
10. 乳制品 – rǔ zhì pǐn – sut mahsulotlari; молочные продукты
11. 象征 – xiàng zhēng – ramzi bo'lmoq, ramz; символизировать, символ
12. 独特 – dú tè – noyob, o'zgacha; уникальный, особый
13. 芝麻 – zhī ma – kunjut; кунжут
14. 胡萝卜 – hú luó bo – sabzi; морковь
15. 大体 – dà tǐ – asosiy tamoyil; основной принцип

- 16.婚庆抓饭 – hūn qìng zhuā fàn – to'y oshi; свадебный плов
- 17.茶馆抓饭 – chá gun zhuā fàn – choyxona palov; чайхана плов
- 18.宫殿抓饭 – gōng diàn zhuā fàn – shohona palov; королевский
ПЛОВ
- 19.堪称 – kān chēng – nomga loyiq bo'lmoq; заслуживает имя ,
МОЖНО НАЗВАТЬ
- 20.出嫁 – chū jià – turmushga chiqmoq, выходить замуж
- 21.招待贵宾 – zhāo dài guì bīn – mehmon kutmoq; принимать по-
чтенных гостей
- 22.慕名而去 – mù míng ér qù –
- 23.符号 – fú hào – ramz, belgi; символ, обозначение, знак
- 24.烹饪 – pēng rèn – qaynatmoq, pishirmoq; готовить, варить
- 25.延 – yán – davom etmoq; длиться
- 26.袭 – xí – namunaga muvofiq bajarmoq; следовать примеру
- 27.治疗 – zhì liáo – davolamoq; лечить
- 28.营养 – yíng yǎng – ovqat, oziqa; питание
- 29.洋葱 – yáng cōng – piyoz; лук репчатый
- 30.油 – yóu – yog'; масло
- 31.盐 – yán – tuz; соль
- 32.豌豆 – wān dòu – noxot, gorox
- 33.土豆 – tǔ dòu – kartoshka; картофель
- 34.蒸汽 – zhēng qì – bug'; пар
- 35.羊脂肪 – yáng zhī fáng – qo'y yog'i, баранье сало, курдюк
- 36.榲桲 – wēn pō – behi; айва
- 37.大蒜 – dà suàn – sarimsoq piyoz; чеснок
- 38.鹌鹑 – ān chún – bedana; перепелка
- 39.成熟 – chéng shú – yetilmoq, pishmoq; созреть, зрелый

烤包子

乌兹别克人日常离不开的三样食物是馕,烤肉串,烤包子。馕有两种：一种是发面的，表面撒了芝麻，中间薄脆，四周松软，刚出炉时最香，可以当零食吃。还有一种要厚一些，

面粉里加了黄油和鸡蛋，表面或者撒了芝麻，或者撒上当地的一种调料，吃起来面皮脆香，面饼筋道。面饼中散发出来的阵阵黄油香气可谓“瘦身杀手”。那香气若有若无的，诱惑着你的鼻子，一旦你决定“亲口”去寻觅和揣摩美味的秘诀，就会不知不觉地成了美味的俘虏，结果是难舍难分，“拿得起，放不下”。这种馕能存放一个星期，随处都能遇到当地人抱着一打甚至几十个新鲜的馕，所以嗅觉时不时能得到满足。乌兹别克斯坦的烤肉串又大又香，肉料可以切成块状，也可以做成肉馅，腌制后放到炭火上烤，烤时调料放的不多，突出了肉的清香。当地人一般伴着调过白醋的洋葱一起吃。

“萨普萨”(也叫烤包子)也是当地人喜爱的食品。因为外皮的面粉里加了黄油并反复压制，所以烤出来层层叠叠，酥香可口。肉馅一般有两种，一种是调过羊脂的土豆，另一种是拌了洋葱的羊肉，都很好吃。

问

题

1. 乌兹别克人日常离不开的两样食物是什么？
2. 乌兹别克人把烤肉串跟什么一起吃？
3. 乌兹别克人喜欢其他什么食品？

生词

2. 烤包子 – kǎo bāo zi –somsa; самса
3. 馕 – náng –non; хлеб
4. 烤肉串 – kǎo ròu chuàn –shashlik, kabob; шашлык
5. 薄 – báo –yupqa, nozik; тонкий, слабый
6. 脆 – cuì –nozik; хрупкий

7. 四周 – sì zhōu –atrof; окрестность
8. 松软 – sōng ruǎn –yumshoq; мягкий
9. 面粉 – miàn fěn –un; (пшеничная) мука
10. 黄油 – huáng yóu –saryog'; сливочное масло
11. 调料 – tiáo liào – ziravor; приправа
12. 香 – xiāng – xushbo'y; ароматный
13. 面饼 – miàn bǐng – non; хлеб
14. 诱惑 – yòu huò – qiziqtirmoq; соблазнять, искушать
15. 寻觅 – xún mì – qidirmoq, izlamoq; искать, разыскать
16. 揣摩 – chuǎi mó – o'ylamoq, fikr yuritmoq; обдумывать, размышлять
17. 秘诀 – mì jué – sir, ayyorlik; секрет, хитрость
18. 俘虏 – fú lǚ – asir olmoq; брать в плен
19. 馅 – xiàn – qiyma; начинка, фарш
20. 腌 – yān – tuzlash; солить
21. 炭火 – tàn huǒ – o'choq olovi; огонь от древесного угля
22. 清香 – qīng xiāng – yoqimli hid; приятный запах
23. 层层叠叠 – céng céng dié dié – qavat-qavat termoq; складывать слой за слоем
24. 可口 – kě kǒu – mazzali; вкусный

第五单元 传统美德故事

第四十四课 儒家思想

中国传统思想是独立于西方哲学思想之外的一个体系，有着和西方思想不一样的独特的地方。可以说，中国有一套完整的影响了中国几千年的思想体系，而这套体系最重要的组成部分就是孔子、孟子开创的儒家思想和老子、庄子开创的道家思想，佛学思想也是中国传统思想体系的一个重要方面。其中，对中国影响最大，最深远的是儒家思想。

儒学诞生于两千多年前的中国。它是中华民族奉献给人类的宝贵财富之一。儒学最为重要的思想体现在《论语》中。《论语》是一部记载孔子及其弟子言论的著作，是儒家学说的最高经典，也是中国历史上最具权威性的文献典籍。其内容博大精深，涉及伦理道德、政治、哲学、文学、教育等多方面。宋朝开国宰相赵普曾经说过，他是“以半部论语治天下”。

在《论语》一书中，孔子反复强调“仁、义、礼、智、信”，这些观念。其中，“仁”是儒家思想的核心。“仁”的内容包涵很广，核心是爱人。指对他人的尊重和友爱。落实到个人的具体修养上，“君子”则是其理想的人格典范。儒家把“仁”的学说用于政治，形成仁政说，这在中国政治思想发展史上产生了重要影响。历史上，几乎每个朝代的人都会用自己的方式诠释《论语》的微言大义，并从中获益。

《论语》所包含的思想，久久以来，潜移默化，已经深深根植于中国人的思想之中，影响着一代又一代的中国人。孔子的思想不仅影响了二千多年的中国历史，而且还成为人类文明的共同财富。

1988年1月24日，法国《堪培拉日报》刊登了75位诺贝尔获奖者发出的联名倡议“如果人类要在21世纪生存下去，必须要回到2500年前，从中国孔子那里寻找智慧！”这是对孔子和儒学的最高推崇。

问题

- 2、 《论语》是一部记什么样的著作？
- 3、 孔子思想的主要内容有什么？
- 4、 孔子思想的核心内容是什么？
- 5、 如何理解《堪培拉日报》刊登的联名倡议“如果人类要在21世纪生存下去，必须要回到2500年前，从中国孔子那里寻找智慧！”

生词

1. 独立	dúlì	mustaqil	независимость
2. 哲学	zhéxué	falsafa	философия
3. 独特	dútè	o'ziga xos	своеобычно, особенный
4. 一套	yítào	bir komplekt	1 комплект
5. 完整	wánzhěng	tugallangan	закончить
6. 影响	yǐngxiǎng	ta'sir etmoq	задеть
7. 重要	zhòngyào	muhim	важно
8. 组成	zǔchéng	qurmoq	строить
9. 开创	kāichuàng	ochmoq	отрывать
10. 深远	shēnyuǎn	chuqur	глубоко
11. 诞生	dànshēng	tug'ilmoq, tug'ilish	рождаться
12. 奉献	fèngxiàn	bermoq	дать
13. 宝贵	bǎoguì	qimmatbaho	драгоценный
14. 财富	cáifù	boylik	богатство
15. 记载	jìzǎi	yozib olmoq, esda saqlab qolmoq	записать
16. 著作	zhùzuò	yozmoq	писать
17. 经典	jīngdiǎn	klassika	классика
18. 权威	quánwēi	obro', nufuz, e'tibor	авторитет
19. 文献	wénxiàn	hujjat	документ
20. 典籍	diǎnjí	abadiy yodgorlik	на память
21. 涉及	shèjí	tegmoq, ta'sir qilmoq	задевать
22. 伦理	lúnlǐ	etika	этика
23. 道德	dáodè	axloq, axloqiy qarashlar	нравственность,
мораль
24. 政治	zhèngzhì	siyosat	политика

25. 文学 wénxué madaniyat традиции
26. 教育 jiàoyù ta'lim bermoq обучать
27. 宰相 zǎixiàng buyukshaxs (vazir) визирь, глава
28. 反复 fǎnfù birnechabora, ko'pmartan несколько раз
29. 观念 guānniàn g'oya идея
30. 核心 héxīn asos, markazi, asosi центр
31. 包涵 bāohán xayrixoh bo'lmoq, kechirish прощать
32. 爱人 àirén kimnidir sevmoq дорогой человек, любимый
33. 尊重 zūnzhòng tan bermoq, yuqori baho bermoq преклонить голову
34. 落实 luòshí haqiqat, haqiqatparvar выполняться, осуществлять
35. 具体 jùtǐ aniq точность
36. 休养 xiūyǎng bilim olmoq, mohir usta мастер
37. 君子 jūnzǐ oliyjanob inson господин, уважаемый человек
38. 理想 lǐxiǎng orzu, ideal идеал
39. 人格 réngé xarakter, fe'l-atvor характер, человеческая личность
40. 典范 diǎnfàn namuna, misol пример
41. 形成 xíngchéng tashkil topish ввылиться, вызвать
42. 发展史 fāzhǎnshǐ rivojlanish tarixi развивающаяся история
43. 产生 chǎnshēng vujudga kelmoq появиться
44. 几乎 jīhū shunga yaqin ближе к этому
45. 朝代 chádài sulola, hukmronlik правление

46. 方式 fāngshì usul способ
47. 诠释 quánhshì munozara qilmoq, tushuntirmoq объяс-
Н И Т Ь
48. 微言大义 wēiyándàyì chuqur ma'noda в глубоком
С М Ы С Л О М
49. 获益 huòyì foyda olmoq брать выгаду
50. 潜移默化 qiányí mò huà vaziyatga qarab o'zgarmoq ме-
Н Я Т Ь П О С И Т У А Ц И И
51. 根植于 gēnzhíyú ildiz, asos основа
52. 刊登 kāndēngorasiga qo'yumoq, joylashtirmoq тиснуть, печать
53. 获奖者 huòjiǎngzhě mukofot olgan shaxs человек получиции
награду
54. 发出 fāchū nashr qilmoq издавать, опубликовать
55. 联名 liánmíng jamoa bo'lib за подписями
56. 生存 shēngcún mavjud bo'lmoq существовать
57. 智慧 zhìhuì aql-idrok благоразумие
58. 推崇 tuīchóng sig'inmoq исповедовать
- 专有名词
59. 儒家思想 rújiā sīxiǎng Konfutsiychilik ta'limoti учение
Конфуцианства
60. 道家思想 dàojiā sīxiǎng Daosizm ta'limoti учение Дао-
сизма
61. 佛学 fó xué Buddizm Буддизм
62. 仁 Rén odamiylik человечество
63. 义 Yì ma'no
64. 礼 Lǐ marosim, odat, ta'zim qilmoq
65. 智 Zhì aqlli, aql

67.	孔子	Kǒngzi	Konfutsiy
68.	孟子	Mèngzi	Men-zi
69.	论语	Lùnyǔ	“Suhbatlar va mulo-hazalar”(kitob nomi)
70.	宋	sòng	Sung sulolasi
71.	诺贝尔	nuòbèiěr	“Nobel”

第四十五课 道家思想

中国道家思想的创始人是春秋末年的老子。老子的著作《道德经》对后来的中国人产生了非常深远的影响。“道”是老子思想体系的核心。老子用“道”来说明宇宙万物的产生和演变，认为天地间万事万物都存在着相互矛盾的两个对立面。对立面可以向相反的方向转化，而最终都复归其本源。因而“道”是永恒的。如果“道”的本质被人理解，“道”的规律为人掌握，就体现为“德”。书中所说“孔德之容，唯道是从”，意思就是指仿效“道”的本质与规律来处理人生社会的一切问题。老子极力主张人们在思想行为要遵循“道”的特点和规律，顺应自然，不可强作妄为。认为如果把握了虚、静、柔、弱的深刻含义，无为而无不为，反而容易获得成功。通过道的自然发展，老子构想了一个返璞归真、没有纷争、和乐安宁的理想社会。

庄子继承和发展了老子“道法自然”的观点，主张将外在的万物与自我等同起来。庄子是一个“乘物以游心”，可以“独与天地精神往来”的人。他看破功名，不屑利禄，甚至对于死亡，他也有着自己独到的见解。庄子追求的是精神世界的超越和逍遥。他善用寓言来说明深奥的道理。因为老子和庄子的思想有很多相似性，所以后人习惯以“老庄”并称。

问题

- 1、《道德经》是一部什么的著作？
- 2、老子思想体系的核心内容是什么？
- 3、如何理解老子提出的“道”和“德”
- 4、如何理解庄子“道法自然”的观点

生词

1. 创始人	chuàngshǐ rén	ro'yobga chiqargan	осуществить
2. 万物	wànwù	hamma narsa	все вещи
3. 演变	yǎnbiàn	rivojlanish	развитие
4. 相互矛盾	xiānghù máodùn	o'zaro nizo	разногласие
5. 对立面	duìlì miàn	qarama-qarshilik	антитеза
6. 相反	xiāngfǎn	qarama-qarshina	оборот, антитеза
7. 转化	zhuǎnhuà	o'tish	преобразование
8. 复归	fùguī	qaytarmoq	повторить
9. 本原	běnyuán	asos, boshi	основа
10. 永恒	yǒnghéng	abadiy	вечный
11. 理解	lǐjiě	tushunmoq	понять
12. 规律	guīlǜ	qonun	закон
13. 体现	tǐxiàn	qo'llamoq	использовать
14. 仿效	fǎngxiào	birovga taqlid qilmoq	взять пример
15. 处理	chǔlǐ	olib bormoq	управлять
16. 极力主张	jílì zhǔzhāng	har tomonlama o'z fikrini aytmoq	высказаться

17. 行为	xíngwéi	harakat старание
18. 遵循	zūnxún	rioya qilmoq придерживаться
19. 特点	tèdiǎn	xususiyyat особенность
20. 顺应	shùnyìng	to'g'ri kelmoq подходящими
21. 纷争	fēnzhēng	kelishmovchilik разногласие
22. 和乐安宁	héle ānníng	birga xursandchilik qilmoq, хотирjamlikспокойствие
23. 强作妄为	qiángzuòwàngwéi	og'ir harakat сложность, трудное движение
24. 把握	bǎwò	o'ziniqo'lgaolmoq держать себя в руках
25. 深刻	shēnkè	chuqur глубь
26. 精神	jīngshén	ruh дух
27. 功名	gōngmíng	yutuqqa erishmoqдостичьуспеха
28. 不屑	bùxiè	arzimaydi не стоит
29. 甚至	shènzhì	hatto даже и
30. 见解	jiànjiě	qarash взгляд
31. 追求	zhuīqiú	intilmoq стремиться
32. 超越	chāoyuè	o'tmoq проити
33. 逍遥	xiāoyáo	huzur qilmoq принять
34. 善	shàn	mehribon добрый, заботливый
35. 寓言	yùyán	kinoya, kesatishбасня, мораль
36. 深奥	shēn'ào	chuqur глубь
37. 道理	dàolǐ	qonun закон
38. 习惯	xíguàn	ko'nikmoq, ko'nikmaпривикнуть

专有名词

39. 老子	Lǎozi	ota отец
--------	-------	----------

40. 庄子 Zhuāngzi qishloq кишлак

41. 春秋 chūnqiū “Bahor va kuz” (kitob nomi) Весна-Осень
(наз.книги)

第四十六课 佛教思想

早在汉代,产生于印度的佛教就已经传入中国。至今已有 2000 年的历史。佛教是一种伦理道德色彩相当浓厚的宗教。佛教在中国的发展过程中不断中国化,成为深刻地影响中国人的宗教思想体系——佛学思想。

佛教宣扬“因果报应”、“生死轮回”、“四大皆空”等等。佛教认为人世间充满了苦难,人生则是“苦海无边”。认为人生的痛苦是愚昧无知和无尽的欲望引起的,只有消除愚昧无知和欲望,才能脱离“生死轮回”的“因果报应”。佛教论述了脱离苦海的方法,就是要人们自我净化,修身养性,彻底转变自己的世俗欲望和认识,超出生死轮回范围,以达到幸福的极乐彼岸,即“回头是岸”。因而它就把追求人生的解脱作为自己的最高理想,为了实现理想便提出了一套去恶从善的理论学说和伦理道德准则,主张“善有善报,恶有恶报”,形成了有关宗教伦理道德的思想体系。

佛学在与中国传统文化融合的过程中，吸收了儒家和道家的思想，形成了一些中国化的佛学宗派。禅宗是其中最有生命力的一派。佛学的思辨哲学弥补了中国传统思想直观朴素的不足，丰富了中国文化。

问题

- 1、 佛教主要教义是什么？
- 2、 中国佛教和你所了解的佛教有什么异同？

生词

1. 传入	chuánrù	xafa bo'lmoq обидеться
2. 色彩	sècǎi	rang-barang разноцветный
3. 相当	xiāngdāng	teng одинаково
4. 浓厚	nóng hòu	quyuq густой
5. 宣扬	xuānyáng	ommaga yo'ymoq афишировать
6. 因果	yīnguǒ	sababvaoqibat причины и последствия
7. 生死	shēngsǐ	hayotvao'limжизнь и смерть
8. 轮回	lúnhuí	metempsixoz, metempsixoz метампсихоз
9. 皆	jiē	hamma все
10. 苦海无边	kǔhǎiwúbiān	g'am-g'ussa Страдание, скорбь
11. 愚昧无知	yúmèiwúzhī	nodon, bilimsiz незнание
12. 欲望	yùwàng	orzu мечта
13. 消除	xiāochú	yo'q qilmoq убрать
14. 脱离	tuōlí	bo'lak вне зависимости от
15. 净化	jìnghuà	tozalanmoq очиститься
16. 修身	xiūshēn	o'zini o'zi komillikka yetkazish, o'z ustida ish-lamoq работать над собой
17. 彻底	chèdǐ	to'liq полный
18. 幸福	xìngfú	baxt, omad счастье

19. 彼岸	bǐ'àn	boshqa qirg'oqдругойберег
20. 恶	è	yomonlik зло
21. 准则	zhǔnzé	mezon, me'yor закон, канон
22. 宗派	zōngpái	oqim секта
23. 思辨	sībiàn	farqlash спекуляция
24. 弥补	míbǔ	to'ldirmoq заполнять
25. 朴素	pǔsù	oddiy, kamtarin простой

专有名词

26. 印度	yìndù	Hindiston Индия
27. 泰国	tàiguó	Tayland Тайланд

第四十七课 中国传统文化

中国传统文化是中华民族在中国古代社会形成和发展起来的比较稳定的文化形态，是中华民族智慧的结晶。这个思想体系蕴涵着丰富的文化科学精神，主要体现在三个方面：第一，中国传统文化是具有内部凝聚力的文化。这种文化的基本精神是注重和谐，把个人与他人、个人与群体、人与自然有机地联系起来，形成一种文化关系；第二，中国文化是一种兼容并包的文化。中国传统文化不是一个封闭的系统，在中国古代，尽管外交往来受到限制，但中国人还是以开放的姿态接纳了外来的佛学，形成了一种兼容并包的文化体系。第三，中国文化是经世致用之学。文化的本质特征是促进自然、社会和人的自然和谐。中国传统文化突出儒家经世致用的学风，它以探究人和自然的和谐相处为出发点，落脚点是修身、齐家、治国、平天下。孔子主张“学而优则仕”，即个人学得了知识，具有一定的才能之后，就要把这些知识才能用在管理家庭、治理国家和建设和

谐社会上，具有经世致用的基本精神。

问题

- 1、 中国文化的总体特色是什么？
- 2、 乌兹别克斯坦的文化有什么样的特色？
- 3、 如何理解孔子提出的“学而优则仕”主张？

生词

1. 形态	xíngtài	forma, shakl форма
2. 凝聚力	níngjùlì	kuch bilan qo'shishсилойобъединить
3. 注重	zhùzhòng	e'tibor qaratmoqпривлечьвнимание
4. 和谐	héxié	kelishmoq придти к соглашению
5. 封闭	fēngbì	yormoq закрыть
6. 吸收	xìshōu	qabul qilmoq, yetishmoqпринять
7. 限制	xiànzhì	cheklamoq; chegaralamoq ограничить
8. 姿态	zītài	capital капитал
9. 接纳	jiēnà	qabul qilmoq принять
10. 建设	jiànshè	qurmoq строить
11. 通过	tōngguò	o'tmoq пройти
12. 意思	yìsi	fikr, qarash мнение

第四十八课 龚太守息盗有方

西汉汉宣帝初期，遭受连年灾害的渤海郡陷入一片混乱之中。拿着刀、拿着剑的强盗蜂拥而起，杀人抢劫，偷盗财物，占山为王。

70多岁的龚遂被皇帝任命为渤海郡的太守，承担起平息渤海郡混乱的重任。接到皇帝的任命后，龚遂日夜兼程，赶到京城去见皇帝。当皇帝看见身材矮小、相貌平平的龚遂与自己听说的大不一样时，心想：“这么一个小老头儿，能行吗？”

“现在渤海郡很乱，派了很多人去，花费了大量的钱财也不能平息，朕心里很担忧，你看这件事如何处理才好呢？”汉宣帝试探着问。

龚遂回答说：“渤海郡地处偏远地区，本来文化就很落后，加上天灾连年，当地的官员又不怜爱灾民，灾民感到实在活不下去了，才去做盗贼的。”

汉宣帝问：“如果你到了那里，准备用什么办法治理呢？”

“我想，应以仁德之心去安抚渤海郡的老百姓，而不能用军队去剿灭。如果皇上赞成用安抚的办法去治理渤海郡，就不能着急，只能像解一团乱绳一样，一步一步地慢慢来。”龚遂满怀信心地说。

汉宣帝听龚遂这么一说，很高兴，说：“可以，只要你能平息那里的盗贼就行。”

“不过，我有一个请求，希望主管大臣不要用通常捕捉盗贼的规定来约束我。”龚遂说。

汉宣帝说：“可以，希望你尽快启程，赶往渤海郡。”

龚遂到了渤海郡后，下令各县撤回捕捉盗贼的官吏，又向郡内百姓发

布新的法令。

法令宣布：“从今天起，凡是手里拿着种田工具的人，都是好的臣民，过去的事情不再追究。只有那些继续拿着兵器的人才是盗贼。”

百姓看到新的法令后，便放下心来，不再担心自己被官府当成盗贼而东躲西藏。这样一来，不费一兵一卒，渤海郡的盗贼逐渐地平息下来。为了使盗贼永远丢弃兵器，安心农耕，不再偷盗，龚遂下令开仓放粮救济贫民百姓。

龚遂自己也以身作则，非常节俭。他还经常到田间农舍了解情况，关心百姓的疾苦，劝导百姓精心种田。百姓有佩刀剑的，就让他们卖剑买牛，卖刀买犊。并劝他们说：“你们为什么带刀佩剑，而不多准备些农具好好耕种农田呢？”

在龚遂的治理下，渤海郡的百姓人人都勤于农桑。龚遂在秋冬季节征收的赋税也很轻。这样，不到几年的时间，渤海郡便被治理得井井有条，百姓生活也好了起来。整个郡内非常太平，夜不闭户，路不拾遗。龚遂也受到百姓的拥护和尊敬。

汉宣帝看到龚遂将渤海郡治理的这么好，政绩显著，便把他召回京城。听了龚遂的汇报，汉宣帝非常赞赏。

治理国家首先要爱护百姓。龚遂用人爱之心对待百姓，用宽缓的办法治理渤海郡，至今被传为美谈。

问题

- 1、 根据课文内容猜测“息盗”一词是什么意思。
- 2、 龚遂认为渤海郡一带的人为什么成为盗贼。
- 3、 龚遂是如何平息渤海郡的盗贼的。
- 4、 这则故事体现了中国人怎样的治国思想。

生词

1. 宣 xuān e'lon qilmoq объявить
2. 遭受 zāoshòu sinovdan o'tkazmoq, chiday
olmoq не выдержать
3. 灾害 zāihài kulfat беда
4. 渤海 bóhǎi Boxay ko'rfazi Бохай
5. 陷入 xiànrù tushib qolmoq, botib qolmoq упасть
6. 混乱 hùnlùn tartibsizlik, chalkashlik беспорядок
7. 强盗 qiángdào bosqinchi наступление
8. 蜂拥 fēngyōng to'planib yopirilib bormoq
9. 抢劫 qiǎngjié bosqinchilik qilmoq, o'g'ri; вор
10. 龚遂 gōngsuí ism имя
11. 太守 taishou gubernator губернатор
12. 任命 rèn mìng lāvo zīmngatayinlamoq назначить на должность
13. 重任 zhòng rèn katta mas'uliyat большая ответственность
14. 兼程 jiān chéng té zlik bilan со скоростью
15. 朕 zhen biz (qadimgi podshoh nomidan)

16. 担忧	dānyōu	xavotirlanmoq переживать
17. 灾民	zāimín	tabiiy ofatdan zarar ko'rganlar, qochoqlar бе-
женцы
18. 盗贼	dàozéi	o'g'ri, tovlamachi вор
19. 安抚	ānfū	tinchlantirmoq, ovutmoq успокоить
20. 约束	yuēshù	chegaralamoq ограничить
21. 启程	qǐchéng	yo'lga otlanmoq, safarga hozirlik ko'rmoq
собратся на дорогу
22. 捕捉	bǔzhuō	qo'lga olmoq, tutmoq поймать
23. 臣	chén	boshliq, qo'mondon главарь
24. 躲藏	duǒcáng	bekinmoq; yashirinmoq прятать
25. 逐渐	zhújiàn	asta-sekin постепенно
26. 尊敬	zūnjìng	hurmat qilmoq уважать
27. 显著	xiǎnzhù	sezilarli, ko'rinarli; заметный

第四十九课 孔融让梨

孔融生在东汉末年，他小时候聪明好学，才思敏捷，巧言妙答，4岁时已能背诵许多诗赋，大家都夸他是奇童。他从小受着良好的文化熏陶，造就了他懂礼貌、敬父母、尊兄长的优秀品质。在他们兄弟七人当中，虽然孔融排行老六，却是最受父母亲疼爱的孩子。

孔融四岁那年，有一天，父亲买了一些梨子，让他们七兄弟自己挑着吃，孔融走到梨子跟前，拣了一个最小的梨子。孔融的这一举动让爸爸非常惊讶，这孩子怎么拿了个最小的呢？于是问道：

“融儿，这么多大梨，你为什么拿一个最小的呢？”

孔融回答说：“我年纪小，应该吃小的梨，大的应该留给爸爸妈妈和哥哥们吃才好。因为爸爸妈妈整日为家事操劳，够累的了，哥哥们天天读书，也很辛苦，唯独我每天只是玩儿，所以我应该吃最小的梨。”

父亲听后十分惊喜，又问：

“那弟弟也比你小啊？”

孔融说：“因为我是哥哥，弟弟比我小，所以我也应该让着他。”

《三字经》中的“融四岁，能让梨。”就是出自这个典故。

谦让，是一种美德，有时一种尊重，是一种宽容，是一种贡献，是一种能化解人与人之间矛盾的良药。学会谦让，做到谦让，我们的社会就会更和谐。

孔融简朴的语句中，洋溢着可贵的尊老爱幼品质，蕴藏着那种谦让的美德。告诉人们做什么要谦让别人，做到先人后己。

问题

- 1、 孔融为什么把大的梨留给爸爸妈妈和哥哥？
- 2、 当父亲问孔融为什么把大的梨留给弟弟时，孔融是怎么说的？
- 3、 孔融让梨的故事说明了什么道理？

- 4、 你如何理解文章中的这句话：“谦让，是一种美德，有时一种尊重，是一种宽容，是一种贡献，是一种能化解人与人之间矛盾的良药”。

生词

1. 让 ràng yon bermoq, bahridan kechmoq, taklif qilmoq, ko'rsatmoq
предложить
2. 梨 lí nok grysha
3. 东汉 Dōnghàn Sharqiy Xan sulolasi Восточное Ханство
4. 末年 mònián yil oxiri конец года
5. 才思敏捷 cáisīmǐnjiéadabiyot va san'atga bo'lgan iqtidor,
erchil, chaqqon, uddaburon шустрый
6. 背诵 bèisòng yoddan aytib berish выучить наизусть
7. 许多 xǔduō ko'p много
8. 诗赋 shīfù she'riy janr стихотворный жанр
9. 夸 kuābo'rttirmoq
10. 良 liáng juda очень
11. 文化 wénhuàmadaniyat культура
12. 熏陶 xūntáo uzoq muloqotda bo'lgan odamda yaxshi
taassurot qoldirish оставить хорошие впечатления
13. 造就 zàojiù vujudga kelmoq появиться (на свет)
14. 礼貌 lǐmào muloyimlik вежливый

15. 敬 jìng hurmat qilmoq уважать
16. 尊 zūn hurmatli уважаемый
17. 优秀 yōuxiù ajoyib,yahshi удивительный
18. 拣 jiǎn tanlab olmoq выбрать
19. 惊讶 jīngyàhayron qolmoq, lol qolmoq удивиться
20. 操劳 cāoláo astoydil mehnat qilmoq трудиться
21. 谦让 qiānràng iymanmoq, tortinmoq стисняться

专有名词

孔融 kǒngróng Kunjong (ism)

第五十课 俞伯牙摔琴谢知音

俞瑞，字伯牙，战国时的音乐家，曾担任晋国的外交官。

俞伯牙从小就酷爱音乐，他的老师成连曾带着他到东海的蓬莱山，领略大自然的壮美神奇，使他从中悟出了音乐的真谛。他弹起琴来，琴声优美动听，犹如高山流水一般。

虽然，有许多人赞美他的琴艺，但他却认为一直没有遇到真正能听懂他琴声的人。他一直在寻觅自己的知音。

有一年，俞伯牙奉晋王之命出使楚国。八月十五那天，他乘船来到了汉阳江口。遇风浪，停泊在一座小山下。晚上，风浪渐渐平息了下来，云开月出，景色十分迷人。望着空中的一轮明月，俞伯牙

琴兴大发，拿出随身带来的琴，专心致志地弹了起来。他弹了一曲又一曲，正当他完全沉醉在优美的琴声之中的时候，猛然看到一个人在岸边一动不动地站着。俞伯牙吃了一惊，手下用力，“啪”的一声，琴弦被拨断了一根。俞伯牙正在猜测岸边的人为何而来，就听到那个人大声地对他说：“先生，您不要疑心，我是个打柴的，回家晚了，走到这里听到您在弹琴，觉得琴声绝妙，不由得站在这里听了起来。”

俞伯牙借着月光仔细一看，那个人身旁放着一担干柴，果然是个打柴的人。俞伯牙心想：一个打柴的樵夫，怎么会听懂我的琴呢？于是他就问：“你既然懂得琴声，那就请你说说看，我弹的是一首什么曲子？”

听了俞伯牙的问话，那打柴的人笑着回答：“先生，您刚才弹的是孔子赞叹弟子颜回的曲谱，只可惜，您弹到第四句的时候，琴弦断了。”

打柴人的回答一点不错，俞伯牙不禁大喜，忙邀请他上船来细谈。那打柴人看到俞伯牙弹的琴，便说：“这是瑶琴，相传是伏羲氏造的。”接着他又把这瑶琴的来历说了出来。听了打柴人的这番讲述，俞伯牙心中不由得暗暗佩服。接着俞伯牙又为打柴人弹了几曲，请他辨识其中之意。当俞伯牙凝神于高山，赋意在曲调之中时，钟子期在一旁听后频频点头：“好啊，这琴声，表达了高山的雄伟气势！”伯牙又沉思于流水，隐情在旋律之外，钟子期听后，又在一旁击掌称绝：“妙啊，这琴声，表达的是浩浩荡荡奔流的江河呀！”伯牙每奏一支琴

曲,钟子期就能完全听出它的意旨和情趣,这使得伯牙惊喜异常。自己用琴声表达的心意,过去没人能听得懂,而眼前的这个樵夫,竟然听得明明白白。没想到,在这野岭之下,竟遇到自己久久寻觅不到的知音,于是他放下了琴,感慨地说:“您的听音,明义的功夫实在是太高明了,您所说的跟我心里想的真是完全一样,我的琴声怎能逃过您的耳朵呢。”他问明打柴人名叫钟子期,和他喝起酒来。俩人越谈越投机,相见恨晚,结拜为兄弟。约定来年的中秋再到这里相会。

和钟子期洒泪而别后第二年中秋,俞伯牙如约来到了汉阳江口,可是他等啊等啊,怎么也不见钟子期来赴约,于是他便弹起琴来召唤这位知音,可是又过了好久,还是不见人来。第二天,俞伯牙向一位老人打听钟子期的下落,老人告诉他,钟子期已不幸染病去世了。临终前,他留下遗言,要把坟墓修在江边,到八月十五相会时,好听俞伯牙的琴声。

听了老人的话,俞伯牙万分悲痛,他来到钟子期的坟前,凄楚地弹起了古曲《高山流水》。弹罢,他挑断了琴弦,长叹了一口气,把心爱的瑶琴在青石上摔了个粉碎。他悲伤地说:我唯一的知音已不在人世了,这琴还弹给谁听呢?”

两位“知音”的友谊感动了后人,人们在他们相遇的地方,筑起了一座古琴台。直至今天,人们还常用“知音”来形容朋友之间的情谊。

问题

1. 根据课文猜测“知音”和“樵夫”两个词的意思。
2. 为什么说钟子期是俞伯牙的知音。
3. 读完这则故事，你有何感想？
4. 请给大家讲讲乌兹别克斯坦有关知音的故事。

生词

1.	担任	dānrèn	xizmat qilmoq	служить
2.	酷爱	kù'ài	juda qattiq sevib qolmoq	сильно влюбиться
3.	领略	lǐnglüè	zavqlanmoq, rohatlanmoq	наслаждаться
4.	壮美	zhuàngměi	go'zal	красивый
5.	神奇	shénqí	afsonaviy	волшебный
6.	真谛	zhēndì	haqiqat	правда
7.	犹如	yóuru	go'yoki	будто
8.	赞美	zànměi	maqtamoq	хвалить
9.	寻觅	xúnmì	qidirmoq	искать
10.	楚国	chǔguó	Chu davlati	Государство Чю
11.	乘船	chéngchuán	kemada bormoq	ехать на лодке
12.	停泊	tíngbó	kemadata to'xtamoq	остановиться на лодке
13.	平息	píngxī	tinmoq, to'xtamoq	остановиться
14.	随身	suíshēn	o'zi bilan birga, yonida	рядом

15. 专心致志 zhuānxīnzhìzhì diqqat qaratmoq обратить внимание
16. 沉醉 chénzui berilib ketmoq, qiziqib ketmoq заинтересоваться
17. 猛然 měngrán qo'qqisdan, to'satdan внезапно
18. 拔断 báduàn olib tashlamoq убирать
19. 猜测 cāicè tahmin qilmoq, o'ylanmoq предполагать
20. 为何 wèihé nima uchun, nima sababdan для чего,зачем
21. 疑心 yíxīn shubhalanmoq подозревать
22. 打柴 dǎchái o'tin yormoq рубить дрова
23. 绝妙 juémiào ajoyib удивительный
24. 樵夫 qiáofū o'tinchi дровосек
25. 赞叹 zàntàn zavqlanmoq, maftun bo'lmoq восхищаться
26. 不禁 bùjīn beixtiyor невольно
27. 邀请 yāoqǐng taklif qilmoq приглашать
28. 相传 xiāngchuán aytishlaricha по рассказам
29. 讲述 jiǎngshù hikoya qilmoq рассказывать
30. 佩服 pèifu ta'zim qilmoq приклоняться
31. 辨识 biànshi farqlamoq, ajratmoq разделять

32. 凝神 níngshén diqqat-e'tiborini bir yerga
to'plamoq
33. 曲调 qǔdiào kuy, ohang песня
34. 频频 pínpin qayta-qayta снова и снова
35. 雄伟 xióngwěi mahobatli, kuchli сильный
36. 沉思 chénsī o'ylanib qolmoq задуматься
37. 旋律 xuánlǜ kuy, ohang песня
38. 击豪 jīháo limmo-lim, liq to'la
39. 意旨 yìzhǐ orzu-istak, irodaжелание
40. 情趣 qíngqù hissiyot чувства
41. 投机 tóujī bir-biriga to'g'ri kelmoq подходить-
друг-другу
42. 召唤 zhàohuàn chaqirmoq, da'vat qilmoq вызвать
43. 遗言 yíyán vasiyat завещание
44. 坟墓 fénmù qabr кладбище
45. 悲痛 bēitòng qayg'uli печальный
46. 悲伤 bēishāng g'am chekmoq, xafa bo'lmoq оби-
даться
47. 粉碎 fěnsuì mayda-mayda qilibвдребезги
48. 情谊 qíngyì do'stlik дружба

专有名词

俞伯牙 Yúbóyá Yuboya(ism) Ю боя(имя)

第五十一课 刘秀开国施仁政

春天虽然早已经到来，但一望无际的平原却满目凄凉。苏醒的土地，正等待着人们的耕耘。本该是人欢马叫的春耕大忙季节，田地里却见不到一位播种的农民，只有杂草凌乱而肆无忌惮地生长着。

田间小路上，一些骨瘦如柴、满面愁容的农民拖儿带女，四处流浪，沿路乞讨。

这事发生在东汉刚刚建立时期。东汉的开国皇帝刘秀亲眼目睹了这一景象，他心想：“这些农民真苦啊！战争使得他们流离失所、妻离子散。现在战争结束了，可是农民还在到处流浪。我作为开国皇帝，应当向办法让农民安定下来。”

刘秀下定决心，要把东汉治理成最强大的国家。于是，他召集满朝文武大臣商议对策。大臣们在他的鼓励下，你一言，我一语地出谋献策：

“现在关键的是应该赶紧安抚流民，让农民安定下来，然后才能发展生产。”

“首先应该分给流民一些土地。”

“农民手里什么也没有，国家应该租给农民种子、粮食和生产工具。”

“农民安定下来生产，前几年应该少收税或不收税。不然，农民劳动一年剩下没有几粒粮食，就没有信心再生产了。”

刘秀听了这些话，觉得非常有道理。他采纳了大臣们的建议。于是。一系列安抚流民，发展生产的措施迅速实施。农民得到了土地、农具等，生产积极性提高了，没过几年，农民都安居乐业了。

刘秀关心农民，以仁慈之心治理国家，很快就赢得了百姓的支持，建立起了繁荣昌盛的一代王朝。

问题

1. 解释下列成语并造句：一望无际、满目凄凉、人欢马叫、肆无忌惮、骨瘦如柴、满面愁容、流离失所、妻离子散、繁荣昌盛
2. 根据课文内容，谈谈刘秀治理国家的办法。

生词

1. 开国 kāiguó davlat tuzish создать государство
2. 施 shī ro'yobga chiqarish осуществить
3. 仁政 rénzheng ijtimoiy siyosat гуманное правление
4. 一望无际 yíwàngwújì cheksiz безграничность
5. 平原 píngyuán tekislik равнина
6. 凄凉 qīliáng qayg'uli печальный
7. 苏醒 sūxǐng o'ziga kelmoq прийти в себя
8. 耕耘 gēngyúndaladaishlamoq работать на поле
9. 春耕 chūngēngbahorgidalaishlarivесениезаботы
10. 大忙
忙 máng juda band
11. 播种 bōzhòng ekin ekish сажать
12. 杂草 zácao xashak зелье
13. 凌乱 língluàn хаос, tartibsizlik хаос

14. 肆无忌惮 sìwújìdàn yomon yo'lga kirmoq распоясаться
15. 田间 tiánjiān dala поле
16. 骨瘦如柴 gǔshòurúcháí juda ozg'ınоченьхудой
17. 满面 mǎnmiàn yuzida ifodalanmoq показывать на лице
18. 愁容 chōuróng g'amgin yuzпечальноелицо
19. 拖儿带女 tuōérdàinǚ farzandlar g'amida
20. 沿路 yánlù yo'l-yo'lakaупопути
21. 乞讨 qǐtǎo sadaqa so'rash просить (что-либо)
22. 东汉 dōnghàn Sharqiy Xan sulolasi Восточное ханство
23. 亲眼目睹 qīnyǎnmùdǔ o'z ko'zi bilan ko'rish увидеть
своими глазами
24. 景象 jǐngxiàng manzara пейзаж
25. 流离失所 liúlíshīsuǒ boshpanasiz, ko'cha-ko'yda
yurishбездомный
26. 妻离子散 qīlízǐsàn oilaning tarqalib ketishi
27. 安定 āndìng tinch, barqaror спокойствие
28. 治理 zhìlǐ boshqarish управлять
29. 召集 zhāojí bir joyga yig'moq, chorlamoqсобраться
30. 谋 móu taktika, kelishish согласие
31. 献策 xiàncè taklif kiritish предложить
32. 安抚 ānfǔ tinchitmoq, yarashtirmoq померить
33. 流民 liúmín qochoq беженцы

34. 租 zū ijaragaberish дать в аренду
35. 收税 shōushuì soliqqa tortish брать налоги
36. 道理 dào li asos, mohiyat довод
37. 采纳 cǎi nà qabul qilish принять
38. 系列 xì li è tartib, qator ряд
39. 措施 cuò shī chora-tadbir ko'rish принять меры
40. 迅速 xùn sù tez быстро
41. 实施 shí shī amaliyot выполнить, внести
42. 积极性 jī jí xìng jadal, faollik активность
43. 安居乐业 ān jū lè yè tinch-totuv yashash va ishlash зажиточно
хорошо жить
44. 仁慈之心 rén cí zhī xīn mehribon добрый
45. 支持 zhī chí qat'iyatlilik
46. 繁荣昌盛 fán róng chāng shèng gullab-yashnamoq про-
цветать
47. 王朝 wáng cháo sulola династия
48. 根据 gēn jù asoslanib аргумент
- 专业名词
- 刘秀 liú xiù Lyu Syu(ism) Лю Сю

第六单元 历史名人

第五十二课 孔子

孔子（前 551——前 479）春秋末期思想家、政治家、教育家，儒学学派的创始人。世界最著名的文学名人。与孟子并称“孔孟”，孔子被尊为“至圣”，孟子为“亚圣”。

孔子从小家境相当贫寒，但他极为聪明好学，二十岁的时候，对于各种知识都表现出浓厚的兴趣，因此他多才多艺，知识渊博，在当时是出了名的，几乎被当成无所不知的圣人，孔子认为“学无常师”，谁有知识，谁那里有他所不知道的东西，他就拜谁为师，因此说“三人行，必有我师焉。”

孔子自 20 多岁起，就想走仕途，所以对天下大事非常关注，对治理国家的诸种问题，经常进行思考，也常发表一些见解，到 30 岁时，已有些名气。在治国的方略上，他主张“为政以德”，用道德和礼教来治理国家是最高尚的治国之道。这种治国方略也叫“德治”或“礼治”。这种方略把德、礼施之于民。

《论语》是儒家学派的经典著作之一，由孔子的弟子及其再传弟子编撰而成。它以语录体和对话文体为主，记录了孔子及其弟子言行，集中体现了孔子的政治主张、伦理思想、道德观念及教育原则等。

《论语》的语言简洁精炼，含义深刻，其中有许多言论至今仍被世人视为至理。

孔子将很大一部分精力用在教育事业上。他专心执教，打破了教育垄断，开创

了私学先驱，弟子多达三千人，其中贤人七十二，七十二人中有很多为各国高官栋梁。

美国诗人、哲学家爱默生认为“孔子是全世界各民族的光荣”。

问题

1. 根据课文说明“三人行，必有我师焉”是什么意思。
2. “孔子自 20 多岁起，就想走仕途”一句中，“走仕途”是什么意思？
3. 你如何看待孔子“为政以德”的观点？

生词

1. 思想家	sīxiǎngjiā	mutafakkir идеолог, мыслитель
2. 政治家	zhèngzhìjiā	siyosatchi; политик
3. 教育家	jiàoyùjiā	pedagog, o'qituvchi; педагог
4. 儒学	rúxué	konfutsiychilik; конфуцианство
5. 学派	xuépài	maktab; школа
6. 世界	shìjiè	dunyo; мир
7. 著名	zhùmíng	taniqli, mashhur; известный
8. 文学	wénxué	adabiyot; литература
9. 名人	míng rén	taniqli kishi; знаменитость,
10. 并	bìng	va, shu bilan birga; и вместе с этим
11. 称	chēng	nomlanmoq, atalmoq; называть
12. 家境	jiājìng	oilaning moddiy ahvoli; состояние семьи

13. 相当 xiāngdāng teng, mos keluvchi; подходить, со-
ответствовать
14. 对于 duìyú -ga; uchun; для
15. 知识 zhīshi bilim; знание
16. 表现 biǎoxiàn ko'rsatmoq; namoyon bo'lmoq; прое-
вление, проявлять себя
17. 兴趣 xìngqù qiziqish; did; интерес
18. 多才多艺 duōcáiduōyì har taraflama, serqirra; много-
гранный талант
19. 无所不知 wúsuǒbùzhī hamma narsadan xabardor, voqif;
всезнающий
20. “三人行，必有我师焉” sānrénxíng, bìyǒuwǒshīma
“uch odam orasida, albatta sendan aqlirog'i uchraydi” ; у трёх
идущих обязательно есть чему поучиться
21. 天下 tiānxià dunyo, olam; мир, поднебесная
22. 关注 guānzhù e'tibor, qiziqish ko'rsatmoq; проявлять
интерес, внимание
23. 治理 zhìlǐ boshqarmoq; управлять
24. 国家 guójiā davlat, mamlakat; государство
25. 进行 jìnxíng yurgizmoq; o'tkazmoq; вести, прово-
дить
26. 思考 sīkǎo o'ylamoq; fikr yuritmoq; думать, продумать

27.发表	fābiǎo	bayon qilmoq; nashr qilmoq опубликовать
28.见解	jiànjiě	nigoh, qarash; взгляды
29.名气	míngqì	nom, shuhrat, obro'; популярность, репутация
30.主张	zhǔzhāng	himoya qilmoq; yoqlab gapirmoq ; отстаивать, выступать за
31.道德	dàodé	axloq; odob; этика
32.礼教	lǐjiào	konfutsiy axloq kodeksi; конфуцианский моральный кодекс
33.高尚	gāoshàng	oliyjanob; oliyhimmat благородный
34.治国	zhìguó	davlatni boshqarmoq; управлять страной
35.经典	jīngdiǎn	mumtoz; классика, классическое
36.弟子	dìzǐ	shogird, izdosh, davomchi; ученик, последователь
37.传	chuán	topshirmoq, tarqatmoq; передовать, распространять
38.语录	yǔlù	sitata; fikr, цитата
39.对话	duìhuà	dialog, диалог
40.文体	wéntǐ	xat uslubi, adabiy uslub; жанр письма, литературная форма

41. 记录 jìlù yozib olmoq; qayd qilmoq; записывать, за-
пись
42. 言行 yánxíng aytish va harakat; сказать и стремиться
43. 集中 jízhōng fikrini bir joyga jamlamoq; сосредоточиться
44. 体现 tǐxiàn gavdalantirmoq; amalga oshirmoq; выра-
жать, воплощать
45. 伦理 lúnlǐ etika; axloq; этика
46. 思想 sīxiǎng fikr; мнение
47. 原则 yuánzé tamoyil; доктрина
48. 语言 yǔyán til; язык
49. 深刻 shēnkè chuqur; глубокий
50. 言论 yánlùn muhokama, hukm; обсуждение
51. 世人 shìrén xalq; народ
52. 视为至理 shìwéizhìlǐ haqiqatga tik boqmoq; смотреть
правде в глаза
53. 精力 jīnglì kuch,energiya; энергия
54. 事业 shìyè ish, masala; дело
55. 专心 zhuānxīn diqqatni bir joyga jamlamoq сосредо-
точенный
56. 栋梁 dòngliáng to'sin, xoda; прогон, коньковая балка
57. 高官 gāoguān yuqori lavozim; высокопоставленный
чиновник

58. 创始人 chuángshǐrén asoschi; yaratuvchi; создатель,
учредитель, основатель
59. 贫寒 pínhán kambag'al; бедный
60. 浓厚 nóng hòu quyuq, kuchli; густой, сильный
61. 渊博 yuānbó bilimdonlik; aql-zakovat; эрудирован-
ный
62. 圣人 shèngrén donishmand; мудрец
63. 拜 bài qo'ymoq; tashrif buyurmoq; посещать
64. 仕途 shìtú amaldor hayoti; mavqe sari yo'l жизнь чи-
новника
65. 诸 zhū ko'p, hamma; много
66. 方略 fānglüè reja; план
67. 简洁 jiǎnjié qisqa va aniqlik, ixcham; краткий и яс-
ный, лаконичный
68. 含义 hányì ma'no; mazmun; значение
69. 执 zhí ushlamoq; ushlab olmoq; удерживать, держать
70. 打破 dǎpò sindirmoq; buzmoq; разбить
71. 垄断 lǒngduàn monopoliya; монополия
72. 开创 kāichuàng ochmoq; boshlamoq; открывать
73. 贤人 xiánrén axloq; odobli kishi; порядочный
74. 部分 bùfen qism часть

75.教育 jiàoyù

ta'lim bermoq; ta'lim; обучать, образова-

ние

第五十三课 阿木尔·帖木儿

在乌兹别克斯坦，家喻户晓的历史名人有阿木尔·帖木儿，穆哈马德·塔拉加伊·兀鲁伯，阿里舍尔·纳沃伊等。他们在乌兹别克斯坦发展壮大过程中做出过杰出贡献，在乌兹别克的历史上闪烁着耀眼的光芒。是乌兹别克人的骄傲和自豪。

阿木尔·帖木儿 1336 年出生在霍贾·伊利加勒（今乌兹别克斯坦沙赫里萨布附近），其父为突厥化的蒙古巴鲁拉思部首领。帖木儿年轻时就勇猛善战，他于 1369 年占领撒马尔罕，由此向各处出击。首先消灭了波斯和美索不达米亚的伊儿汗国，然后打败了俄罗斯的金帐汗国和小亚细亚的奥斯曼土耳其人；甚至还侵入印度，洗劫了德里。鼎盛时期，帖木儿帝国的疆土从地中海延伸到中国；

他决心将首都撒马尔罕建成世界上最好的城市。因此，每次战斗之后，他都要送回满载战利品的车队，以及工匠、艺术家、占星术家和文人等为自己的国家服务。由此，撒马尔罕成为文学、艺术、音乐、

建筑艺术的中心，帖木儿在该城建造了很多宏伟的建筑，其中一些建筑保留到今天，成为著名的旅游景点。他在 1405 年去世之前，正准备入侵中国。

阿木尔·帖木儿是乌兹别克人敬仰的英雄。至今，首都塔什干阿木尔·帖木儿历史博物馆还保存着对他的高度评价：

问题

- 1、阿木尔·帖木儿是为什么成为乌兹别克人敬仰的英雄？
- 2、撒马尔罕为什么成为文学、艺术、音乐、建筑艺术的中心？
- 3、解释成语“英勇善战”并造句。

生词

1. 名人	míng rén	mashhur shaxs; знаменитый человек
2. 家喻户晓	jiāyùhùxiǎo	barchaga ma'lum va mashhur;
всем известный
3. 壮大	zhuàng dà	mustahkamlamoq; укреплять
4. 杰出	jiéchū	taniqli, ko`zga ko`ringan; известный
5. 贡献	gòngxiàn	hissa, hissa qo`shmoq, bag`ishlamoq
посветить
6. 闪烁	shǎnshuò	porlamoq, yaltiramoq; блестеть, свер-
кать

7. 耀眼 yàoyǎn ko`zni qamashtirmoq, ko`zni qamashtiruvchi;
ослепительный
8. 光芒 guāngmáng nur, yorug`lik, yaltirash; свет,озаре-
ние
9. 骄傲 jiāo`ào faxrlanmoq; гордиться
- 10.自豪 zìháo faxrlanmoq, faxr bilan; гордо
1. 突厥 tūjué turkiylar; тюрк
2. 首领 shǒulǐng yo`lboshchi, sarkarda; глава
3. 勇猛善战 yǒngměngshànzhàn juda kuchli, urushlarda
juda qobiliyatli очень сильный
4. 占领 zhànlǐng egallamoq, okkupatsiya qilmoq оккупация
5. 由此 yóucǐ shuning uchun поэтому
6. 各处 gèchù hamma yerda везде
7. 出击 chūjī urmoq, zarba bermoq бить,вылететь
8. 消灭 xiāomiè yo`q qilib tashlamoq, kulini ko`kka
sovurmoq
9. 打败 dǎbài tor mor etmoq грамить

10. 侵入 qīnrù bostirib kelmoq, bostirib kir-
moqнаступление
11. 洗劫 xǐjié mol mulkni bosib olmoq, talamoqразграбить
12. 鼎盛 dǐngshèng gullab yashnamoqпроцветать
13. 时期 shíqī muddat, davr время, срок
14. 帝国 dìguó monarxiya, imperiya империя
15. 疆土 jiāngtǔ hudud местность
16. 延伸 yáns hēn cho`zilmoqрастянуть
17. 决心 juéxīn qat'iyat, qat'iyatli решимость
18. 建成 jiànchéng qurmoq, bunyod etmoq; строить, осно-
вывать
19. 因此 yīncǐ shuning uchun, bundan kelib chiqib по-
этому
20. 战斗 zhàndòu urushmoq, harbiy harakatlar; военное наступле-
ние
21. 满载 mǎnzài to`liq, to`ldirmoq ; заполнить
22. 战利品 zhànlìpǐn o`lja ; добыча
23. 车队 chēduì avtokarvon, karvon; караван

24. 以及 yǐjǐ hamda; также
25. 工匠 gōngjiàng usta; мастер
26. 艺术家 yìshùjiā san'atshunos; художник
27. 占星术家 zhānxīngshùjiā munajjim; астролог
28. 文人 wénrén olim ; ученый
29. 服务 fúwù xizmat, majburiyatni bajarish; служить ,
услуга
30. 成为 chéngwéi -ga aylanmoq; превратиться
31. 建筑艺术 jiànzhùyìshù me'morchilik san'ati; искусство архи-
тектуры
32. 建造 jiànzào qurmoq; строить
33. 宏伟 hóngwěi bahaybat; великий,огромный
34. 建筑 jiànzhù bino ; здание, строение
35. 保留 bǎoliú saqlamoq, o`zidan qoldirmoq, band qilmoq;
сохранять, оставлять
36. 入侵 rùqīn o`lmoq, dunyoni tark etmoq; покинуть
37. 敬仰 jìngyǎng bosqin, bostirib kirmoq; наступление
38. 保存 bǎocún saqlamoq; оберегать,беречь

39. 评价 píngjià baholamoq, baҳо; оценивать, давать
оценку

专有名词

1. 阿木尔·贴木尔 Āmù'ěr Tièmù'ěr Amir Temur Амир
Темур

2. 穆哈马德·塔拉加伊·兀鲁伯 Mùhāmǎdé Tālājiāyī Wùlùbó
Muhammad Tarag`ay Ulug`bek; Мухаммад Тарагай Улугбек

3. 阿里舍尔·纳沃伊 Ālǐshě'r Nàwòyī Alisher Navoiy Алишер
Навои

4. 霍贾·伊利加勒 Huòjiǎ Yīlǐjiālè Хо`jailg`or ; Хужа ил-
гор

5. 沙赫里萨布 Shāhèlǐsàbù Shaxrisabz; Шахрисабз

6. 蒙古国 měnggǔguó Mò'g'uliston; Монголия

7. 巴鲁拉思 Bālǔlāsī Barlos; Барлос

8. 撒马尔罕 Sāmǎěrhǎn Samarqand; Самарканд

9. 波斯 Bōsī Fors; Фарси

10. 美索不达米亚 Měisuǒbùdámǐyà Mesopota-

I

11. 伊儿汗国 Yīérhánguó Irxon davlati; Гос-во Ирхан

12.金帐汗国 Jīnzhànghánguó Oltin O'rda ; золотая орда

13.奥斯曼土耳其人 Àosīmàntǔěrqírén Usmoniy
turkla ; османские турки

14.土耳其 tǔěrqí Turkiya; Туция

15.德里 Déli Dehli shahri; Дехли

16.地中海 Dìzhōnghǎi O`rtayer dengizi; Средиземноморе

第五十四课 穆哈马德·塔拉加伊·兀鲁伯

穆
哈
马
德
·
塔

兀鲁伯最突出的成就在于天文学领域，约于 1428 年在撒马尔罕建造了当时世界上最先进的天文台，并把多年天象观测的结果汇著成《兀鲁伯

天文表》，成为中世纪天文学的重要文献。在此书中，他计算出一年的准确时间为 365 天 6 小时 9 分 9.6 秒，与现代的计算结果非常接

(
|
)

P
A
G
E

近。1449 年被急于争夺王位的儿子杀害。

《兀鲁伯天文表》在 19 世纪末 20 世纪初被译成多种文字，在英法美等国出版发行。为纪念兀鲁伯在天文学上的伟大成就，1993 年联合国决定把 1994 年命名为“国际兀鲁伯年”。

问题

- 1、兀鲁伯的主要贡献是什么？
- 2、说说《兀鲁伯天文表》的历史地位。

生词

1. 学者 xuézhě olim; ученый
2. 天文学家 tiānwénxuéjiā falakshunos; астроном
3. 哲学家 zhéxuéjiā faylasuf; философ
4. 执掌 zhízhǎng boshqarmoq, yuritmoq; управлять
5. 大权 dàquán hukmronlik; власть
6. 领地 lǐngdì hudud, joy; местность
7. 统治者 tǒngzhìzhě hukmdor; правитель, властитель
8. 主持 zhǔchí bosh bo'lmoq, boshqarmoq; возглавлять, руководить
9. 修建 xiūjiàn qurmoq строить

10. 陵墓 língmù maqbara; грабница
11. 建筑群 jiànzhùqún me'moriy ansambl; ансамбль
12. 宏伟 hóngwěi ulug'vor, buyuk; величественный
13. 突出 tūchū buyuk, mashhur, atoqli, ta'kidlamoq;
выдающийся, подчеркивать
14. 成就 chéngjiù omad, muvaffaqiyat, yutuq; достиже-
ние, успех
15. 天文学 tiānwénxué astronomiya; астронoмия
16. 领域 lǐngyù hudud, soha; территория, область
17. 先进 xiānjìn ilg'or, yetakchi; передовой, продвину-
тый
18. 天文台 tiānwéntái rasadxona; обсерватория
19. 天象 tiānxiàng osmon hodisalari
20. 观测 guāncè kuzatmoq, kuzatish следить
21. 结果 jiéguǒ natija результат
22. 汇著 huìzhù to'planma сборник
23. 天文表 tiānwénbiǎo osmon jismlari va hodisalari
jadvali

24. 中世纪	zhōngshìjì	o'rta asr средние века
25. 文献	wénxiàn	adabiyotga o'z hissasini qo'shish ar- хив биография
26. 计算	jìsuàn	hisoblash считать
27. 接近	jiējìn	yaqin aloqalar близкие отношения
28. 急于	jíyú	muhtoj bo'lmoq нуждаться
29. 争夺	zhēngduó	kurashmoq, olmoq бороться
30. 王位	wángwèi	taxt престол
31. 杀害	shāhài	o'ldirmoq убивать, загубить
32. 出版	chūbǎn	nashr qilmoq, chop etmoq опубликовать
33. 发行	fāxíng	chiqarmoq произвести
34. 纪念	jìniàn	saqlamoq хранить
35. 命名	mìngmíng	nom bermoq, atamoq назвать

专有名词

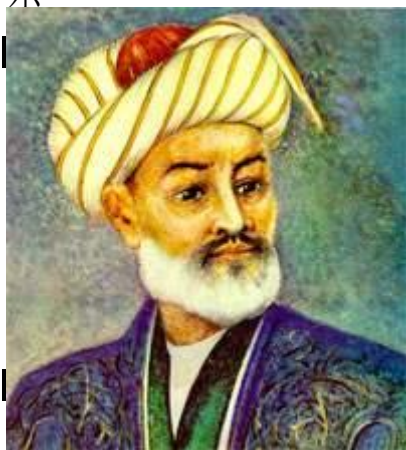
1. 苏尔托尼亚 Sūěrtuōníyà Sultoniya Султания
2. 伊朗 Yīlǎng Eron Иран

3. 比比汗 Bǐbǐhán Bibixonim Биbihаным

4. 绍希金达 Shàoxījīndá Shohi Zinda Шахизинда

第五十五课 阿里舍尔·纳沃伊

阿
里
舍
尔

降低赋税，修建宫殿、清真寺、宗教学院、医院、学校等。但因深陷政治斗争之中而痛苦不堪，于 1501 年 1 月 3 日病逝，终年 60 岁。

纳沃伊使乌兹别克语走向完美和成熟。

他创作了乌兹别克文学史上的第一部长篇小说《纳沃伊的哈姆扎》。

和《抒情诗集》。他还在塔什干、撒马尔罕、赫瓦兹等地建立学校，培养人才。他精通波斯语、阿拉伯语，并能用波斯语写作。他善于观察民情，

纳沃伊在乌兹别克文学发展史上的地位是任何人都无法代替的，因此，乌兹别克人民视他为本民族的优秀代表人物。乌兹别克斯坦政府在首都塔什干市中心修建了纳沃伊纪念碑，缅怀他的伟大功绩。

问题

1、 阿里舍尔·纳沃伊的主要贡献是什么？

2、为什么说阿里舍尔·纳沃伊是乌兹别克语言文学的奠基人。

生词

1. 奠基人 diànjīrén asoschi основоположник
2. 酷爱 kù'ài juda sevmoq сильно любить
3. 逢 féng sodir bo'lmoq, har safar быть верным
4. 乱世 luànshì g'ira-shira qorong'u пора смут
5. 才能 cáinéng iqtidor способный
6. 救 jiù qayg'u kelgan paytda yordam berish помогать когда приходит беда
7. 民 mín xalq народ
8. 雄心 xióngxīn qahramonlarcha, jasur героически
9. 任 rèn majburiy вынужденно
10. 首席 shǒuxí rais председатель
11. 大臣 dàchén vazir министр
12. 期间 qījiān muddat срок
13. 体察 tǐchá anglab yetmoq, tushunish понять, вникать
14. 民情 mínmíng xalq xususiyati, milliy o'ziga xoslik воля народа

15. 降低 jiàngdī pasaytirmoq, сделать потише
16. 赋税 fùshuì soliq va yig'implar, налог и сборы
17. 宫殿 gōngdiàn saroy zal,i концертный зал
18. 因 yīn sababli, причина
19. 陷 xiàn chuqurlikka yiqilmoq, тонуть
20. 斗争 dòuzhēng kurash, kurashmoq, urush, сражаться
21. 之中 zhīzhōng mobaynida, в течении
22. 痛苦 tòngkǔ qiynalmoq, siqilmoq, переживать
23. 不堪 bùkān bo'lishi mumkin emas, не может быть
24. 病逝 bìngshì kasallanib vafot etmoq, умереть от бо-
лезни
25. 终年 zhōngnián yil bo'yi, концу жизни
26. 走向 zǒuxiàng -ga bormoq, направиться на
27. 完美 wánmělmukammal, o'ziga xos, безупречность
28. 成熟 chéngshú pishgan, yetilgan, зрелость, поспеть
29. 创作 chuàngzuò yaratmoq, использовать
30. 抒情 shūqíng hissiyotlarni to'kmoq, изливать чувства

31. 诗集 shījī she'rlar to'plami сборник стихов
32. 此外 cǐwài bundan tashqari, кроме этого
33. 熟知 shúzhī bilmoq, yaxshi bilmoq, хорошо знать
34. 塔吉克 tājíkè tojik millati, Таджики
35. 阿塞拜疆 Àsàibàijiāng ozarbayjon millati, Азербайжанец
36. 精通 jīngtōng chuqur o'rganmoq, глубоко изучить
37. 运用 yùnyòng qo'llamoq, использовать
38. 史 shǐ tarix, tarixiy, история
39. 地位 dìwèi joy, o'rin, место
40. 无法 wúfǎ imkonsiz, ilojisiz, безвыходности
41. 代表 dàibiǎo nomidan, от имени
42. 视为 shìwèi qaramoq, deb bilmoq, смотреть
43. 人物 rénwù ishtirok etuvchi, участвующие
44. 纪念碑 jìniànbēi monument, memorial, мемориал
45. 缅怀 miǎnhuái xayol qilmoq, ko'z oldiga keltirmoq, представить

46. 功绩 gōngjī muvaffaqiyat, omad, удача

专有名词

1. 格拉特 Gélātè Hirot ; Гепат

2. 哈马萨 Hāmāsà "Xamsa" asari; Хамза

3. 阿佐因努尔•马奥尼 Āzuōyīnnǚěr•mǎàoní Xazoyin-ul

1

1

1

第

七

第

五 单

十 元

六 中

课 国

中国古代有造纸术, 指南针, 火药, 印刷术四大发明。随着科技发展, 中国诞生了更多引世界瞩目的事物。近期, 北京外国语大学丝绸之

新丝绸之路研究院对«一带一路»沿线 20 多个国家青年最爱的中国生活方式进

行了调查。在国外青年«最想把中国的什么带回国»的采访中, 评选出

四国的«新四大发明»分别为: 高铁, 支付宝, 共享单车, 网购。

大

生词

发 1. 指南针 – zhǐ nán zhēn – kompas

明 2. 造纸术 – záo zhǐ shù – qog'oz tayyorlash texnikasi

1

3. 火药 – huǒ yào – porox

4. 印刷术 – yìn shuā shù - kitob chop etish texnologiyasi

5. 丝绸之路 – sī chóu zhī lù – Buyuk ipak yo 'li

第五十七课 高铁

«你买到票了吗?»这是中国春节前后老百姓们说得最多的一句话。现如今，虽然铁路春运出行的人次依旧居高不下，买到一张回家的车票早已不像过去那般»难于上青天»了。在这人人能够亲身感受到的变

化中，高铁成为了铁路春运出行的第一主力军。

高速铁路简称»高铁«，是指通过改造原有线路(直线化，软距标准化)，使

最高营运速率达到不小于每小时 200 公里;或者专门修建新的»高速新线«，使营运速率达到每小时至少 250 公里的铁路系统。

2008 年中国第一条时速 350 公里的京津城际高铁开通运营。7 年来，中国高速铁路动车组列车已安全开行近 400 万趟，安全运行 27 亿公里，安全运送旅客近 30 亿人。从世界多国铁路统计数据看，综合路网规模和完成的工作量等指标，中国铁路事故率世界最低。经过多年的建设和运营实践，中国高速铁路技术先进，安全可靠，节能环保，方便快捷，性价比高等优点日益凸显。

中国地域辽阔，如今，大部分地区都通了高铁，给人们出行提供了很

大的便利，把广大的中国变成了一个»中国村»。短途城际高铁的出现，使不少人选择了城际通勤。比如，有人住在天津，乘坐高铁到北京上班，在高铁上的通勤时间仅需半小时。

高铁不仅在中国国内普及开来，成为了一种很重要的出行方式。中国还和很多国家展开合作，在这些国家修建铁路，向他们出售高速列车。中国高铁已经迈向全球，成为联结四海友谊的纽带。

生词

1. 高铁 – gāo tiě – tezyurar poyezd
2. 运行 – yùn xíng – harakat
3. 依旧 – yī jiù – avvalgadek
4. 速率 – sù lǜ – tezlik
5. 动车 – dòng chē – tezyurar poyezd
6. 数据 – shù jù - raqamli ma'lumotlar
7. 综合 – zōng hé – umumlashtirmoq
8. 规模 – guī mó – masshtab, o'lcham
9. 节能 – jié néng – energiya tejash
10. 快捷 – kuài jié – tez va chaqqon
11. 地域 – dì yù – hudud
12. 辽阔 – liáo kuò – keng
13. 短途 – duǎn tú – qisqa masofaga

14. 通勤 – tōng qín – har kuni shahar yaqinidan shaharga ishga

qatnash

15. 普及 – pǔ jí – tarqalmoq

16. 四海 – sì hǎi – butun dunyo

17. 纽带 – niǔ dài – aloqa

第五十八课 共享单车

共享单车是指企业在校园，地铁站点，公交站点，居民区，商业区，公共服务区等地点提供自行车单，共大家共享，按时间计费使用。共

享单车是一种新型共享经济。

公共出行的”最后一公里”问题一直是许多城市交通系统面临的难题。在北京，上海等一线城，这样的问题显

得尤为突出。以前，如果从家到地铁站口的距离较远，除了步行之外，人们的通勤方式就只能选择自行车，”蹦蹦车” 以及”摩的”等黑车。共享单车符合低碳出行的理念，为解决城市出行的”最后一公里”提供了有力支撑。

在高校，地铁口和哥大商圈等人流密售点，”小黄车”，”小红车”，小蓝车”，”小绿车”等共享单车纷纷扎堆现身，特别醒目。用户通过手机 APP 客户端软件的定位功能就能查找到附近的自行车，通过手机软件扫描车身上的二维码取车与还车，并支付费用。用户还可以在手机

APP 中看到自己的骑行路线和公里数,甚至自动计算出消耗的热量和节约的碳排量。

对于在校学生和上班族来说,这种有科技感的共享单车带来了不少便利。在北京科技大学的校园内,学生小张告诉记者:”在高校内,自行车是比较便捷的代步工具,共享单车目前已十分普及了”。在某地铁站出口,记者注意到上班族王女士刚刚通过扫码取了一辆摩拜单车。她告诉记者:”以前,出了地铁口,我可能会打一辆’蹦蹦车’回家,现在又多了一种选择,可以骑这种自行车。” 大多数人选择骑共享单车出行,在为环保贡献了一份力量的同时,骑行者也成为了城市中一道亮丽的风景线。

在中国品类繁多的共享单车中,投放量最大,使用率最高的还数摩拜单车(Mobike)和小黄车(ofo)。目前,摩拜单车和 ofo 已经开始在海外某些城市投放了,由于使用方便,受到海外民众热烈的欢迎。

生词

1. 企业 – qǐ yè – tashkilot
2. 居民 – jū mín – aholi turar joylari
3. 公共服务区 – gōng gòng fú wù qū – aholiga xizmat ko'rsatish joylari
4. 符合 – fú hé – mos kelmoq
5. 低碳 – dī tàn - uglerod

6. 密集 – mī jí – zich,tor
7. 扎堆 – zhā duī – birga yig'ilmoq
8. 醒目 – xǐng mù – yorqin, ko'zga tashlanadigan
9. 扫描 – sǎo miáo – nusxa olmoq
10. 消耗 – xiāo hào – xarajat qilmoq, sarflamoq
11. 节约 – jié yuē – tejamoq
12. 贡献 – gòng xiàn – hissa, ulush
13. 黑车 – hēi chē – litsenziyasiz taksi
14. 二维码 – èr wéi mǎ – QR kod, ikki o'lchamli kod

第五十九课 移动支付

移动支付也叫手机支付，是指通过手机来完成交易的一种支付方式。在中国，买东西时用手机付款的现象很普遍。不论是你去商场购物，

去餐厅吃饭，去酒店住宿，还是出门约车，甚至在家订一份外卖，都可以在手机上完成支付。

移动支付非常方便快捷，你可以扫商家的收款二维码完成支付，也可以由商家扫你的付款二维码来完成支付。手机支付的 APP 有很多，在中国应用最广泛的除了支付宝外，还有微信。

很多外国人到中国之后，非常喜欢用移动支付的方式来结账，他们表示“出门不用带钱包，就带手机”的感觉很爽。一则新闻报道中，提到一位美国小伙子在中国上海开了一家咖啡店，他说：“中国的移动支付，在世界范围内也是遥遥领先的，支付宝等移动商业模式，大大节省了我们的运营成本，很方便 – 客人自己扫码付钱就好，我们就专心做咖啡。”他使用的正是支付宝面对小微商家推出的“收钱吗”。小微商家使用支付宝二维码收款，告别找零，告别假钞，告别手续费，商家还有了免费的“小会计”，可以随时查询日流水和月账单。

随着移动支付的普及，“无现金”已成为世界范围内的消费潮流。支付宝，微信等移动支付软件，为了推进“无现金社会”的进一步发展，做了许多努力。使用手机支付，每完成一笔交易，可以获得随机数额的奖励金，奖励金可以在之后的消费中抵扣金额。移动支付的快捷与优惠，吸引了大量用户，覆盖了中国人的衣食住行等方面，甚至国外的某些地方现在也开始支持使用支付宝和微信支付。

生词

1. 移动 – yí dòng – ko'chirmoq
2. 现象 – xiàn xiàng – hodisa
3. 普遍 – pǔ biàn – umumiy
4. 微信 – wēi xìn – “Wechat” mobil ilovasi
5. 遥遥领先 – yáo yáo lǐng xiān – ancha ilgarilab ketmoq

海外国家的购物通道，可以在海外登录淘宝网购物的国家有新加坡，马来西亚，美国，加拿大，澳大利亚.....淘宝网为了解决邮寄到海外邮费过高的问题，在这些国家的某些城市设立了自提点，你去离你最近的自提点就可以取到包裹，整个邮寄过程只需要花很少的邮费。

除了淘宝网，中国还有很多购物网站。按照出售商品的类别来分的话，如果你要买书，可以去当当网;如果你要买电器，可以去苏宁易购，国美在线;如果你要买电子产品，可以去京东;如果你要买粮食，可以去中粮我买网.....

随着网购的发展，催生出了一系列网购狂欢的节日，在这些节日里，商品往往会打折售卖。在中国，网购打折力度最大的当属”618”(6月18日)，”双11”(11月11日)，”双12”(12月12日)。此外，各购物网站也会不定其推出优惠活动。你可以将选好的东西放入购物车，等待打折时将它们一举拿下。

很多外国人来到中国以后喜欢上了网购。一位在中国生活的美国人分享了他的网购经历:”当我去云南旅行时，我尝到了云南咖啡，觉得非常美味，但是从大理店里买下的一袋咖啡豆花了不少钱。回来后我发现淘宝上的这种咖啡豆要便宜很多，并且直接从厂家运来速度也很快”。

生词

1. 搜索 – sōu suǒ – qidiruv
2. 鼠标 – shǔ biāo – sichqoncha
3. 操控 – cāo kòng – boshqarmoq
4. 淘宝 – táo bǎo – Taobao internet sayti
5. 基本 – jī běn – tayanch, asos
6. 需求 – xū qiú – talab
7. 针对 – zhēn duì – yo'naltirmoq
8. 包裹 – bāo guǒ – jo'natma
9. 苏宁 – sū níng – maishiy texnika do'konlari tarmog'i
10. 国美 – guó měi - maishiy texnika do'konlari tarmog'i
11. 过程 – guò chéng – jarayon

Qo‘llanilgan adabiyotlar ro‘yhati

Список использованной литературы

参考资料

1. 任启亮，中国文化常识——华语教学出版社，2007
2. 王恺，中国地理常识——华语教学出版社，2007
3. 王恺，中国历史常识——华语教学出版社，2007
4. 龚莉，文明起源——中国大百科全书出版社，2008
5. 任启亮，中国文化常识——暨南大学出版社，2001
6. 王宜峨，中国道教——北京；五洲传播出版社，2005
7. 凌海成，中国佛教——北京；五洲传播出版社，2005
8. 王灿，中国民族——北京；五洲传播出版社，2004
9. 桑吉，中国宗教——北京；五洲传播出版社，2004
10. 田雪原，中国人口——北京；五洲传播出版社，2004
11. 孙壮志苏畅吴宏伟《乌兹别克斯坦》（P1-P14）——北京：社会科学文献出版社，2003
12. 《神话故事新编》——北京：中国青年出版社，1963
13. 安维华，吴强、吴庚岑《中亚穆斯林与文化》（第 88 页）——北京：中央民族出版社，1999
14. 宋一夫，中华儒学精华画集《仁》——吉林：吉林文史出版社
15. I.N.Bekmuratov, N.R.Raxmetova. Xitoy bayramlari.- T.: ToshD-ShI, 2006

16. R.Abdurahmonova. Ruscha-o'zbekcha lug'at. – Moskva, 1954
17. 中国历史常识 По истории Китая.–北京；华语教学出版社
2006
18. 中国地理常识 По географии Китая. –北京；华语教学出版社
2006
19. 中国文化常识 По культуре Китая. –北京；华语教学出版社
20. S.A.Nosirova, S.A.Xoshimova «Xitoy tarixi». O`quv
qo`llanma. Toshkent: “EXTREMUM PRESS”, 2018 yil.
21. S.A.Nosirova, S.A.Xoshimova «Xitoy madaniyati». O`quv
qo`llanma. Toshkent: “Zamin nashr”, 2019 yil.

网站

1. 中
2. 新华网 www.xinhua.com
3. ~~政~~www.baidu.com

府
门
户
网
站

W

W

W

P
A
G
E